Projekt „Usytuowanie na poziomie samorządów lokalnych instrumentów wsparcia dla MŚP, działających w oparciu o model wielopoziomowego zarządzania regionem" finansowany z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w ramach Programu Gospostrateg.

Przykłady narzędzi wspierania przedsiębiorczości przez jednostki samorządu terytorialnego

Autorzy: Krzysztof Jaszczołt, Michał Matusewicz, Zbigniew Grzymała

Spis treści:

Wstęp

1. Modele rozwoju miast w województwie kujawsko-pomorskim
2. Lokalne Plany Rozwoju Gospodarczego;
3. Lokalne Fundusze Rozwoju Gospodarczego;
4. Lokale Organizacje Gospodarcze;
5. Kalendarium Budżetowe;
6. Regionalne Obserwatorium Gospodarcze;
7. Mikrostrefy Aktywności Gospodarczej;
8. Standardy proprzedsiębiorczego funkcjonowania administracji lokalnej;
9. Standardy współpracy lokalnych MŚP, jako podwykonawców wobec wiodących w regionie oraz kraju firm;
10. Formuły współpracy funduszy poręczeniowych z lokalnymi MŚP;
11. Formuły realizacji przez gminy i powiaty lokalnych inkubatorów przedsiębiorczości;
12. Zasady realizacji wzmacniania otoczenia infrastrukturalnego dla nowych obszarów aktywności gospodarczej.
13. Inne instrumenty

Bibliografia

Wstęp

Prezentowany w raporcie zestaw przykładów nie jest wyczerpujący, zaś prezentowane rozwiązania nie były weryfikowane pod względem jakościowym. W tym sensie dokumentu nie należy traktować jako listy „dobrych praktyk" a tym bardziej jako pełnej inwentaryzacji innowacyjnych działań podejmowanych przez polskie samorządy i ich partnerów. Intencją autora było wyjaśnienie niektórych narzędzi związanych ze wspieraniem przedsiębiorczości przez polskie gminy oraz zilustrowanie tych instrumentów dostępnymi przykładami praktycznych zastosowań. Materiał należy zatem traktować jako otwarty katalog, który powinien być z czasem aktualizowany oraz uzupełniany o kolejne przykłady jeszcze lepszych rozwiązań tworzonych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Instrumenty wspierania przedsiębiorczości przez JST można zdefiniować jako każdą informację, działanie lub zaniechanie działania gminy, które wywiera wpływ na rozwój lokalnych podmiotów gospodarczych. Bez wątpliwości wpływ, jaki te instrumenty wywierają na podmioty prowadzące lub rozpoczynające działalność gospodarczą (a szczególnie z sektora MSP), powinien być pozytywny, czyli powinien przyczyniać się do rozwoju przedsiębiorczości.

Istnieje wiele różnego rodzaju klasyfikacji instrumentów wspierania przedsiębiorczości związanej w sektorem MSP przez jednostki samorządu terytorialnego. Można także stwierdzić, iż ich gama jest bardzo szeroka oraz elastyczna.

instrumentów wspierani przedsiębiorczości wpływają na rozwój przedsiębiorstw i samej przedsiębiorczości na wielu poziomach: lokalnym, regionalnym i docelowo na ogólnokrajowym. Rozwój ten można określić jako wszelki długotrwały proces kierunkowych zmian, w którym można wyróżnić prawidłowo po sobie następujące etapy przemian (fazy rozwojowe) danego obiektu (układu), wykazujące stwierdzalne różnicowanie się tego obiektu pod określonym względem(*).

Można zatem stwierdzić, iż **rozwój jest ogólnie stanem bardzo pozytywnym i pożądanym w każdej dziedzinie, w której może się on pojawić** (również w przypadku sektora MSP działającego w ramach jednostek samorządu terytorialnego).

Wszelki rozwój dotyczący danego regionu musi być rozpatrywany **względem uwarunkowań określonego obszaru**, którego dotyczy. Każde województwo czy gmina, ma **inne cele, narzędzia, instrumenty do dyspozycji oraz uwarunkowania w jakich funkcjonuje**. To czy dane środowisko lokalne będzie się rozwijało lepiej, bądź gorzej zależy od posiadanych przez nich zasobów. Dotyczy to m.in. kapitału ludzkiego, zasobów finansowych, lub naturalnych, a także dobytku kulturowego (ich tradycji i wydarzeń historycznych), położenia geograficznego, zasad funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego, roli w regionie i specyfiki mieszkańców.

Wynika stąd, że dla jednych regionów pewien aspekt może być szansą na rozwój, bądź czasem nawet jedyną szansą na stały rozwój, a dla innych ten sam aspekt może być dużym ograniczeniem.

Do czynników wpływających szczególnie na rozwój lokalny i regionalny można zaliczyć:

- **Infrastrukturę techniczną**,
- **Kapitał ludzki**
- **Kapitał społeczny i innowacyjność** (tzw. czynniki miękkie)
- **Autonomiczność** danej jednostki samorządu terytorialnego w ustalaniu własnej polityki. Większy zakres autonomii może świadczyć o tym, że większą rolę w wyznaczaniu tendencji na skalę globalną, będzie odgrywał układ regionalny.

Istnieje wiele różnego rodzaju klasyfikacji instrumentów wspierania przedsiębiorczości związanej w sektorem MSP przez jednostki samorządu terytorialnego. Można także stwierdzić, iż ich gama jest bardzo szeroka oraz elastyczna.

1. Modele rozwoju miast w województwie kujawsko-pomorskim

W ramach badań w projekcie Regiogmina w województwie kujawsko-pomorskim wyróżniono kilka modeli rozwoju jednostek osadniczych:

1) Model obowiązujący w **największych miastach województwa** (powiatach grodzkich), opierający się na wielofunkcyjnym charakterze i pełnieniu roli ośrodków stymulowania rozwoju społecznego i gospodarczego. Na poziomie ponadpowiatowym i ponadregionalnym. Cechą charakterystyczną tych miast jest duża bezwzględna liczba podmiotów gospodarczych, duża liczba podmiotów dużych, relatywnie obiektywnie niskie bezrobocie.
2) Model obowiązujący w **gminach podmiejskich** położonych w rejonie Bydgoszczy i Torunia, opierający się na bardzo dobrym stanie rozwoju przedsiębiorczości, praktycznym braku bezrobocia oraz silnej presji w kierunku rozwoju zabudowy mieszkaniowej dla której liczne rodzaje działalność gospodarczej są postrzegane jako kolizyjne i społecznie niepożądane.
3) Model obowiązujący w **gminach przywęzłowych dróg A-1 i S-5**, opierający się na wyjątkowo korzystnych predyspozycjach dla rozwoju działalności wymagających bardzo dobrej dostępności transportowej w ujęciu międzyregionalnym (np. logistyka, wielkoskalowa produkcja).
4) Modle obowiązujący w **gminach wielofunkcyjnych**, położonych peryferyjnie w stosunku do głównych ośrodków województwa, opierający się na zwyczajnym dużym znaczeniu rolnictwa, stałej przewadze zapotrzebowania na miejsca pracy poza rolnictwem do liczbą lokalnie dostępnych miejsc pracy (co skutkuje wyjazdami do pracy oraz występowaniem stosunkowo wysokiego poziomu bezrobocia) i małej atrakcyjności dla inwestorów zewnętrznych ze względu na peryferyjne położenie.
5) Model obowiązujący w pozostałych **gminach wielofunkcyjnych (nieleżących peryferyjnie w stosunku do głównych ośrodków miejskich województwa),** opierając się na funkcji rolniczej, stałej przewadze zapotrzebowania na miejsca pracy poza rolnictwem nad liczbą lokalnie dostępnych miejsc pracy (co skutkuje wyjazdami do pracy przede wszystkim do największych miast województwa oraz występowaniem stosunkowo niewysokiego poziomu bezrobocia) i umiarkowanej atrakcyjności dla inwestorów zagranicznych.
6) Model obowiązujący w **gminach miejskich** (poza 4 miastami prezydenckimi - powiatami grodzkimi), w których podstawową determinantą rozwoju przedsiębiorczości jest ograniczona niewielka powierzchnia administracyjna gminy miejskiej, dostępność terenów inwestycyjnych.

Dla każdego z tych modeli przydatne będą określone instrumenty wsparcia. Część z tych instrumentów będzie uniwersalna dla wszystkich typów jednostek osadniczych. Generalnie instrumenty podzielić możemy na **wywierające wpływ na podmioty gospodarcze** oraz **oddziałujące na ich otoczenie.** Instrumenty wpływające na podmioty gospodarcze mogą przyjmować formę **sugestii** (np. ulgi podatkowe w przypadku podatku od nieruchomości) bądź **nakazu administracyjnego** (np. nakaz modernizacji zakładu ze względów środowiskowych). Natomiast instrumenty wpływające na otoczenie, w którym funkcjonuje przedsiębiorstwo dotyczą formowania i kształtowania walorów gminy, które następnie stanowią

przesłankę decyzji gospodarczych firm. Można do nich zaliczyć np. infrastrukturę techniczną czy zasoby siły roboczej. W projekcie Regiogmina uwzględniono 10 obszarów czy bazowych instrumentów na podstawie których wyodrębniono szczegółowe instrumenty o charakterze uniwersalnym. Obszary służące do tego wyodrębnienia są następujące:

1. Lokalne instytucje otoczenia biznesu jako Lokalne Organizacje Gospodarcze (LOG);
2. Mechanizm kształtowania budżetu gminy poprzez zmianę kalendarium budżetowego i szczegółowości określania budżetu, wraz z prowadzeniem konsultacji co do jego założeń z lokalnymi środowiskami gospodarczymi;
3. Standardy proprzedsiębiorczego funkcjonowania administracji lokalnej wraz z mechanizmem ich wdrażania i bieżącego pozycjonowania gmin;
4. Standardy współpracy lokalnych MŚP, jako podwykonawców wobec wiodących w regionie oraz kraju firm;
5. Formuły współpracy funduszy poręczeniowych z lokalnymi MŚP dla uruchomienia poręczeń dla ich konsorcjów przetargowych, leasingu oraz faktoringu;
6. Formuły działania Lokalnych Funduszy Rozwoju Gospodarczego działających w formie spółek komandytowych, przy udziale lokalnych przedsiębiorców, jako komplementariuszy oraz Regionalnego Funduszu Rozwoju, BGK, gmin i powiatu jako komandytariuszy;
7. Standardy i procedury tworzenie przez gminy, mikrostref aktywności gospodarczej wraz mechanizmami współpracy z lokalnym rynkiem finansowym;
8. Formuły realizacji przez gminy i powiaty lokalnych inkubator w przedsiębiorczości wraz z dostępem poprzez ROG do informacji zarządczej dla firm, a także procedur budowy gminnych centrów handlu lokalnego;
9. Formuła subsydiarnej struktury (instytucjonalnej i produktowej) wsparcia w celu zintegrowanego i kompleksowego sposobu obsługi przedsiębiorstw planujących ekspansję inwestycyjną, eksportową i innowacyjną poprzez RGO wraz z formami dystrybucji informacji: powiatowe konferencje gospodarcze, portale i wyszukiwarki partnerów;
10. Zasady realizacji wzmacniania otoczenia infrastrukturalnego dla nowych obszarów aktywności gospodarczej, poprzez integracje systemu transportu zbiorowego, wraz uruchomieniem lokalnych węzłów przesiadkowych jako centrów aktywności społecznej.

Lista zaproponowanych dla województwa kujawsko-pomorskiego instrumentów o charakterze uniwersalnym jest następująca:

14. Lokalne Plany Rozwoju Gospodarczego;
15. Lokalne Fundusze Rozwoju Gospodarczego;
16. Lokale Organizacje Gospodarcze;
17. Kalendarium Budżetowe;
18. Regionalne Obserwatorium Gospodarcze;
19. Mikrostrefy Aktywności Gospodarczej;
20. Standardy proprzedsiębiorczego funkcjonowania administracji lokalnej;
21. Standardy współpracy lokalnych MŚP, jako podwykonawców wobec wiodących w regionie oraz kraju firm;
22. Formuły współpracy funduszy poręczeniowych z lokalnymi MŚP;
23. Formuły realizacji przez gminy i powiaty lokalnych inkubatorów przedsiębiorczości;

24. Zasady realizacji wzmacniania otoczenia infrastrukturalnego dla nowych obszarów aktywności gospodarczej.

2. Lokalny Program Rozwoju Gospodarczego

Lokalny Program Rozwoju Gospodarczego - to plan działań przyjmowany przez radę gminy ukierunkowany na wspieranie rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) określający: (1) diagnozę sytuacji gospodarczej w gminie, (2) problemy i wynikające z nich potrzeby, (3) kierunki działań wspomagających rozwój sektora MŚP wraz z inicjatywami (projektami), (4) sposób nadzoru nad jego realizacją.

Ważnym składnikiem procesu opracowywania takiego planu jest współpraca z lokalnym środowiskiem gospodarczym. Zakłada się, że LPRG przyczyni się do wspierania w skoordynowany sposób rozwoju lokalnego sektora MŚP, jak również ułatwi dostęp do środków unijnych w nowej perspektywie finansowej.

Przykłady korelujące z LPRG:

Uwzględnianie problematyki wspierania i rozwoju przedsiębiorczości w wieloletnich strategiach rozwoju; Możliwość udziału lokalnych przedsiębiorców w wyznaczaniu kierunków rozwoju gminy;

Przykłady

W przyjętej przez Radę Gminy Brańsk (woj. podlaskie), Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Brańsk na lata 2001-2020, określono pięć celów strategicznych oraz 41 kierunków rozwoju, a także priorytety rozwoju. W ramach programu strategicznego w dziale „Przedsiębiorczość" określono cel strategiczny: rozwój sektora małej i średniej przedsiębiorczości oraz cztery cele ogólne: zróżnicowanie działalności małych i średnich przedsiębiorstw; stworzenie warunków dla tworzenia i wykorzystania potencjału rozwojowego sektora małej i średniej przedsiębiorczości; pobudzanie mieszkańców do tworzenia dodatkowych miejsc pracy w sektorze usług; wzrost wymiany handlowej o znaczeniu ponadlokalnym. W strategii wskazano m.in. obszar dotyczący małej i średniej przedsiębiorczości, dla którego zdefiniowano cele szczegółowe: tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości; rozwój współpracy pomiędzy organami administracji samorządowej i producentami poszczególnych branż; zwiększenie konkurencyjności; poprawa dostępu do informacji o rynkach zbytu, kooperantach, technologiach, źródłach finansowania itp.; zapewnienie możliwości korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania działalności.

W przyjętej przez Radę Miasta i Gminy Białobrzegi (woj. mazowieckie), Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Białobrzegi 2014-2020 wyznaczono sześć celów strategicznych z przypisanymi im celami operacyjnymi, w tym: Silna gospodarka oparta na kluczowych branżach (z celami operacyjnymi takim jak: Wsparcie lokalnych przedsiębiorstw z branż kluczowych, Zapewnienie dostępności i atrakcyjności terenów inwestycyjnych) oraz Wysoki poziom atrakcyjności turystycznej (np. Wsparcie lokalnych przedsiębiorstw działających w branży turystycznej, modernizacja i rozbudowa infrastruktury turystycznej). W Strategii tej zawarto również konkretne (zwymiarowane) działania do podjęcia przez Urząd. Realizację wymienionych celów przewidziano w perspektywie pięcioletniej z zakładaną możliwością kontynuacji podjętych inwestycji w kolejnych latach.

W przyjętej przez Radę Miejską Środy Wielkopolskiej (woj. wielkopolskie), Strategii Rozwoju Gminy Środa Wielkopolska na lata 2015-2020 wyznaczono trzy cele strategiczne: dynamiczna gospodarka; przyjazna przestrzeń; aktywny kapitał społeczny. Osiągnięcie celu strategicznego „dynamiczna gospodarka", zamierzano uzyskać za pomocą zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej poprzez spójną politykę inwestycyjną (tj. opracowanie polityki inwestycyjnej i kompleksowej oferty inwestycyjnej, powołanie stanowiska ds. obsługi inwestorów, modernizację strony internetowej, stworzenie bazy ofert i materiałów promocyjnych) oraz

poprzez wzmocnienie współpracy i propagowanie postaw przedsiębiorczych (stworzenie forum wymiany doświadczeń i współpracy przedsiębiorców, ukierunkowanie istniejących partnerstw na współpracę w zakresie działalności gospodarczej, współpracę przedsiębiorców z lokalnymi szkołami zawodowymi).

W przyjętej przez Radę Miejską w Tarczynie (woj. mazowieckie), Strategii Rozwoju Gminy Tarczyn na lata 2002-2017, wyznaczono dwa cele strategiczne związane ze wspieraniem przedsiębiorczości, tj.: *Gmina Tarczyn - zapleczem mieszkalnym, rekreacyjnym, usługowym i inwestycyjnym dla aglomeracji warszawskiej* (Cel I) oraz *Gmina Tarczyn - przyjazna dla sektora MŚP* (Cel IV). Oprócz celów strategicznych, w dokumencie sformułowano 14 celów operacyjnych, w tym: *Rozwój przetwórstwa i usług, Wspieranie Sektora MSP, Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy Promocja oferty gminy Tereny pod inwestycje, Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej* oraz *Poprawa stanu sieci drogowej* .

W przyjętej przez Radę Miasta Ciechanowa (woj. mazowieckie), w 2004 r. i dwukrotnie aktualizowanej Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Ciechanowa do roku 2023, cel strategiczny pn. *Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego i wzrostu przedsiębiorczości od 2016 r* miał być realizowany w szczególności poprzez cel operacyjny pn. *Prowadzenie lokalnej kompleksowej polityki gospodarczej wspierającej rozwój przedsiębiorczości przy współpracy z samorządem gospodarczym oraz przygotowanie terenów pod inwestycje.* Cele te miały być zrealizowane poprzez następujące zadania: *opracowanie i stosowanie systemu ulg i preferencji dla podmiotów tworzących nowe miejsca pracy, inwestujących lub wprowadzających nowoczesne technologie; wypracowanie form współpracy i współdziałania w realizacji zadań samorządu na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego; skierowanie do przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów kompleksowej informacji gospodarczej, w tym marketing oferty inwestycyjnej; współpracę z samorządem gospodarczym, służącą wspieraniu lokalnej przedsiębiorczości; opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego; powiększanie zasobów gruntów pod inwestycje zgodne z planami zagospodarowania przestrzennego oraz stopniowe uzbrajanie tych terenów; poprawę warunków funkcjonowania przedsiębiorczości przez powiększanie specjalnej strefy ekonomicznej*.

Aktywność gmin w sporządzaniu odrębnych programów wspierania przedsiębiorczości

Przykłady

W gminie Kołaczyce (woj. podkarpackie), od lutego 2016 r. obowiązywała Strategia Promocji Przedsiębiorczości na lata 2015-2020. Dokument ten wyznaczał pięć celów strategicznych, tj.: tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju Gminy jako atrakcyjnego miejsca do inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej, wzrost rozpoznawalności Gminy jako miejsca sprzyjającego rozwojowi przedsiębiorczości, rozwój i poprawa funkcjonowania systemu komunikacji i infrastruktury technicznej, zagospodarowanie gminy w sposób racjonalny pod względem przestrzennym i architektonicznym, poprawa warunków życia mieszkańców w oparciu o rozwój osobisty, współpraca międzynarodowa. W ramach celów strategicznych określono cele operacyjne, dotyczące: wspierania rozwoju narzędzi finansowych dla rozwoju przedsiębiorstw i zakładania nowych podmiotów gospodarczych oraz modernizację sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw, wspierania rozwoju handlu, rzemiosła i małej wytwórczości, rozbudowę infrastruktury drogowej oraz wodociągowo-kanalizacyjnej, budowę chodników, oświetlenia, parkingów, uwzględnienia terenów przeznaczonych pod inwestycje w dokumentach urbanistycznych Gminy, współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się rozwojem kapitału ludzkiego. W strategii zaprezentowano wyniki badań ankietowych wśród lokalnych przedsiębiorców, którzy określając bariery w rozwoju przedsiębiorczości wskazywali na skomplikowane przepisy prawne, w tym podatkowe oraz dużą konkurencję wśród przedsiębiorców działających w tej samej branży.

Gmina Ryki (woj. lubelskie), oprócz Strategii Rozwoju Lokalnego, dysponowała dokumentem pn. Strategia Gospodarcza Marki Ryki na lata 2015-2020 określającym działania służące budowaniu świadomości marki gospodarczej Ryk oraz cele i zadania dotyczące rozwoju/wspierania przedsiębiorczości . W tej strategii w ramach pierwszego celu strategicznego (Wykreowanie wiarygodnej i rozpoznawalnej gospodarczej Marki Ryki,

w wymiarze krajowym i międzynarodowym, opartej na atrakcyjnej i konkurencyjnej ofercie inwestycyjnej) określono dwa cele operacyjne, tj.: 1.1. Stworzenie atrakcyjnych i konkurencyjnych warunków do inwestowania poprzez realizację kompleksowych działań dostosowawczych oraz promocyjnych; 1.2. Wypracowanie oraz rozwój wyróżniającej i kompleksowej oferty skierowanej do inwestorów krajowych i zagranicznych. W ramach drugiego celu strategicznego (Stworzenie i wzmocnienie warunków do powstawania i rozwoju przedsiębiorczości w Gminie Ryki będącej otwartym i silnym partnerem biznesowym) określono także dwa cele operacyjne, tj.: II.1. Wykreowanie i rozwój silnej lokalnej przedsiębiorczości poprzez działania informacyjno-edukacyjno-wspierające; II.2. Budowa wizerunku silnego i konkurencyjnego ośrodka przedsiębiorczości działającego w oparciu o dialog i współpracę.

Gmina Konin (woj. wielkopolskie), oprócz Strategii Rozwoju, posiadała Program Wspierania Przedsiębiorczości na lata 2014-2016 i 2017-2019. Drugi z ww. Programów, przy niezmienionym celu głównym, był rozbudowaną i zmodyfikowaną wersją Programu Wspierania Przedsiębiorczości w Koninie na lata 2014-2016. Program ten wyznaczał cztery obszary interwencji, tj.: poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej, tworzenie mechanizmów i struktur sprzyjających rozwojowi gospodarczemu, budowę kompetencji pracowników na rynku pracy oraz koordynację współpracy i zarządzania rozwojem na poziomie Konińskiego Obszaru Strategicznej Interwencji. Przewidziano w nim przedstawianie organizacjom zrzeszającym konińskie firmy oraz przedsiębiorstwom konińskim, informacji nt. planowanych w danym roku inwestycji komunalnych i zamówień publicznych; organizacji Konińskich Targów Przedsiębiorczości; organizacji szkoleń i warsztatów dla przedsiębiorców obejmujących różne aspekty prowadzenia firmy.

Urząd Miejski w Świętochłowicach (woj. śląskie), od kwietnia 2017 r. dysponował dokumentem pn. „Plan Rozwoju Przedsiębiorczości w Mieście Świętochłowice w latach 2017-2020". Celem głównym tego programu było określenie działań w perspektywie do 2020 r., które Gmina winna podjąć, by rozwijać nowoczesną i konkurencyjną gospodarkę przy wykorzystaniu posiadanych na swoim terenie zasobów. Jako źródło finansowania proponowanych w Programie działań wskazano przede wszystkim środki budżetu miasta. Jak podał Pełnomocnik Prezydenta Miasta ds. Rozwoju Gospodarczego program ten był opracowany przy czynnym udziale środowiska przedsiębiorców, którzy na bieżąco wnosili uwagi i sugestie oraz został przedstawiony Zarządowi Rady Gospodarczej przy prezydencie Miasta, w celu zapoznania reprezentantów lokalnego środowiska gospodarczego z planowanymi działaniami Gminy w perspektywie najbliższych czterech lat dotyczącymi poprawy stanu przedsiębiorczości.

Uwzględnianie zadań wspierania przedsiębiorczości w innych dokumentach strategicznych gmin

Przykłady

W gminie Mełgiew (woj. lubelskiej w okresie objętym kontrolą zadania dotyczące wspierania przedsiębiorczości uwzględniały również Plany Odnowy Miejscowości (sołectw) na lata 2013-2019. Dokumenty te określały cele i działania ukierunkowane na tworzenie jak najkorzystniejszych warunków rozwoju m.in.: rolnictwa, przedsiębiorczości czy życia mieszkańców. Wskazywały zadania inwestycyjne, służące zmniejszeniu różnic i dysproporcji, jakie występują na poziomie rozwoju obszarów wiejskich w stosunku do terenów miejskich poprzez m.in.: rozwój agroturystyki, wdrożenie rolnictwa ekologicznego, stworzenie systemu skupu i odbioru płodów i przetworów rolnych. W ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy w Gminie realizowano projekt pn. „Marka lokalna szansą rozwoju przedsiębiorczości na Szlacheckim Szlaku w województwie lubelskim".

W gminie Psary (woj. śląskiej w okresie objętym kontrolą zadania dotyczące wspierania przedsiębiorczości, oprócz strategii rozwoju, uwzględniały Lokalne Programy Rewitalizacji Gminy na lata 2009-2016 i 2016-2023. W tym ostatnim wyznaczono trzy podstawowe cele, z tego jeden ukierunkowany na wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, tj. Aktywizacja potencjału zawodowego i przedsiębiorczego mieszkańców. Realizacji tego celu mają służyć trzy kierunki działań, tj. podniesienie kwalifikacji zawodowych osób pozostających bez pracy,

wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia oraz tworzenie warunków lokalowych dla rozwoju i prowadzenia działalności gospodarczej.

W gminie Pszczyna (woj. śląskiej zadania dotyczące wspierania przedsiębiorczości oprócz strategii rozwoju, uwzględniała Strategia Promocji Pszczyny na lata 2012-2014.

W gminie Włoszczowa (woj. świętokrzyskiej zadania dotyczące wspierania przedsiębiorczości, oprócz strategii rozwoju, uwzględniał Program Rewitalizacji Gminy Włoszczowa na lata 2016-2024. Potrzeby wskazane w Programie dotyczyły zwiększenia oraz pobudzenia przedsiębiorczości mieszkańców z obszaru rewitalizacji dotyczące handlu i usług; wspierania rozwoju działalności gospodarczej przedsiębiorstw i/lub zakładania nowych działalności gospodarczych na obszarze rewitalizacji, tworzenie warunków do rozwoju współpracy międzysektorowej (sektor publiczny oraz prywatny. W ramach projektów rewitalizacyjnych przewidziano projekt pn. Stworzenie kompleksowego systemu wsparcia przedsiębiorczości mieszkańców polegający przede wszystkim na pomocy w pozyskiwaniu środków finansowych na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

W mieście Żyrardów (woj. mazowieckiej jednym z celów znowelizowanego Programu Rewitalizacji, przyjętego w 2017 r., jest Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości na terenie rewitalizacji. Działania Programu mają być skoncentrowane na: wykorzystaniu wewnętrznego potencjału obszaru rewitalizacji dla tworzenia atrakcyjnych warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz na przywróceniu funkcji centrotwórczych dla obszarów centralnych Żyrardowa.

Włączanie przedsiębiorców do przygotowywania dokumentów strategicznych

Przykłady

Żyrardów. W 2016 r., w ramach prowadzenia prac nad aktualizacją Programu Rewitalizacji, Miasto zasięgało opinii przedsiębiorców, którzy zawiesili bądź zlikwidowali działalność gospodarczą. Celem tego badania było poznanie ich stanowiska na temat skutków działań podejmowanych przez Miasto dla wzrostu przedsiębiorczości i zwiększenia atrakcyjności obszaru. Uzyskane informacje dały poszerzony obraz sytuacji drobnej przedsiębiorczości, przyczyn zawieszenia lub likwidacji działalności oraz działań, które mogą aktywizować zainteresowanych do otwierania działalności gospodarczej. Badani przedsiębiorcy podkreślali, że aby w pełni wykorzystać potencjał miasta należy promować ten program, w tym informować mieszkańców Żyrardowa o jego istnieniu oraz możliwościach. Działalność promocyjno-informacyjna mogłaby przyjąć formę spotkań z ekspertami, wyjaśniającymi istotę zmian oraz korzyści z niej płynące.

Warto też wskazać, że Miasto Żyrardów zasięgając opinii przedsiębiorców, którzy zawiesili bądź zlikwidowali działalność gospodarczą pozyskało istotne informacje o koniecznych działaniach ze strony władz miasta, które mogą mieć znaczenie dla decyzji przedsiębiorców o wznowieniu aktywności gospodarczej.

Realizacja gminnego / lokalnego programu rewitalizacji

W ramach projektu PO WER "Zainspiruj naszą przestrzeń – programy szkoleniowe i publikacje dla planistów – etap I" opracowano praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych dot. opracowania gminnego programu rewitalizacji. Publikacja jest ilustrowana przykładami dobrych praktyk w realizacji programów rewitalizacyjnych. Link do poradnika -> „Gminny Program Rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych"

Przykłady:

Gdynia Od Nowa. Gminny Program Rewitalizacji;

Kalisz – Rewitalizacja;

Gminny Program Rewitalizacji - Gmina Dobra.

Planowanie rozwoju

Wyznaczanie celów i planowanie działań w obszarze rozwoju gospodarczego

Na początku 2021 r. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej opublikowało poradnik, który ma pomóc samorządom w opracowaniu lokalnej strategii w sposób zgodny z nowymi przepisami dot. prowadzenia polityki rozwoju[1]. Przyjmuje się w nim, że strategia powinna wskazywać kierunki rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego (model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy) oraz włączać lokalną społeczność w proces decyzyjny. Podręcznik opisuje kolejne etapy pracy nad strategią oraz wyjaśnia terminy i rozwiązania zdefiniowane w ustawie. Link do poradnika „Strategia rozwoju gminy".

Gmina **Konin** (woj. wielkopolskie), oprócz Strategii Rozwoju, posiada Program Wspierania Przedsiębiorczości na lata 2020-2022. Program ten zawiera szereg działań przypisanych do 3 obszarów: 1. Nowe Źródła Energii i Biznesu (np. „Promocja atrakcyjności inwestycyjnej Konina", „Wsparcie rozwoju zielonej przedsiębiorczości"); 2. „Wyzwalanie kreatywności i przedsiębiorczości" (np. „Pobudzanie kreatywności i postawy przedsiębiorczej", „Pomoc w rozwoju pomysłów biznesowych i stawianiu pierwszych kroków w prowadzeniu własnej działalności"); 3. „Przestrzeń dla ludzi" (np. „Podniesienie atrakcyjności wybranych przestrzeni miejskich, jako miejsca prowadzenia biznesu"). Działania zostały rozpisane na konkretne zadania ujęte w harmonogramie (układ kwartalny) i budżecie (układ roczny). Poza bieżącym monitoringiem założono przygotowywanie corocznych Sprawozdań z realizacji Programu. Wskaźniki zostały określone w sposób wymierny i zawierają wartości planowane do osiągnięcia w kolejnych latach i na koniec programu. Podano również źródła weryfikacji wskaźników.

W grudniu 2015 r. Rada Miasta **Racibórz** uchwaliła Program Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015-2020. Poodstawą opracowania tego dokumentu była szeroka diagnoza przedsiębiorczości w mieście, obejmująca analizę dostępnych danych statystycznych, wywiady i konsultacje z przedstawicielami miasta oraz przedstawicielami samorządu gospodarczego. Cel główny Programu sformułowano jako „Zwiększenie potencjału gospodarczego Miasta Racibórz i wzrost liczby nowych miejsc pracy poprzez kreowanie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i poziomu inwestycji" W kolejnych latach publikowano raporty monitoringowe z realizacji programu.

Gdyński Program Wspierania Przedsiębiorczości został przyjęty przez Radę Miasta w 2001 r. W 2015 r. uchwalono jego zaktualizowaną wersję, która opiera się na doświadczeniach z realizacji Programu w minionych 15 latach oraz wnioskach z przeprowadzonych badań diagnostycznych (analiza pierwotnych i wtórnych danych ilościowych, badania jakościowe, tym konsultacje eksperckie). W programie zdefiniowano 4 priorytety (1. Innowacyjność i kreatywność; 2. Kapitał ludzki atutem miasta i metropolii; 3. Silna marka lokalnego biznesu oraz zintegrowanych obszarów funkcjonalnych; 4. Akceleratory i determinanty rozwoju). Wyznaczono: cel główny (Podnoszenie konkurencyjności gospodarki w Gdyni) oraz 11 celów szczegółowych. Następnie określono kierunki działań (główne, uzupełniające i pośrednie) oraz wskazano konkretne działania wraz z ich uzasadnieniem. Niewątpliwą zaletą programu jest jego zwięzłość, praktyczny charakter i spójność logiczna. Minusem jest natomiast brak wskaźników pozwalających na systematyczne monitorowanie postępów w realizacji programu. Link do Programu.

[1] Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378)

Włączanie przedsiębiorców w prace nad strategią / programem gospodarczym

W marcu i kwietniu 2020 r. w ramach Programu Rozwój Lokalny grupa małych i średnich miast, przygotowujących wnioski grantowe do Funduszy Norweskich przeprowadziła **badania ankietowe przedsiębiorców**. Kwestionariusz ankiety został przygotowany przez ekspertów Związku Miast Polskich, którzy wspierali również proces analizy wyników badania. W linku znajduje się zaproszenie dla przedsiębiorców do udziału w badaniu opublikowane przez **Tomaszów Mazowiecki**. Załącznikiem do tekstu jest ankieta w PDF -> Link do ankiety

Planowanie rozwoju gospodarczego z innymi JST w obszarze funkcjonalnym

Zgodnie z Ustawą o planowaniu przestrzennym obszar funkcjonalny należy rozumieć jako „zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju".

Nowe podejście obecne w polskiej polityce rozwoju zakłada odejście od zarządzania sektorowego na rzecz zarządzania zintegrowanego terytorialnie. Polega ono na integracji działań różnych podmiotów publicznych wobec terytoriów określonych funkcjonalnie, czyli - charakteryzujących się podobnymi cechami społeczno-gospodarczo-przestrzennymi. W praktyce oznacza to, że np. jednostki samorządowe różnych szczebli, znajdujące się w jednym obszarze funkcjonalnym powinny uzgodnić wspólną strategię rozwoju dla danego terytorium oraz skoordynować swoje indywidualne działania wokół wyznaczonych w niej celów.

Wyróżnia się trzy typy obszarów funkcjonalnych:

1. Miejskie obszary funkcjonalne (MOF) obejmują zwarty obszar miejski, powiązaną z nim funkcjonalnie strefę zurbanizowaną oraz ośrodki bliskiego sąsiedztwa. Są to obszary zurbanizowane o największej gęstości zaludnienia i najważniejszych funkcjach w systemie osadniczym kraju. Administracyjnie obszary te mogą obejmować zarówno gminy miejskie, wiejskie, jak i miejsko-wiejskie. Wyróżnia się cztery podtypy (MOF ośrodków wojewódzkich, w tym metropolitalnych; MOF ośrodków regionalnych; MOF ośrodków subregionalnych (50-100 tys. mieszkańców); MOF ośrodków lokalnych.
2. Wiejskie obszary funkcjonalne dzielą się na dwa podtypy. Pierwszy to obszary wiejskie ściśle powiązane z dużym miastem. Drugi to obszary wymagające wsparcia, do których czas dojazdu z ośrodka metropolitalnego lub regionalnego przekracza 90 minut.
3. Specjalne obszary funkcjonalne to np. obszary występowania szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej (np. Żuławy, obszary górskie); obszary o szczególnej wartości przyrodniczej bądź kulturowej (np. obszar ochrony krajobrazów kulturowych, obszar strategicznych złóż kopalin); obszary wymagające restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji (np. obszary o najniższej dostępności transportowej, obszary przygraniczne).[2]

Przykłady Obszarów Funkcjonalnych:

Miejski Obszar Funkcjonalny Poznania;

Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot;

Rzeszowski Obszar Funkcjonalny;

Miejski Obszar Funkcjonalny Biłgoraja.

[2] Opracowano na podstawie: Henryk Gawroński: „Miejskie, wiejskie, specjalne – obszary funkcjonalne podstawą dla Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych", Prawo.pl, 5.01.2015

Monitorowanie i okresowa ocena realizacji strategii / programu gospodarczego

Miasto **Ciechanów** (woj. mazowieckie) systematycznie monitorowało zmiany w ramach poszczególnych zadań oraz wyznaczonych celów, zgodnie z zasadami monitoringu zawartymi w dokumentach strategicznych. W latach 2014-2017 przeprowadzano coroczne Monitorowanie Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego miasta Ciechanów w oparciu o Plan Rozwoju Lokalnego miasta Ciechanów. Organizacja monitoringu i oceny efektów podstawowych dokumentów strategicznych i programowych obejmujących wspieranie przedsiębiorczości została określona odrębnie dla każdego dokumentu strategicznego, ale zarazem jako spójny system dla wszystkich celów i zadań. Dokumenty wynikające z przeprowadzonego monitoringu były tematem obrad wszystkich komisji Rady Miasta przed obradami sesyjnymi.

Monitoring Programu wspierania przedsiębiorczości w **Koninie** na lata 2014-2016 opierał się na określonych wskaźnikach produktu i rezultatu. W większości wskaźniki miały charakter policzalny, tj. dotyczyły liczby osób/podmiotów korzystających ze wsparcia. Nadzór polegał na stałym monitoringu realizacji zadań, sporządzaniu sprawozdania zbiorczego z realizacji ww. programu w latach 2014-2016 oraz sprawozdań rocznych. Sporządzone w Urzędzie sprawozdania częściowe z realizacji Programu wspierania przedsiębiorczości za 2014 r. i 2015 r. oraz sprawozdanie zbiorcze z realizacji tego programu w latach 2014-2016 przedstawione zostały Radzie Miasta. Kierownik Wydziału Rozwoju Gospodarczego wyjaśnił, że występujące zagrożenia nieosiągnięcia wskaźników i celów założonych w Programie wspierania przedsiębiorczości w latach 2014-2016 były omawiane z Prezydentem Miasta, jego zastępcą ds. Gospodarczych oraz Skarbnikiem. [3]

Dostosowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego4

Wyszków jest gminą znajdującą się 55 km od Warszawy, która postawiła na aktywną gospodarkę nieruchomościami i elastyczne podejście do planów zagospodarowania przestrzennego. Nie robi problemów przedsiębiorcom, o ile nie ma jakichś dużych oporów społecznych związanych ze zmianą

[3] Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy", Nr ewid. 201/2017/P/17/004/KAP

4 Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (mpzp) jest podstawowym instrumentem polityki przestrzennej na szczeblu lokalnym. W mpzp określa się przeznaczenie, warunki zagospodarowania i zabudowy terenu, dla którego plan został opracowany. Plan musi być zgodny z ustaleniami studium, co stwierdza rada gminy przed jego uchwaleniem. Projekt mpzp podlega konsultacjom społecznym i uzgodnieniom wg z zasad określonych w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Mpzp jest dokumentem fakultatywnym tzn., że gmina może lecz nie musi go sporządzić. Zwykle plany przygotowuje się dla wybranych części obszaru gminy, więc jednocześnie funkcjonuje wiele planów miejscowych. Ich granice nie mogą się jednak nakładać. Organem odpowiedzialnym za sporządzenie projektu planu miejscowego jest wójt, burmistrz lub prezydent. Plan przyjmowanym jest w formie uchwały rady gminy i staje się aktem prawa miejscowego – jego przepisy są obowiązujące na danym terenie i stanowią podstawę do wydawania decyzji administracyjnych. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego następuje w takim samym trybie, jak jego wcześniejsze uchwalenie. *(Opracowano na podstawie: „Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym" Dz. U. 2003 Nr 80 poz. 717)*

planów zagospodarowania przestrzennego. W 2016 r. w Wyszkowie trwał boom na budownictwo wielorodzinne, m.in. dlatego, że plany były dostosowywane pod potrzeby przedsiębiorców.5

W gminie **Łęczna** Burmistrz udzielił wsparcia inwestorowi zainteresowanemu budową elektrowni węglowej w pozyskaniu gruntów od prywatnych właścicieli. Dokonano niezbędnych zmian w MPZP.6

Miasto **Kraków** uchwaliło „Program Strategiczny Promocji Krakowa na lata 2016-2022". Autorzy opisują go jako „kierunkowy, wieloletni, skonkretyzowany plan działania o charakterze strategicznym w zakresie promocji miasta, marketingu terytorialnego i zarządzania marką". Program opiera się na wiodącej idei: „Kraków dodaje znaczeń i porusza umysły" i ma za zadanie umocnić markę KRAKÓW poprzez skoordynowane działania promocyjne i marketingowe.

Inne przykłady:

Strategia komunikacji marki miasta Kalisza;

Strategia Promocji Miasta Szklarska Poręba na lata 2010-2020.

3. Lokalne Fundusze Rozwoju Gospodarczego

Jedną z barier, która ogranicza rozwój MŚP jest luka kapitałowa. Brak środków własnych i problemy z uzyskaniem zewnętrznego finansowania blokują realizację innowacyjnego pomysłu, projektu biznesowego, nowej usługi, produktu. Przedsiębiorcy chcą inwestować w projekty ważne dla ich firm, ale też korzystne dla konkurencyjności regionu. Są więc gotowi podejmować ryzyko finansowe, ale w poczuciu niezależności i bezpieczeństwa. Potrzebują więc, szczególnie teraz, partnerskiego wsparcia finansowego ze strony sektora publicznego. Dlatego potrzebny jest nowy instrument dla wspólnego publiczno-prywatnego inwestowania który będzie tworzył lokalne rynki kapitałowe.

Cele działania lokalnego funduszu rozwoju gospodarczego (LFRG) koncentrują się na zapewnieniu nowych możliwości rozwoju lokalnych firm i gospodarki w regionie. LFRG zapewniają także wspólne środki dla finansowania MŚP, którego zarówno banki, jak również istniejące fundusze inwestycyjne i fundusze pożyczkowe nie dostarczają. Formuła działania LFRG tworzy więc lokalny klaster finansowy. Poprzez realizację przedsięwzięć inwestycyjnych angażujących kapitał lokalny przedsiębiorców i małych inwestorów tworzymy lokalny rynek kapitałowy dla wspierania projektów w ramach powiatu/powiatów na których działa LFRG. Budujemy atrakcyjność inwestycyjną dla gospodarki lokalnej oraz zapewniamy wzrost produktywności i stabilizację dla rozwoju gospodarczego przedsiębiorstw z sektora MŚP w obszarze oddziaływania poszczególnych LFRG. LFRG zapewnia MŚP dostęp do finansowania, które może być przeznaczone na kapitał obrotowy jak i na inwestycje.

Kluczowe wnioski z badań, które zostały przeprowadzone przez zespół projektu na potrzeby przygotowania LFRG:

5 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

6 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

- Luka finansowa oszacowana na podstawie ankiet jako wartości niezrealizowanych inwestycji wśród wszystkich MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego wynosiła 4 390,5 mln zł, przy czym aż 3 452,3 mln zł. dotyczyło przedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób, 485 mln zł. firm zatrudniających od 10 do 49 osób i 453,3 mln zł. podmiotów z 50-249 pracownikami. Luka nieprzyznanego finansowania, czyli sumaryczna wartość pożyczek, kredytów i leasingów, o które przedsiębiorstwa się ubiegały, ale których wnioski zostały odrzucone wyniosła 525,7 mln zł. (Aktualizacja ewaluacji ex-ante instrumentów finansowych wdrażanych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014-2020, wraz ze świadczeniem usług doradczych. (2016), PAG Uniconsult).
- Wg danych ZUS w województwie funkcjonuje 93 116 przedsiębiorstw, z czego 47 759 samozatrudnionych, 35 705 mikro, 7 572 małych i 1 778 średnich. Średnie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne w województwie dla osób samozatrudnionych wynoszą 1 796,53 zł, dla mikro 2 743,58 zł, dla małych 3 371,96 zł i dla średnich 3 637,41 zł. (A.Chłoń – Domińczak z zespołem, (2020), Dane podatkowe i ubezpieczeń społecznych: możliwości wykorzystania do monitorowania sytuacji sektora MŚP na poziomie lokalnym. Raport w projekcie REGIOGMINA).
- 19% przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego deklaruje, że zamierza inwestować w ciągu najbliższych 2-3 lat. Przedsiębiorstwa województwa kujawsko-pomorskiego najczęściej planują inwestycje w środki trwałe i/lub w kapitał ludzki. Inwestycje finansowe oraz w badania i rozwój nowych produktów i technologii planuje około 19% przedsiębiorstw. Około 75% przedsiębiorstw) przewiduje inwestycje w dotychczasowym miejscu działania oraz w regionie (42,5% badanych), poza regionem (około 10%) i jedynie 1,3% za granicą. Wśród przedsiębiorstw, które mają zamiar inwestować dominują przedsiębiorstwa podregionu bydgosko-toruńskiego. 51% jest zdania, że istniejące na rynku możliwości finansowania inwestycji nie odpowiadają potrzebom ich przedsiębiorstw. W przypadku MŚP o liczbie zatrudnionych poniżej 10 osób taką opinię reprezentuje około 56% badanych, mniej (48%) taką opinię podzielają respondenci z MŚP o liczbie zatrudnionych od 10 do 49, w grupie średnich jest ich 54%. (M. Zastempowski, A. Glińska-Neweś, E. Wędrowska, W. Glabiszewski, D. Grego-Planer, I. Escher, K. Liczmańska-Kopcewicz, (2020), Sektor mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim, Raport w projekcie REGIOGMINA).
- Nakłady inwestycyjne i wydatki na zakup używanych środków trwałych przedsiębiorstw w woj. kujawskopomorskim wzrosną z 7 730 090 tys. zł w 2019r. do 11 623 868 tys. zł. w 2031r. Relacja nakładów inwestycyjnych MŚP w woj. kujawsko-pomorskim do PKB WKP w latach 2019-2031 będzie utrzymywać się na poziomie 4,8%. Natomiast relacja nakładów inwestycyjnych MŚP w województwie kujawsko-pomorskim w relacji do PKB MŚP w województwie wzrośnie z 9,76% w 2019r. do 10,09% w 2031r. (A. Kosztowniak (2020), Wkład sektora MŚP województwa kujawsko-pomorskiego w PKB w Polsce w latach 2014-2019 oraz prognozy na lata 2020-2028. Raport w projekcie REGIOGMINA).
- Za podstawową barierę inwestycyjną w regionie uznano niewystarczające zachęty inwestycyjne lub ich niedostosowanie do potrzeb potencjalnych inwestorów. M. Bydgoszcz jest odpowiedzialne za 15% wartości produkcji sprzedanej w 2019r. w całym województwie, która wyniosła ogółem ponad 10,9 mld PLN. Pod 2 względem wartości produkcji wysoko plasują się również powiaty: świecki (7 mld PLN), inowrocławski (6,2 mld PLN), m. Włocławek (6,1 mld PLN)

oraz m. Toruń (5,8 mld PLN). (PWC (2020), Analiza inwestycyjna gospodarki województwa Raport w projekcie REGIOGMINA).

- Pracowania Soma przeprowadziła badania wśród 350 przedsiębiorstw z województwa kujawsko pomorskiego (powiatów wytypowanych do utworzenia na ich terenie LFRG: toruński ziemski, M. Toruń, bydgoski ziemski, M. Bydgoszcz, inowrocławski i żniński). Badani byliby skłonni zainwestować w większości do 200 tys. zł. (74,3%), 16% w przedziale 200-500 tys. zł, a 7,1% w przedziale 500 tys. – 1 mln zł. 2,6% przedsiębiorców gotowych byłoby zainwestować kwotę pow. 1 mln zł. Aż 78,6% badanych oczekuje korzyści ze zwrotu co najmniej na poziomie depozytów lokalnych banków. Najchętniej widziano by stopę zwrotu na poziomie 5-15%. Łącznie 1/3 MŚP doświadcza niedoborów finansowych. Dla 62,4% wynosiły one do 100 tys. zł, dla 16,5% od 100 do 500 tys. zł, a dla 7,3% od 500 tys. zł do 1 mln zł. 13,8% firm nie udzieliło odpowiedzi.
- Konsultacje prowadzone przez zespól przygotowujący założenia LFRG (G. Maśloch, T. Ronikier, T. Poniński) z 100 MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego nt. LFRG, które podczas badań pracowni Soma wykazały zainteresowanie udziałem w LFRG. Uwagi i oczekiwania przedsiębiorców mają odzwierciedlenie w przedstawionej formule LFRG.

Propozycja organizacja i zasad działania LFRG jest następująca:

- Fundusz będzie utworzony jako Alternatywna Spółka Inwestycyjna w formie spółki komandytowo-akcyjnej.
- Spółka będzie zarządzana i reprezentowana przez komplementariusza - spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością jako wewnętrzny organ zarządzający LFRG (SKA rejestrowana w KNF).
- Wielkość funduszu to 120-150 mln złotych wpłacanych sukcesywnie w ciągu 4 lat na wybrane i nie kwestionowane przez komitet inwestycyjny projekty. Udział LFRG w poszczególnym projekcie 2-5 mln zł. • LFRG zrealizuje ok 30 transakcji (6-7 rocznie). Proces inwestycyjny: analiza inwestycji (analiza projektu, due diligence i negocjacje) – 6 miesięcy; 2 rundy inwestycyjne (po 1 rocznie). Po 4-6 latach fundusz odsprzedaje udziały właścicielom firm lub na giełdzie, lub innym firmom albo funduszom.

LFRG będzie finansował:

- Pożyczki dla firm prywatnych (udzieli pożyczek na projekty osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą, poprzez konwersję na udziały przez przekształcanie ich w spółki handlowe).
- Zaangażowanie kapitałowe dla lokalnych spółek (sfinansuje kapitałowo rozwój przedsiębiorstwa (skalowanie biznesu, nowe produkty, wchodzenie na nowe rynki) oraz udostępni środki finansowe na wczesnych etapach działalności w formie finansowania udziałowego dla firm jako spółek prawa handlowego).
- Wykup udziałów firm rezygnujących z działalności (sfinansuje wykup udziałów, ich przejęcie i stabilizację zarządzania w przypadku gdy pierwotny właściciel i twórca z powodów losowych nie może dłużej prowadzić swojego przedsiębiorstwa i nie ma następców).
- Wsparcie firm w okresie wychodzenia z kryzysu po epidemii koronawirusa (udzieli pożyczek dla firm osób fizycznych prowadzących działalność z konwersją na udziały i przekształcanie ich w spółki handlowe oraz sfinansuje kapitałowo spółki prawa handlowego dla wzmocnienia ich płynności i możliwości rozwoju po kryzysie).

Przykłady korelujące z LFRG:

Lokalny Fundusz Pożyczkowy

Fundusze pożyczkowe to instytucje para-bankowe, których zadaniem jest wsparcie kapitałowe przedsiębiorstw poprzez udzielanie im pożyczek. Oferta FP skierowana jest głównie do mikro- i małych przedsiębiorstw, jak również osób bezrobotnych, które podejmują działalność gospodarczą. Banki i rynkowe instytucje finansowe uznają zwykle takich kredytobiorców za mało wiarygodnych, więc fundusze pożyczkowe stanowią dla nich często jedyne dostępne źródło kapitału.

Zdecydowana większość funduszy to instytucje o charakterze lokalnym. Udzielają pożyczek krótko- bądź średnio-terminowych (do 5 lat) o relatywnie niskiej wartości (średnia wartość w 2017 r. to 115 tys. zł). Pożyczki mogą zostać wykorzystane na prowadzenie działalności gospodarczej - wdrażanie nowych rozwiązań technicznych, zakup materiałów i surowców, nabycie nowych maszyn i urządzeń, inwestycje w rozbudowę bądź remont posiadanych nieruchomości. Procedury są nieskomplikowane, a zakres wymaganej dokumentacji znacząco ograniczony w porównaniu z instytucjami bankowymi. Często stosuje się preferencyjne stawki oprocentowania, prowizji i opłat, co obniża koszt kapitału, zwiększając rentowność prowadzonej działalności gospodarczej.

Ważną zaletą współpracy przedsiębiorstw z funduszami pożyczkowymi jest możliwość stworzenia historii kredytowej oraz nabycia doświadczenia w kontaktach z instytucją finansową. Duże znaczenie w tym kontekście ma możliwość skorzystania przez pożyczkobiorcę z usług doradczych i szkoleń nt. wybranych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej.

W 2017 sieć funduszy pożyczkowych w Polsce składała się z 80 jednostek. Zdecydowaną większość (67%) stanowiły niewielkie fundusze dysponujące kapitałem pożyczkowym o wartości poniżej 50 mln zł i koncentrujące się na obsłudze lokalnych przedsiębiorstw. W 2017 r. FP udzieliły 5,1 tys. pożyczek o wartości 585 mln zł, w tym ponad 4,5 tys. umów podpisano z mikroprzedsiębiorstwami. Znacząca część tej liczby (1,6 tys) przypada na pożyczki udzielone osobom podejmującym działalność gospodarczą.[7]

Przykłady:

Zelowski Fundusz Przedsiębiorczości wspiera finansowo powstawanie, funkcjonowanie i rozwój małych przedsiębiorstw poprzez udzielanie pożyczek na rozpoczęcie lub prowadzenie działalności gospodarczej. Oferta skierowana jest do przedsiębiorstw i osób fizycznych planujących uruchomić działalność gospodarczą na terenie województwa łódzkiego.

Fundusze Pożyczkowe **Fundacji Rozwoju Regionu Łukta** oferowane są dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw z terenu województwa warmińsko – mazurskiego

Centrum Wspierania Biznesu w Dębnie prowadzi Punkt Obsługi Regionalnego Funduszu Pożyczkowego „POMERANUS". Jest to fundusz pożyczkowy dla mikro i małych przedsiębiorców, utworzony przez Polską Fundację Przedsiębiorczości we współpracy z samorządami lokalnymi województwa zachodniopomorskiego. Celem Funduszu jest wspieranie lokalnej aktywności gospodarczej poprzez ułatwienie przedsiębiorcom dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania w postaci pożyczek oraz szkoleń dla mikro i małych przedsiębiorców z województwa zachodniopomorskiego.

Przemyska Agencja Rozwoju Regionalnego oferuje usługi w zakresu pośrednictwa w udzielaniu pożyczek unijnych na założenie lub rozwój firmy

- Pożyczka w ramach programu „Pierwszy biznes - Wsparcie w starcie II" (do 106 tyś do 84 m-cy, oprocentowanie 0,01-0,03%). Na zakup środków trwałych niezbędnych do rozpoczęcia prowadzenia działalności, towarów oraz sfinansowanie kosztów stałych związanych z prowadzeniem działalności.

[7] Opracowano na podstawie „Fundusze pożyczkowe i ich znaczenie w ograniczaniu wykluczenia kredytowego mikroprzedsiębiorstw", Rozprawy Ubezpieczeniowe. Konsument na rynku usług finansowych nr 31 (1/2019): 69-85

Dla studenta ostatniego roku, absolwenta szkoły i uczelni, osoby bezrobotnej zarejestrowanej w urzędzie pracy, opiekuna osoby niepełnosprawnej. Wkład własny nie jest wymagany. Bez prowizji.

- „Pożyczka na rozwój turystyki" (do 500 tyś, do 84 m-cy, oprocentowanie 0,46-0,92%). Na zakup środków trwałych (w tym również nieruchomości) oraz wartości niematerialnych i prawnych. Dla mikro, małych, średnich przedsiębiorców (MŚP) prowadzących działalność w branży turystycznej i okołoturystycznej. Wkład własny od 0 do 20%. Bez prowizji.
- "Pożyczka standardowa" (do 500 tyś, do 96 m-cy, oprocentowanie 1,35-2,84%). Na zakup środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych. Dla mikro, małych, średnich przedsiębiorców (MŚP). Wkład własny nie jest wymagany. Bez prowizji.
- „Pożyczka standardowa - innowacyjna" (do 1 mln zł, do 120 m-cy, oprocentowanie 1,84-2,84%). Na zakup środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych (komponent standardowy), w przypadku komponentu innowacyjnego - wyłącznie zakup nowych środków trwałych. Dla mikro, małych, średnich przedsiębiorców (MŚP). Wkład własny nie jest wymagany. Bez prowizji.

Gmina Kołaczyce (woj. podkarpackie) w 2016 r. utworzyła Lokalny Fundusz Pożyczkowy „Samorządowa Polska" Kołaczyce Spółka z o.o., w ramach którego oferowała środki na rozwój biznesu. W ofercie pożyczki pn. „Rodzinny Biznes", „Moja Firma" oraz „Bezpieczny Start" przedsiębiorcy z obszaru Gminy mogli otrzymać na atrakcyjnych warunkach pożyczkę w wysokości do 20 tys. złotych.

Zapewnienie lokalnym firmom dostępu do funduszy wysokiego ryzyka

Anioły Biznesu

Określenie **Anioły Biznesu** (AB) odnosi się do osób fizycznych, dostarczających kapitałów udziałowych (lub zbliżonych) bezpośrednio do nowych (młodych) przedsiębiorstw o dużym potencjale wzrostu, z którymi łączy ich jedynie interes ekonomiczny. Aktywność AB motywowana jest ekonomicznie lub altruistycznie i ma z reguły lokalny charakter (inwestycje dotyczą firm niedaleko oddalonych od miejsca zamieszkania inwestora, który stara się utrzymywać częsty osobisty kontakt z przedsiębiorcą). Głównym źródłem zysków inwestora jest wzrost wartości przedsiębiorstwa, a konsekwencji posiadanych udziałów (akcji).

Inwestycje Aniołów Biznesu są jednym z ważnych rodzajów finansowania typu venture capital. Odgrywają szczególną rolę w procesie wspierania innowacji, bo choć dotyczą relatywnie małych kwot, lokowane są w znacznym stopniu we wczesnej fazie rozwojowej projektów. Dzięki temu uzupełniają działalność funduszy, obsługując inną części rynku.

Klasyczny inwestor typu AB jest osobą, która w przeszłości, sama odniosła sukces biznesowy. Posiada więc środki na inwestycje oraz znaczące doświadczenie. Ponadto nie osiągnąwszy jeszcze wieku emerytalnego chce brać aktywny udział w życiu zawodowym, wykorzystując swoją praktyczną wiedzę, doświadczenie oraz wyrobione kontakty osobiste. Z drugiej strony inwestor nie jest zwykle skłonny do poświęcenia się biznesowi w całości, tak jak zmuszony był robić budując własną firmę. Klasyczny inwestor nie zawsze szuka nadzwyczajnego zysku, a w przypadku ciekawych projektów jest w stanie zadowolić się dość umiarkowaną stopą zwrotu z zainwestowanego kapitału.

Liczbę Aniołów Biznesu szacuje się w Polsce na ok. 4000 osób. Finansują oni projekty w skali od 50 tys. do 5 mln złotych (dane z 2015 r.). Działają często wykorzystując wsparcie sieci Aniołów Biznesu (obecnie jest ich kilkanaście np. PolBAN Business Angels Club i COBIN Angels) w zakresie: kojarzenia propozycji projektowych z inwestorami, dostępu do baz danych, serwisów internetowych i forum, gdzie

przedsiębiorcy prezentują swoje biznesplany. Sieci stanowią również platformę wymiany doświadczeń między inwestorami oraz promują wiedzę o możliwościach pozyskania kapitału od aniołów biznesu.8

Fundusz Kapitału Zalążkowego (Seed Fund)

Fundusz Kapitału Zalążkowego to podmiot prowadzący działalność typu „venture capital" – inwestujący w projekty MSP na wczesnym etapie ich rozwoju. Z reguły kapitał jest spożytkowany na zbudowanie i usprawnienie prototypu produktu/usługi, przeprowadzenie wstępnych badań rynkowych, przygotowanie biznesplanu i skompletowanie właściwego zespołu do rozwoju przedsięwzięcia.

Inwestycje typu seed należą do najtrudniejszych dla funduszy venture capital ze względu na:

- wysoki poziom ryzyka technicznego, rynkowego oraz związanego z zarządzaniem rozwojem firmy;
- wysokie koszty oceny projektu w relacji do wielkości inwestycji;
- częste problemy z zabezpieczeniem kredytu - brak znaczącego majątku firmy
- relatywnie długi okres inwestowania środków – od 3 do nawet 7 lat.

Na większości europejskich rynków występują problemy w pozyskaniu finansowania we wczesnej fazie rozwoju firmy (luka finansowa). Ze względu na wagę tego typu inwestycji, sektor publiczny wspiera tworzenie i działanie funduszy specjalizujących się finansowaniu zalążkowym. Wsparcie kierowane jest przede wszystkim na inwestycje w projekty szczególnie wartościowe ze względów gospodarczych (m. in. innowacje, komercjalizacja technologii) lub społecznych (m.in. integracja społeczna, bezrobocie). W Polsce działa obecnie kilkadziesiąt funduszy oferujących kapitał zalążkowy (po kilka w każdym województwie). Głównie dostępne są w ramach parków technologicznych lub w spółkach, których udziałowcami są organizacje pozarządowe.

Podmiot ubiegający się o dofinansowanie musi spełnić kilka warunków:

- mieć dobry i innowacyjny pomysł na biznes;
- być mikro- lub małym przedsiębiorstwem we wczesnej fazie rozwoju;
- przygotować dobry biznesplan i strategię działania (fundusz może pomóc w jego przygotowaniu).

Przedsiębiorca może liczyć na inwestycję w wysokości od 20 tys. zł do 4 mln zł (zwykle poniżej 1 mln zł). W zamian za przekazaną pomoc fundusz obejmie część udziałów w firmie, zazwyczaj od 30 do 50%.9

Przykłady:

Fundusz Zalążkowy Krakowskiego Parku Technologicznego;

Fundusz Kapitału Zalążkowego Pomeranus SEED;

WinQbator.

Fundusz Kapitału Ryzyka (venture capital)

Fundusz Kapitału Ryzyka - określenie to odnosi się do podmiotów prowadzących działalność typu venture capital. Polega ona na inwestowaniu średnio- lub długoterminowego kapitału w papiery wartościowe o charakterze udziałowym lub właścicielskim (i/lub quasi-udziałowym) przedsiębiorstw nienotowanych na

8 Opracowano na podstawie: (1) Krzysztof B. Matusiak (red.), „Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć", PARP, Warszawa 2011; (2) Andrzej Dąbkowski „Rynek inwestorów wysokiego ryzyka - Aniołowie Biznesu", KNUV 2015; 4(46): 18-35

9 Opracowano na podstawie: (1) Krzysztof B. Matusiak (red.), „Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć", PARP, Warszawa 2011; (2) Zbigniew Pluta, „Słownik terminów", ZMP Poznań 2020; (3) Elżbieta Jachymczak: „Fundusz zalążkowy - czym jest i kto może z niego skorzystać?", Poradnik Przedsiębiorcy, 9.05.2019

giełdzie papierów wartościowych, z zamiarem ich późniejszej odsprzedaży dla realizacji zysków. Podstawowym źródłem zysku jest w tym przypadku przyrost wartości przedsiębiorstwa.

Kapitał wysokiego ryzyka przeznaczony jest dla spółek, które już od jakiegoś czasu funkcjonują na rynku, mają sprawdzony model działania i duży potencjał wzrostu. Przedsiębiorstwo zyskuje kapitał na ryzykowną inwestycję bez konieczności przedstawienia zabezpieczeń. Zyskuje również dostęp do know-how inwestora (jako wspólnik angażuje się w działalność spółki) oraz korzysta wizerunkowo, jeśli inwestor jest renomowaną instytucją. Ponieważ spłata następuje dopiero w momencie zamknięcia inwestycji (najczęściej projekt trwa od 2 do 5 lat), pieniądze pozostają w firmie i mogą zostać przeznaczone na realizację kolejnych przedsięwzięć. Po stronie minusów VC wymienia się zwykle częściową utratą kontroli nad spółką, długi czas potrzebny na znalezienie inwestora oraz wysoki koszt finansowania (jeśli projekt okaże się sukcesem).

Większość funduszy działających na polskim rynku skupionych jest w Polskim Stowarzyszeniu Inwestorów Kapitałowych (PSIK). Celem PSIK jest ułatwianie inwestycji, wspieranie rozwoju sektora private equity/venture capital w Polsce i reprezentacja interesów tego sektora. Do PSIK należy 47 członków zwyczajnych - przedstawicieli firm zarządzających funduszami venture capital i 76 członków wspierających - firm doradczych działających na rzecz sektora. Dotychczas fundusze PE/VC zainwestowały prawie 11 mld EUR w ponad 1400 polskich spółek. W portfelach funduszy private equity/venture capital jest obecnie 577 polskich spółek.10

Przykłady:

Resource Partners;

Enterprise Investors;

Value4Capital.

Lokalny Fundusz Inwestycyjny (LFI)

Lokalny Fundusz Inwestycyjny (zwany też „Lokalnym Funduszem Rozwoju Gospodarczego") jest nowym instrumentem, którego uruchomienie rozważane jest obecnie w Województwie Kujawsko Pomorskim.

Wstępnie przyjęto, że inwestorzy zasilą Fundusz kwotą 113 mln zł w ciągu 10 lat, z czego 49% będzie pochodzić ze strony inwestorów publicznych (po 24,5% Kujawsko Pomorski Fundusz Rozwoju oraz Polski Fundusz Rozwoju), a 51% ze strony inwestorów prywatnych. Budżet inwestycyjny funduszu to 100 mln złotych lokowanych sukcesywnie w okresie 6 lat na projekty wybrane przez komitet inwestycyjny.

Wielkość inwestycji w pojedynczym projekcie przyjęto na poziomie od 2 do 10 mln zł. Fundusz miałby inwestować w małe i średnie przedsiębiorstwa o dużym potencjale wzrostu. W rozliczeniu przejmowałby pakiet akcji wspieranej firmy.

Jako zalety LFRG wymienia się: (1) korzyści dla lokalnych MŚP – ich właściciele uzyskują dostęp do kapitału (przy utrzymaniu kontroli nad firmą) oraz know-how i kontakty biznesowe dostarczane przez spółkę zarządzającą; (2) korzyści udziałowców funduszu – uzyskują atrakcyjne możliwości lokowania kapitału; (3) korzyści dla regionu - przyspieszenie rozwoju gospodarczego przez wzmocnienie konkurencyjności i produktywności lokalnych MŚP.

4. Lokalne Organizacje Gospodarcze

Lokalne organizacje gospodarcze (LOG) - to próba odtworzenia w skali regionalnej instytucji i systemu doradztwa dla przedsiębiorców, kiedyś realizowanego w formule PKD . Głównym zadaniem LOG będzie

10 Jw.

informowanie i wspieranie lokalnych przedsiębiorców usługami doradczymi i specjalistycznymi we współpracy z instytucjami otoczenia biznesu (IOB) koordynowanymi przez Toruńska Agencję Rozwoju. LOG mogą też pełnić rolę instytucji wdrożeniowych, które jako lokalne jednostki wspierające biznes będą samodzielnie realizować projekty na rzecz wsparcia lokalnych MŚP. Zadaniem LOG będzie również wspieranie, integrowanie i wspólne poszukiwanie rozwiązań dla zmniejszanie barier w relacjach w pomiędzy przedsiębiorcami i jednostkami samorządu terytorialnego, a także występowanie na rzecz lokalnych przedsiębiorców w kwestiach ich dotyczących. Organizowanie takich instytucji to również wsparcie wysiłków na rzecz współpracy lokalnych przedsiębiorców z samorządem oraz innymi lokalnymi interesariuszami.

W ramach pilotażu projektu Regiogmina wspierane są gminy w inspirowaniu powołania lokalnych organizacji gospodarczych (LOG), których członkami będą lokalni przedsiębiorcy, gminy oraz ewentualnie inni interesariusze zainteresowani wsparciem lokalnej przedsiębiorczości. Powołanie tych organizacji jest poprzedzone konsultacjami z lokalnym środowiskiem przedsiębiorców, samorządami oraz pozostałymi interesariuszami w ramach prac grup roboczych. Forma organizacyjna tych instytucji lokalnych - to stowarzyszenia lub spółdzielnie, przy czym intencją jest zapewnienie możliwie szerokiego udziału przedsiębiorców w tych organizacjach. Zakłada się, że w ramach pilotażu pierwsze LOG mogłyby być zarejestrowane najpóźniej do końca października 2021 r. Przewiduje się, że 30% przedsiębiorców w gminie mogłoby być ich uczestnikami.

LOG w naszym projekcie jest organizacją, która będzie mieć możliwość funkcjonowania w większości obszarów, które zostały zaprezentowane w przykładach praktyk gmin z całej Polski. Istotą LOG w odróżnieniu od przedstawionych poniżej przykładów (pomimo podobieństw w niektórych przypadkach) będzie podejmowanie działań wspierających bezpośrednio lokalnych (gminnych) przedsiębiorców, zaangażowanie w rozwój lokalnej przedsiębiorczości gminne JST oraz ich współpraca w realizacji przedsięwzięć o charakterze komercyjnym czy partnerstw publiczno-prywatnych. Organizacja będzie dążyła do wykształcenia mechanizmów samodzielnego funkcjonowania w oparciu o projekty komercyjne i nie tylko, aby po okresie budowania i kształtowania kapitału strukturalnego była w stanie samodzielnie funkcjonować, nawet w przypadku braku uzyskania dotacji czy zewnętrznego dofinansowania. Organizacja ma przede wszystkim służyć interesom mikro i małych przedsiębiorców, którzy w porównaniu z przedsiębiorstwami średnimi i dużymi mają nieporównywalnie gorsze warunki funkcjonowania w ekosystemie gospodarczym w kontekście dostępu do wiedzy, w szczególności w zakresie prawnym, finansowym, dostępu do kapitału, w tym kapitału innego niż dotacje oraz ochrony oraz wspierania ich interesów w stosunku do instytucji czy dużych konkurentów. Ponadto, organizacja w trakcie budowania własnego potencjału powinna stworzyć mechanizmy ochrony jej członków oraz budowania potencjału możliwości wpływania na zmiany w ekosystemie gospodarczym (np. legislacyjne). W obecnie funkcjonującej przestrzeni gospodarczej, przedsiębiorstwa MŚP a w szczególności mikro i małe, nie maja możliwości wypowiedzenia się ani wpływania na jakiekolwiek zmiany. Głos tej grupy przedsiębiorców jest ignorowany a przestrzeń gospodarcza jest regulowana bez uwzględnienia ich potrzeb. Obciążenia związane z prowadzeniem działalności absorbują znaczna część ich kapitału finansowego, intelektualnego i czasu. Znaczna część potencjału innowacyjnego tej grupy przedsiębiorców jest marnowana na zadania usługowe wobec urzędów i niesprawny system prawny, w szczególności w zakresie dochodzenia swoich należności od nieuczciwych kontrahentów. Wsparcie strukturalne dla tych przedsiębiorców w zakresie wspierania innowacyjności i finansowania ich działalności ograniczane jest w znacznym stopniu przez konieczność spełniania szeregu warunków formalnych, stanowiących często bariera rozwojowa.[11]

Przykłady korelujące z LOG:

[11] Dodane przez H. Jędrzejewskiego.

Zinstytucjonalizowana współpraca z organizacjami przedsiębiorców

Gmina **Morawica** (woj. świętokrzyskie), w 2000 r. zainicjowała powstanie Stowarzyszenia Przedsiębiorców Gminy Morawica, zrzeszającego 15 największych przedsiębiorstw. Działalność Stowarzyszenia obejmuje współpracę na linii przedsiębiorcy-samorząd oraz organizację szkoleń i spotkań dla przedsiębiorców z pracownikami Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Powiatowego Urzędu Pracy, Urzędu Skarbowego. Stowarzyszenie świadczy także pomoc organizacyjno-prawną dla swoich członków, pomoc dotyczącą wdrażania nowych produktów, wzorów użytkowych, projektów innowacyjnych, organizuje spotkania i konferencje, promocje produktów oraz usług oferowanych przez lokalnych przedsiębiorców. Od 1 marca 2017 r. na terenie Gminy działa Stowarzyszenie Kobiet Przedsiębiorczych „Biznes na szpilkach" wspierające przedsiębiorczość i tworzenie współpracy gospodarczej. Stowarzyszenie korzystało z pomocy doradczej gminy w procesie jego zakładania.

W **Miechowie** od wielu lat odbywa się Miechowskie Forum Przedsiębiorców (w 2019 r. miała miejsce już VII edycja). Wydarzenie jest organizowane pod patronatem Burmistrza Gminy i Miasta Miechów we współpracy z miechowskim stowarzyszeniem „Budujmy Radość". Uczestnicy mają możliwość spotkania i wymiany poglądów z innymi przedsiębiorcami oraz nawiązania nowych kontaktów. Dowiadują się również jakie programy i aktywności prowadzą instytucje publiczne funkcjonujące w regionie – Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości, Wojewódzki Urząd Pracy, Małopolska Komenda OHP, Małopolska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości, Krakowski Park Technologiczny itp. W programie jest też miejsce na 1-2 prezentacje lokalnych firm, które mogą przedstawić uczestnikom swój dorobek i produkty.

Gmina **Strzyżów** (woj. podkarpackie), zainicjowała i uczestniczyła w przekształceniu, w maju 2015 r., Powiatowego Forum Gospodarczego w Strzyżowie w Forum Gospodarcze. Celem działania Forum jest m.in.: rozwój działalności gospodarczej, ochrona i wspieranie interesów przedsiębiorców, inicjowanie i krzewienie postępu technicznego, kultywowanie tradycji rzemiosła i jego dorobku, stworzenie formalnej płaszczyzny kooperacji instytucji otoczenia biznesu, administracji publicznej, nauki, biznesu, organizacji pozarządowych oraz podmiotów ekonomii społecznej. Cele Forum są realizowane przez wspólne spotkania, prelekcje i wystawy, organizację kursów z dziedziny rzemiosła i handlu oraz realizację projektów finansowanych ze środków zewnętrznych. W 2017 r. Forum uzyskało dotację na wsparcie realizacji zadań publicznych Gminy z zakresu działalności wspomagającej rozwój gospodarczy „Promocja Gospodarcza Gminy Strzyżów", w tym organizację Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości na terenie Gminy.12

W 2019 r. w powołano Społeczną Radę Gospodarczą przy Burmistrzu **Milanówka**. Rada jest ciałem opiniotwórczo-doradczym złożonym z przedsiębiorców i ekspertów, którzy uznali, że jako grupa mogą zrobić więcej niż indywidualnie. SRGM reprezentuje interesy mieszkańców oraz przedsiębiorców w relacjach z lokalnymi władzami. Działa na terenie miasta i zabiega o poprawę warunków prowadzenia biznesu. Deklaruje się jako organizacja apolityczna i niezależna od lokalnych władz.

Aktywizacja zawodowa mieszkańców

Centrum Pracy Seniorek i Seniorów (CPSS) - Działalność CPSS ukierunkowana jest na aktywizacją zawodową dojrzałych mieszkańców **Gdańska**. W 2019 r. usługi doradcze dostarczono 868 osobom. Łącznie Centrum zbudowało bazę 1 164 seniorów zainteresowanych podjęciem pracy w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy. Pozyskano dotychczas oferty na 1 387 miejsc pracy i odnotowano 312 podjęć pracy wśród seniorów będących klientami Centrum. Dodatkowo uruchomiono specjalny program „Praca dla Seniorek i Seniorów", w którym wzięło udział 87 osób. Uczestnicy programu - jeśli podejmą zatrudnienie i osiągną co najmniej połowę minimalnego wynagrodzenia brutto - mogą korzystać z bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską oraz otrzymują voucher na usługi świadczone przez gdańskich przedsiębiorców.

12 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

Gminne Centra Informacji (GCI) powstały kilkanaście lat temu pod auspicjami Ministerstwa Pracy, jako narzędzia służące przede wszystkim aktywizacji absolwentów i osób bezrobotnych (programy „Agroalternatywa 2000 / 2001", „Pierwsza Praca"). Poprzez udostępnianie nowoczesnych technologii i informacji miały również stymulować rozwój lokalnych inicjatyw oraz promować przedsiębiorczość. Obecnie jednostki te zajmują się obsługą informacyjną mieszkańców i osób odwiedzających gminę. Obok informacji bieżących z różnych dziedzin (np. turystyka) mają często dział dla przedsiębiorców (np. możliwości pozyskania wsparcia z programów UE) oraz osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą (w tym bezrobotnych), dostarczając im informacji m.in. o warunkach i procedurach uruchamiania firmy, dostępnych formach wsparcia finansowego oraz obowiązujących przepisach prawa miejscowego. Poza tym: udostępniają sprzęt biurowy, wynajmują sale szkoleniowe z zapleczem multimedialnym, prowadzą porady i konsultacje itp. W zależności od sposobu usytuowania w strukturach gminy oraz jej specyfiki, GCI mogą podejmować różne inne działania związane np. z promocją turystyki, animacją działań kulturalnych, pomocą społeczną itp.

Przykłady:

Gminne Centrum Informacji w Mszczonowie;

Gminne Centrum Informacji w Sępólnie Krajeńskim.

Współpraca gmin z organizacjami pozarządowymi

Przykłady

Gmina Kołaczyce (woj. podkarpackie), od 2008 r., była członkiem Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Nowa Galicja". W okresie objętym kontrolą, w ramach tego Stowarzyszenia przeprowadzono spotkania informacyjno-szkoleniowe oraz szkolenia dotyczące wypełniania wniosków o przyznanie pomocy czy sporządzania biznesplanu. W latach 2014-2017 Gmina współpracowała i wspierała także Podkarpackie Stowarzyszenie na Rzecz Bezrobotnych (PSRB) działające również na rzecz rozwoju przedsiębiorczości. Jednym z celów statutowych PSRB jest działanie na rzecz sprawiedliwych relacji społeczno-ekonomicznych, wspomagających rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości. Gmina nieodpłatnie użyczała Stowarzyszeniu lokal na spotkania informacyjno-rekrutacyjne, na których przedstawiciele Stowarzyszenia informowali mieszkańców i pomagali w wypełnianiu formularzy zgłoszeniowych do projektów dofinansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w ramach działania 7.3 Wsparcie Rozwoju Przedsiębiorczości.

Gmina Szczekociny (woj. śląskie), w okresie objętym kontrolą, była członkiem dwóch Lokalnych Grup Działania (LGD). Od 2006 r. Gmina należała do LGD „Perła Jury", tj. stowarzyszenia działającego na terenie dziewięciu gmin powiatu zawierciańskiego, które zajmowało się wspieraniem przedsiębiorczości na obszarze tych gmin, w tym wspieraniem rozwoju sektora mikro i małych przedsiębiorstw, także w tworzeniu nowych miejsc pracy. W 2015 r. Gmina przystąpiła do Rybackiej LGD „Jurajska Ryba", tj. stowarzyszenia działającego na terenie województwa śląskiego i łódzkiego, mającego na celu rozwój rynków zbytu i infrastruktury podmiotów sektora rybackiego, a także ułatwienie rozpoczęcia działalności gospodarczej i utrzymania miejsc pracy w sektorze rybackim.

Gmina Pyrzyce (woj. zachodniopomorskie), od 2009 r. była członkiem Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania Ziemi Pyrzyckiej (działającego na obszarze trzech gmin: Dolice, Pyrzyce, Warnice). Do zasadniczych celów LGD należało działanie na rzecz wspólnego dobra lokalnej społeczności, dla grup, które mogły stanowić czynnik przyspieszonego rozwoju, oraz dla grup i obszarów zaniedbanych. Działania te stanowiły realizację zadań/przedsięwzięć w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-

2013 w ramach osi LEADER. Od 2015 r. Gmina Pyrzyce była członkiem Stowarzyszenia „WIR" - Wiejska Inicjatywa Rozwoju, którego celem było m.in. opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju i uzyskanie dofinasowania na jej wdrożenie w ramach inicjatywy LEADER - PROW Działanie „Wsparcie dla rozwoju lokalnego". Gmina zgłosiła dwa projekty w ramach działań zawartych w Lokalnej Strategii Rozwoju: „Rewitalizacja terenów przy murach obronnych" (w latach 2017-2018) i „Rewitalizacja terenu wokół jeziora w miejscowości Giżyn" (wlatach2018-2020).

Gmina Pszczyna (woj. śląskie), od 2008 r. była członkiem LGD „Ziemia Pszczyńska" (mającej status stowarzyszenia), która łączy podmioty gospodarcze, samorządy, organizacje pozarządowe oraz osoby fizyczne we wspólnym działaniu na rzecz rozwoju lokalnego. LGD została utworzona w celu umożliwienia wdrożenia na jej terenie programu, którego głównym celem było wspieranie społeczności wiejskiej, dotyczące rozwiązywania problemów występujących na obszarach wiejskich, w tym budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców oraz inicjowanie powstania nowych miejsc pracy, wpływanie na lepsze wykorzystanie posiadanych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych i gospodarczych.

Gmina Ryki (woj. lubelskie), była współzałożycielem i aktywnym członkiem Stowarzyszenia pod nazwą Lokalna Grupa Działania „Lepsza Przyszłość Ziemi Ryckiej", a Burmistrz Ryk pełnił funkcję Przewodniczącego Rady tego Stowarzyszenia. Działania LGD były ukierunkowane m.in. na rozwój przedsiębiorczości. Do głównych celów Stowarzyszenia należy rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności, wspieranie rozwoju infrastruktury i gospodarki komunalnej na terenie Lubelszczyzny oraz pomoc potencjalnym partnerom z krajów Unii Europejskiej, Europy Środkowej i Wschodniej w nawiązywaniu pierwszych kontaktów i uzyskiwaniu informacji o możliwościach współpracy z jednostkami samorządowymi, organizacjami pozarządowymi i podmiotami gospodarczymi. Od 2013 r. Gmina współpracuje ze Stowarzyszeniem Lubelski Klub Biznesu i bierze udział w konkursach „Business Excellence". Kapituła konkursów wyróżniała samorządy wywierające istotny wpływ na rozwój regionu lubelskiego.

Gmina Śrem (woj. wielkopolskie), była członkiem Stowarzyszenia Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego - Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości, zarejestrowanego w marcu 2004 r. Stowarzyszenie jest kontynuatorem działalności Śremskiego Ośrodka Wspierania Małej Przedsiębiorczości i koncentruje działania szczególnie na wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości, pobudzaniu rozwoju gospodarczego oraz przeciwdziałaniu bezrobociu na terenie zrzeszonych gmin. Przedsiębiorcom stowarzyszenie oferuje takie instrumenty pomocy jak: fundusze, pożyczki, pomoc w aplikacjach unijnych, szkolenia.

Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości

Przykładowa oferta usług oferowanych przez **Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości**:

I. Szkolenia ABC Przedsiębiorczości: 1) "Od pomysłu do firmy" - Elementy psychologii w przedsiębiorczości, Wprowadzenie do działalności gospodarczej; 2) "Trening przedsiębiorczości" - Podstawy prawne prowadzenia działalności gospodarczej, Etapy rejestrowania firmy, Ubezpieczenie zdrowotne i społeczne, Prawo pracy, Formy opodatkowania działalności gospodarczej i dokumentacja finansowo – księgowa; 3) "Planowanie w firmie" - Podstawy marketingu, Zasady finansowania działalności gospodarczej, Opracowanie wniosku o przyznanie dotacji, Opracowanie indywidualnych biznesplanów jako podstawy kalkulacji opłacalności planowanego przedsięwzięcia.

II. Doradztwo: 1) Przygotowania biznes planu dla planowanej działalności gospodarczej; 2) Dobór formy organizacyjno-prawnej, dobór formy opodatkowania; 3) Zatrudnianie pracowników i obowiązki

pracodawcy; 4) Rejestracja działalności gospodarczej w CEIDG, KRS; 5) Przygotowanie wniosków na otrzymanie dotacji; 6) Marketing - analiza i przygotowanie planów marketingowych; 7) Finanse - analiza i ocena kondycji finansowej przedsiębiorstwa, ocena i ulepszanie systemów kosztów, pomoc w zarządzaniu płynnością, określanie zdolności kredytowej i inwestycyjnej, przygotowywanie dokumentacji stanowiących podstawę ubiegania się o kredyty lub pożyczki; 8) Prawo - prawo gospodarcze, handlowe, rejestracja spółek, obsługa prawna w trakcie funkcjonowania firm, kompleksowa pomoc przy zawieszaniu/likwidacji firm, zamówienia publiczne dla MSP; 9) Planowanie i zarządzanie - zasobami ludzkimi, finansami, zarządzanie strategiczne; 10) Pozyskiwanie kapitału; 11) Przygotowania biznesplanów i studiów wykonalności; 12) Analizy ekonomiczno-finansowe; 13) Kompleksowa obsługa projektów finansowanych ze środków bezzwrotnych.

Poznań Biznes Partner jest miejskim programem wspierania i promocji małej przedsiębiorczości, prowadzonym przez Ośrodek Doradczo-Szkoleniowy Wydziału Działalności Gospodarczej i Rolnictwa W ofercie Poznań Biznes Partner znajduje się m.in. doradztwo indywidualne (pierwszego kontaktu i specjalistyczne), cykliczne szkolenia dla przedsiębiorców i osób zainteresowanych podjęciem działalności gospodarczej (rejestracja firmy, rozliczenia finansowe, podatek VAT, aspekty prawne, marketing i promocja, techniki sprzedaży, pisania biznes planu, pozyskiwania finansowania, nowoczesne metody zarządzania, myślenie projektowe, wykorzystania internetu i mediów społecznościowych w marketingu i promocji i.in.) oraz warsztaty dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz studentów szkół wyższych. Wszystkie usługi świadczone przez Poznań Biznes Partner są bezpłatne.

Klub Przedsiębiorcy

Klub Przedsiębiorcy istnieje w Cieszynie od 2006 r. Jest miejscem spotkań, wymiany doświadczeń i podnoszenia kwalifikacji, zrzeszającym przedsiębiorców, menedżerów, prezesów firm i stowarzyszeń, przedstawicieli samorządów oraz wolnych zawodów. Uczestnicy spotkań mogą korzystać z konsultacji zespołu doradców i trenerów z dziedziny prawa, projektowania, zarządzania i księgowości oraz finansów. Klub pełni również ważną funkcję jako mechanizm integrujący środowisko lokalnego biznesu. Wypracowany w Klubie system komunikacji ułatwia przedsiębiorcom szybki dostęp do aktualnych informacji oraz umożliwia współpracę z otoczeniem biznesu na terenie całego województwa.

Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości

Ośrodki wspierania przedsiębiorczości (nazywane również ośrodkami doradczo-szkoleniowymi, centrami wspierania biznesu, punktami konsultacyjno-doradczymi itp.) to nienastawione na zysk jednostki doradcze, informacyjne i szkoleniowe, działające na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia oraz poprawy konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw. W 2012 r. w Polsce funkcjonowało ponad 300 tego typu ośrodków. Obecnie 30 jednostek o znaczeniu regionalnym, zgrupowanych w 4 konsorcjach (Polska Centralna, Polska Wschodnia, Polska Zachodnia i Polska Południowa), tworzy polską część **Enterprise Europe Network** - sieci oferującej małym i średnim przedsiębiorstwom kompleksowe usługi, które mają im pomóc w pełni rozwinąć ich potencjał i zdolności innowacyjne.

W ofercie typowych OSD znajdują się zwykle szkolenia i upowszechnianie informacji w następujących obszarach tematycznych: przedsiębiorczość i tworzenie firmy; dostęp do środków z funduszy europejskich; opracowanie biznesplanów i wniosków kredytowych; badania rynku i marketing; prawo gospodarcze; finanse i podatki, europejskie normy i standardy oraz warunki prowadzenia działalności gospodarczej w krajach UE, kursy zawodowe (np. prowadzenie biura i obsługa urządzeń biurowych czy obsługa kas fiskalnych), komputerowe itp.

Uzupełnieniem działalności szkoleniowej są różnego typu seminaria czy spotkania dyskusyjne związane z interpretacją zmieniających się przepisów prawnych (np. zamówienia publiczne, prawo pracy). Oferta doradcza ośrodków obejmuje indywidualne konsultacje w zakresie prawnych aspektów prowadzenia

małej firmy, finansów i księgowości, poszukiwania kooperantów, pozyskiwania środków finansowych itp.13

Przykłady:

Miasto **Leszno** (woj. wielkopolskie), w grudniu 2009 r. utworzyło **Leszczyńskie Centrum Biznesu** sp. z o.o. (LCB), w którym posiada 100% udziałów. Przedmiotem jego działania jest doradztwo, promocja, edukacja i wydawnictwo na rzecz samorządu terytorialnego, a także inna działalność ważna dla rozwoju gminy. LCB poczatkującemu przedsiębiorcy oferuje wsparcie m.in. w zakresie: pomocy w sporządzeniu biznes planu, wyboru lokalizacji poprzez ofertę preferencyjnego wynajmu powierzchni biurowej i magazynowo-produkcyjnej zlokalizowanej w Inkubatorze, bądź też korzystanie z tzw. „Wirtualnego biura" i finansowanie rozpoczętej działalności w ramach pożyczek udzielanych z Funduszu Pożyczkowego LCB (utworzonego w 2014 r.) z projektu „Moja Firma z pożyczką" i inne.14

Inne przykłady:

Fundacja Rozwoju Gminy Zelów;

Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej z Sandomierza;

Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości;

Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości (w Łodzi).

Agencja Rozwoju Lokalnego (ARL)

Agencja Rozwoju Lokalnego jest instytucją o charakterze niekomercyjnym wspierającą lokalny rozwój gospodarczy przez inicjowanie, promowanie i wspieranie różnego rodzaju inicjatyw - realizację projektów UE, doradztwo dla samorządów, przedsiębiorstw i osób rozpoczynających działalność gospodarczą, szkolenia, aktywizację społeczności lokalnej, promocję regionu i lokalnych osiągnięć (w tym organizacja konferencji i wizyt studyjnych). Ogólnie można powiedzieć, że rolą agencji jest podejmowanie działań, które tworzą lokalne środowisko wspomagające rozwój gospodarczy gminy.

Agencje rozwoju funkcjonują często w formie spółki kapitałowej, w której JST obejmuje część lub całość udziałów. W ramach agencji działają często inne typy instytucji wspierających przedsiębiorczość np. fundusze pożyczkowe, inkubatory przedsiębiorczości a nawet parki naukowo-technologiczne.15

Przykłady:

Lubelska Agencja Rozwoju Lokalnego sp. z o.o.

Sosnowiecka Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.

Ostrowiecka Agencja Rozwoju Lokalnego sp. z o.o.

Klastry i sieci współpracy

Michael Porter zdefiniował **klaster** jako geograficzne skupisko powiązanych ze sobą firm – dostawców, usługodawców i firm z pokrewnych sektorów oraz stowarzyszonych z nimi instytucji (np. ośrodki

13 Opracowano na podstawie: Krzysztof B. Matusiak (red.), „Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć", PARP, Warszawa 2011

14 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

15 Opracowano na podstawie: A. Grycuk, P. Russel: „Zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w tworzenie instytucji wspierających przedsiębiorczość", Studia BAS, Nr 1(37) 2014, s. 65–83

badawcze), które jednocześnie konkurują i współpracują ze sobą. Współpraca dotyczy tych obszarów, gdzie możliwe jest uzyskanie synergicznych efektów współdziałania (np. badania i rozwój).

W klastry łączą się firmy o podobnym profilu działalności gospodarczej (specjalizacja gospodarcza), działające w tym samym regionie czy subregionie, przy czym wzajemne powiązania podmiotów mają zwykle charakter nieformalny. Obok przedsiębiorstw w klastrze zwykle uczestniczą często instytucje wspierające biznes (parki naukowo-technologiczne, firmy doradcze), podmioty z sektora B+R (ośrodki naukowe, placówki edukacyjne) oraz jednostki administracji publicznej.

Najważniejszymi efektami współpracy są: przepływ wiedzy wewnątrz klastra, większa otwartość na innowacje, koncentracja w jednym miejscu wyspecjalizowanych zasobów i umiejętności prowadząca do wzrostu produktywności, napływu kolejnych zasobów i powstawania nowych firm. Pierwotnie klastry powstawały w sposób naturalny, w oparciu o występujące na danym terenie zasoby oraz tradycje danego regionu. Obecnie współpraca i koordynacja w ramach klastra może powstać samoistnie lub być efektem zewnętrznej stymulacji (polityka klastrowa), która polega głównie na wspieraniu inicjatyw klastrowych (form organizacyjnych, które gromadzą kluczowych graczy klastra i działają na rzecz jego rozwoju – np. konsorcjum, stowarzyszenie) oraz koordynatora klastra (podmiot, który animuje rozwój interakcji, przepływ wiedzy i współpracę w klastrze oraz świadczy wyspecjalizowane usługi na rzecz podmiotów w nim działających).

Klastry dzieli się wg wielu kryteriów np.:

1. ze względu na rynek zbytu na: (a) klastry lokalne - produkują na rynek regionalny oraz (b) klastry eksportowe - produkują dla klientów spoza regionu czy kraju;
2. ze względu na wewnętrzną strukturę na: (a) Klastry sieciowe - duża liczba zróżnicowanych firm działających w tym samym / podobnym sektorze, bez centralnego podmiotu; (b) Klastry koncentryczne - przedsiębiorstwo dominujące wraz ze współpracującymi z nim mniejszymi, wyspecjalizowanymi firmami; (c) Klastry satelitarne - wokół klastra centralnego, gdzie zlokalizowane jest dominujące przedsiębiorstwo, powstają zależne od niego klastry satelitarne odpowiedzialne za różne gałęzie produkcji.
3. ze względu na branżę, np.: klaster lotniczy, klaster chemiczny, klaster stoczniowy

Krajowe klastry kluczowe - klastry o istotnym znaczeniu dla gospodarki kraju i wysokiej konkurencyjności międzynarodowej.

Klastry regionalne - klastry o istotnym znaczeniu dla gospodarki regionu lub subregionu np. Klaster Spożywczy „Leszczyńskie Smaki" (skupia lokalnych producentów żywności, instytucje wspierające i władze samorządowe), Klaster Firm Informatycznych Polski Wschodniej (grupuje firmy związana z branżą ICT zlokalizowane na terenie województwa podlaskiego, warmińsko-mazurskiego, lubelskiego, świętokrzyskiego lub podkarpackiego)

<u>Przykłady:</u>

W wyniku realizacji przez Miasto **Leszno** projektu pod nazwą "Utworzenie sieci firm w sektorze budownictwa w południowo-zachodniej Wielkopolsce jako szansa wzrostu ich konkurencyjności i innowacyjności" (RPO 2010-2013) powstał **Leszczyński Klaster Budowlany** obejmujący kilkadziesiąt firm z branży budowlanej z subregionu leszczyńskiego, instytucje otoczenia biznesu, szkoły i środowisko akademickie oraz Miasto Leszno. Firmy zrzeszone w klastrze oferują klientom kompleksowe rozwiązania budowlane na każdym etapie realizacji inwestycji od jej przygotowania / projektowania, przez wykonawstwo i zaopatrzenie, po oddanie do użytkowania i eksploatację obiektu.

Z inicjatywy Miasta **Lublin** i Uniwersytetu Medycznego w Lublinie w 2014 roku powstał klaster **Lubelska Medycyna – Klaster Usług Medycznych i Prozdrowotnych**. Klaster jest platformą współpracy w zakresie praktyki i nauk medycznych między uczelniami wyższymi, jednostkami naukowo-badawczymi, podmiotami

leczniczymi, przedsiębiorcami, instytucjami otoczenia biznesu oraz jednostkami samorządu terytorialnego. *„Współpraca w Klastrze pozwala na efektywne pozyskiwanie wiedzy o branży, potrzebach zarówno przedsiębiorców jak i naukowców. Dzięki temu członkowie sieci mogą prawidłowo odpowiadać na pojawiające się potrzeby i identyfikować swoje potencjały rozwojowe. Pomysły na nowe projekty powstają podczas spotkań 11 zespołów roboczych. Autorskie projekty Klastra wspierają rozwój innowacji w ramach projektów InnoTest i InnoDesign oraz rozwój turystyki medycznej przyjazdowej"*16

Lokalne Grupy Działania

Gmina **Szczekociny** (woj. śląskie) od 2006 należała do **Lokalnej Grupy Działania (LGD) „Perła Jury"**, tj. stowarzyszenia działającego na terenie dziewięciu gmin powiatu zawierciańskiego, które zajmowało się wspieraniem przedsiębiorczości na obszarze tych gmin, w tym wspieraniem rozwoju sektora mikro i małych przedsiębiorstw, także w tworzeniu nowych miejsc pracy. W 2015 r. Gmina przystąpiła do Rybackiej LGD „Jurajska Ryba", tj. stowarzyszenia działającego na terenie województwa śląskiego i łódzkiego, mającego na celu rozwój rynków zbytu i infrastruktury podmiotów sektora rybackiego, a także ułatwienie rozpoczęcia działalności gospodarczej i utrzymania miejsc pracy w sektorze rybackim.17

Gmina **Ryki** (woj. lubelskie), była współzałożycielem i aktywnym członkiem Stowarzyszenia pod nazwą **Lokalna Grupa Działania „Lepsza Przyszłość Ziemi Ryckiej"**, a Burmistrz Ryk pełnił funkcję Przewodniczącego Rady tego Stowarzyszenia. Działania LGD były ukierunkowane m.in. na rozwój przedsiębiorczości. Składka roczna Gminy wynosi 20,7 tys. zł. Od 2011 r. Gmina współpracuje ze Stowarzyszeniem pn. Europejskie Centrum Integracji i Współpracy Samorządowej „DOM EUROPY", zrzeszającym 24 samorządy lokalne wszystkich szczebli województwa lubelskiego, w tym Gminę Ryki. Do głównych celów Stowarzyszenia należy rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności, wspieranie rozwoju infrastruktury i gospodarki komunalnej na terenie Lubelszczyzny oraz pomoc potencjalnym partnerom z krajów Unii Europejskiej, Europy Środkowej i Wschodniej w nawiązywaniu pierwszych kontaktów i uzyskiwaniu informacji o możliwościach współpracy z jednostkami samorządowymi, organizacjami pozarządowymi i podmiotami gospodarczymi. Składka roczna Gminy na rzecz tego Stowarzyszenia wynosi 2073 zł. Od 2013 r.18

Lokalne organizacje turystyczne

Poznańska Lokalna Organizacja Turystyczna (PLOT). Celem PLOT jest promocja turystyczna aglomeracji poznańskiej przez oferty i działania członków platformy oraz rozpowszechnianie informacji, kontakty z mediami, publikacje, czy szkolenia dla branży turystycznej. PLOT organizuje wizyty na krajowych i zagranicznych targach i giełdach turystycznych, organizuje wyjazdy studyjne dla dziennikarzy i touroperatorów, przygotowuje pakiety turystyczne i foldery informacyjne.

Platforma integruje działania władz lokalnych, przedsiębiorstw oraz innych instytucji zaangażowanych w rozwój turystyki wokół wspólnej wizji (koncentracja w jednym miejscu całości spraw bezpośrednio związanych z rozwojem turystyki). Pełni rolę brokera informacji, zarządza turystyczną marką miasta oraz dba o rozwój zintegrowanych produktów turystycznych. Każdy członek ma 1 głos co rodzi poczucie wpływu i współodpowiedzialności. Członkowie PLOT współfinansują działanie organizacji (chcą występować pod wspólną marką Poznań), a dzięki zaangażowaniu wielu podmiotów pojawia się ekonomia skali.

Przykłady działań: wizyty studyjne 120 osób rocznie przy wydatkach PLOT rzędu 250 zł/osoba; Poznań za pół ceny – 150 partnerów, 90 tyś sprzedanych usług w weekend majowy; Poznańska Karta Turystyczna – niższe ceny usług w ramach akcji; Kalendarz biznesowy – uzgodnienie planu wydarzeń publicznych i biznesowych; Wspólna baza kontaktów; Wspólne standy promocyjne i pamiątki ze wspólnym logo; Konkursy z nagrodami w postaci voucherów fundowanych przez partnerów; szkolenia przewodnickie

16 Marzena Strok-Sadło, członek zarządu Klastra – dla „Panoramy Lubelskiej, 06/2019

17 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

18 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

dla strażników miejskich, kelnerów, taksówkarzy; Barometr turystyczny – zbieranie od partnerów i publikowanie co miesiąc danych nt. ruchu turystycznego.

Realizacja projektów Partnerstwa Publiczno-Prywatnego (PPP)

Partnerstwo Publiczno-Prywatne to współpraca sektora publicznego i prywatnego mająca na celu realizację przedsięwzięć lub świadczenie usług tradycyjnie dostarczanych przez sektor publiczny. Współpraca ta opiera się na założeniu, iż każda ze stron może wykonać część zadań lepiej niż inni partnerzy oraz czerpać korzyści ze współpracy proporcjonalne do swojego zaangażowania we wspólne przedsięwzięcie. Jeśli więc uczestnicy partnerstwa dobrze podzielą między siebie zadania, odpowiedzialność i ryzyka (w tym ryzyko związane z budową, ryzyko dostępności i ryzyko ekonomiczne) oraz uzgodnią sprawiedliwy mechanizm wynagradzania strony prywatnej, to projekt PPP może być najbardziej efektywnym ekonomicznie modelem tworzenia infrastruktury i dostarczania usług publicznych.

Kluczowe elementy projektu PPP w Polsce to: (1) Udział sektora publicznego i prywatnego, przy czym wybór partnera prywatnego musi nastąpić w trybie konkurencyjnym; (2) Oparcie współpracy na długoterminowej umowie cywilno-prawnej; (3) Celowy charakter realizowanych przedsięwzięć; (4) Taki podział zadań, odpowiedzialności i zysku, który minimalizuje ryzyko i zapewnia korzyść wszystkim uczestnikom19

Przykłady:

Efektywność energetyczna: Projekt osiągnięcia oszczędności zużycia energii elektrycznej oświetlenia ulicznego w gminie **Radzionków**: Projekt obejmował zaprojektowanie sieci oświetlenia ulicznego oraz wykonanie robót budowlanych związanych z budową nowej sieci oświetlenia ulicznego i robót montażowych związanych z wymianą opraw oświetleniowych (LED) na istniejących słupach. Dodatkowo wprowadzony został innowacyjny system sterowania oświetleniem ulic, umożliwiający inteligentne zarządzanie energią w sieci oświetleniowej. Na wynagrodzenie partnera prywatnego, składało się: (a) wynagrodzenie za zaprojektowanie i wybudowanie sieci oświetlenia ulicznego ze sporządzeniem projektów, dokumentacji i uzyskaniem niezbędnych uzgodnień oraz zezwoleń (płatne w 40 transzach); (b) wynagrodzenie za świadczenie kompleksowej usługi oświetleniowej tj.: zarządzanie, eksploatowanie i sterowanie siecią oświetlenia ulicznego oraz zaopatrywanie sieci w energię elektryczną w okresie trwania umowy. Największe korzyści z realizacji projektu – zdaniem przedstawiciela Urzędu Miasta Radzionków: (1) Obniżenie kosztów utrzymania infrastruktury oświetleniowej i zużycia energii elektrycznej (na poziomie 70%); (2) Wykonanie inwestycji w pełnym zakresie - na terenie całej gminy; (3) 100% majątku oświetleniowego, po realizacji inwestycji, stanowi własność gminy; (4) Inwestycja nie powiększa długu publicznego; (5) Wzrost bezpieczeństwa na drogach; (6) Uregulowanie stanu własnościowego oświetlenia drogowego.**20**

Sektor wodno-kanalizacyjny: Świadczenie usługi oczyszczania ścieków z modernizacją oczyszczalni w gminie **Konstancin-Jeziorna:** W ramach umowy o PPP partner prywatny, Saur Konstancja sp. z o.o., zobowiązał się między innymi do: (1) Realizacji usługi polegającej na oczyszczaniu zbiorowo odebranych wszystkich ścieków komunalnych z określonego obszaru gminy w całym okresie trwania umowy w sposób ciągły; (2) Zaprojektowania i wykonania na własne ryzyko modernizacji oczyszczalni, tak aby oczyszczony ściek wprowadzany do środowiska spełniał wymagania stawiane prawem; (3) Samodzielnego sfinansowania całości prac modernizacyjnych; (4) Realizowania przedsięwzięcia zgodnie z kryteriami i

19 Opracowano na podstawie materiałów dostępnych na stronie Instytutu Partnerstwa Publiczno-Prywatnego

20 Na podstawie „Sektor efektywności energetycznej – oświetlenie uliczne. Dobre praktyki PPP", Centrum Partnerstwa Publiczno-Prywatnego

standardami jakości usług określonych w umowie o PPP. Kluczowym obowiązkiem zamawiającego jest dostarczanie do oczyszczalni wszystkich ścieków z określonego obszaru gminy, a także ponoszenie kosztów oczyszczania ścieków. Wynagrodzenie Saur Konstancja za świadczone usługi oparte jest na iloczynie stawki za oczyszczanie 1 m3 ścieków i ilości odprowadzonych do czyszczalni ścieków. Stawka została wyliczona na podstawie biznesplanu z zachowaniem oczekiwanego przez Saur Konstancja zwrotu z inwestycji. Podstawą biznesplanu była prognoza ilości i jakości ścieków dostarczanych do oczyszczalni, na bazie której zaprojektowano oczyszczalnię, ustalono koszt inwestycji i jej eksploatacji. Biorąc pod uwagę ryzyko zmienności wolumenu ścieków, wprowadzono w modelu wynagradzania mechanizm kompensaty - w przypadku, gdy rzeczywisty wolumen jest wyższy niż przewidywany, stawka ulega obniżeniu, a gdy jest niższy –podwyższeniu. Umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym zawarto na okres 32 lat. Długi termin obowiązywania umowy pozwala odpowiednio rozłożyć w czasie obsługę zobowiązań zaciągniętych na realizację modernizacji oczyszczalni. Zapewnia to partnerowi prywatnemu zysk bez potrzeby ustalania wysokości opłat za świadczone usługi na nadmiernie wysokim poziomie.21

Aktywność gmin w inicjowaniu lub wspomaganiu przedsiębiorców przy zakładaniu ich organizacji i stowarzyszeń

Przykłady

Gmina Strzyżów (woj. podkarpackie), zainicjowała i uczestniczyła w przekształceniu, w maju 2015 r., Powiatowego Forum Gospodarczego w Strzyżowie w Forum Gospodarcze. Celem działania Forum był: rozwój działalności gospodarczej, przedsiębiorczości w różnych jej formach i kierunkach, ochrona i wspieranie interesów przedsiębiorców w zakresie prowadzonej przez nich działalności, inicjowanie i krzewienie postępu technicznego, gospodarności, promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy, kultywowanie tradycji rzemiosła i jego dorobku, udzielanie wsparcia i pomocy dotyczących poradnictwa, szkoleń, konsultacji - w tym doradztwa zawodowego, pomocy finansowej, i rzeczowej w ramach projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, UE, stworzenie formalnej płaszczyzny kooperacji instytucji otoczenia biznesu, administracji publicznej, nauki, biznesu, organizacji pozarządowych oraz podmiotów ekonomii społecznej. Cele Forum realizowane były przez wspólne spotkania i zebrania członków, na których określano kierunki działań, organizowanie spotkań, prelekcji, wystaw oraz innych form prezentujących dorobek członków, prowadzenie dla osób wstępujących do zawodu, różnych kursów fachowych z dziedziny rzemiosła, handlu itp. realizację projektów w ramach środków zewnętrznych i UE. W 2017 r. Forum uzyskało dotację na wsparcie realizacji zadań publicznych Gminy z zakresu działalności wspomagającej rozwój gospodarczy „Promocja Gospodarcza Gminy Strzyżów", w tym organizacja Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości.

Miasto Biłgoraj (woj. lubelskie), uczestniczyło w powołaniu do życia instytucji wspierającej przedsiębiorczość Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego (BARR S.A.), której celem było: wspomaganie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw regionu Biłgoraju oraz przedsięwzięć składających się na strategię rozwoju lokalnego gminy, ukierunkowanych na tworzenie nowych miejsc pracy, wdrażanie produkcji nowoczesnych wyrobów i technologii, wprowadzanie nowych form zarządzania, wzrost efektywności i rentowności przedsięwzięć, promocja wyrobów. Zakres

21 Na podstawie „Sektor wodno-kanalizacyjny Dobre praktyki PPP", Centrum Partnerstwa Publiczno-Prywatnego

wykonywanych przez Spółkę zadań obejmował w szczególności: udzielanie pożyczek przedsiębiorcom, udzielanie poręczeń i zabezpieczeń należytego wykonywania umów, prowadzenie działalności doradczej i szkoleniowej, prowadzenie Centrum Informacji i Obsługi Biznesu.

Miasto Ostrowiec Świętokrzyski (woj. świętokrzyskie), jest założycielem i jedynym wspólnikiem Agencji Rozwoju Lokalnego sp. z o.o., instytucji non-profit, której głównym celem działania są wszelkie przedsięwzięciazmierzające do ożywiania społeczno-gospodarczego lokalnego rynku oraz tworzenie sprzyjających warunków do powstawania na nim nowych podmiotów gospodarczych.

W mieście Kraśnik (woj. lubelskie), od kwietnia 2011 r., z inicjatywy Burmistrza, działa Kraśnicka Rada Biznesu, do której zaproszonych zostało 30 przedsiębiorców. Głównym celem działalności Rady jest współpraca z władzami Miasta w zakresie rozwoju przedsiębiorczości. Rada stanowi zespół doradczy, opiniuje strategiczne dokumenty Miasta, dotyczące w szczególności planów rozwoju, planów zagospodarowania przestrzennego i wieloletnich planów inwestycyjnych. Jednym z jej celów jest budowa prestiżu środowiska przedsiębiorców. Od 1997 r. na terenie Miasta działa Kraśnicka Izba Gospodarcza (KIG), zrzeszająca ponad 150 podmiotów gospodarczych z różnych branż. KIG jest jedną z największych organizacji tego typu w województwie lubelskim, a jej zadaniem jest udzielanie pomocy i doradztwa zrzeszonym w niej podmiotom, tworzenie warunków sprzyjających ich rozwojowi oraz reprezentowanie interesów gospodarczych wobec organów państwowych i samorządowych. Zarząd KIG w 2012 r. powołał do życia Biuro Promocji Kraśnickiego Produktu Lokalnego, które zajmuje się promocją kraśnickich produktów, usług i przedsiębiorców oraz organizacją konkursu „Dobre bo kraśnickie".

W mieście Starachowice (woj. świętokrzyskie) od 1992 r. z inicjatywy Rady Miejskiej funkcjonuje fundacja pod nazwą Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach (ARR). W skład rady nadzorczej fundacji wchodzą trzy osoby wybrane przez Radę Miejską. Celem tej fundacji jest przeciwdziałanie bezrobociu oraz rozwijanie przedsiębiorczości na terenie Gminy. Według statutu ARR tworzy ona Fundusz Gwarancyjno-Pożyczkowy „Fundstar", którego celem jest wspieranie rozwoju przedsiębiorczości prywatnej tworzącej nowe miejsca pracy na terenie Starachowic i okolicznych gmin. Fundacja składała corocznie Radzie Miejskiej w Starachowicach informacje z prowadzonej działalności. Przykład wniosku o poręczenie.

5. Kalendarium budżetowe

Kalendarium budżetowe - to proces analiz finansowych gmin pozwalający na opracowanie, w oparciu o stosowane narzędzia analityczne, prognoz wieloletnich, a tym samym na określenie możliwości wdrażania nowych projektów. Prace te są komplementarne w stosunku do prac nad opracowaniem lokalnych programów rozwoju. Obejmują one dwa etapy:

- w pierwszym zostaną przeprowadzone analizy "historyczne" trendów występujących w gospodarce finansowej gmin oraz prognoza własnego potencjału w zakresie finansowania zadań rozwojowych i inwestycyjnych;
- etap drugi polega na ocenie możliwości realizacji programów inwestycyjnych oraz przedsięwzięć wskazanych w lokalnych programach rozwoju. W ten sposób rezultaty prac zespołu budżetowego umożliwią wyznaczenie ram finansowych dla realizacji tych planów, w tym możliwości korzystania ze źródeł zewnętrznych

Przykłady korelujące z kalendarium budżetowym:

Konsultowanie z przedsiębiorcami projektu budżetu gminy

(brak przykładu konsultacji adresowanych wprost do przedsiębiorców)

W **Słupsku** od kilku lat prowadzone są konsultacje społeczne, których przedmiotem jest projekt budżetu miasta. Celem konsultacji jest pozyskanie od mieszkańców uwag do dokumentu w zakresie priorytetów, obszarów strategicznych, kierunków wypracowania dochodów i wydatkowania środków budżetowych. Konsultacje są prowadzone w kilku formach: (1) udostępnienie dokumentacji w BIP-ie, na stronie miasta i w Wydziale Budżetu Miasta; (2) zgłaszania uwag w formie papierowej lub elektronicznej; (3) otwartych spotkań z mieszkańcami. Raport z konsultacji udostępniany jest na stronie internetowej miasta – Link do przykładowego raportu.

6. Regionalne Obserwatorium Gospodarcze

Regionalne Obserwatorium Gospodarcze to jednostka powołana w celu rozpoznawania potrzeb, problemów, oczekiwań środowiska gospodarczego i naukowego, prowadzenie działalności analitycznej i formułowanie rekomendacji w zakresie działań na rzecz rozwoju gospodarczego adresowanych dla Samorządu Województwa, samorządów lokalnych, i środowiska gospodarczego.

Koncepcja ROG jest rezultatem prac badawczych prowadzonych w ramach projektu "Regiogmina". Zakłada się, że realizowane w ramach ROG działania, pozwolą z jednej strony zdobyć najlepszą i najszerszą dostępną wiedzę o sytuacji gospodarczej województwa, niezbędną przy podejmowaniu prawidłowych decyzji, związanych z przyszłością regionu, a z drugiej przekuć pozyskane informacje na realizowanie efektywnej polityki wsparcia biznesu w tym również zapewnienie informacji o poziomie koniunktury i jej składnikach w poszczególnych branżach i powiatach.

Zespół ROG odpowiedzialny będzie za stałe pozyskiwanie danych gospodarczych, ich analizowanie oraz przetwarzanie na potrzeby systemu w taki sposób, aby zasilać wiedzą wszystkich aktorów gospodarki (samorząd regionalny, JST, firmy, uczelnie itp.)

Przykłady korelujące z ROG:

Regularne monitorowanie sytuacji na lokalnym rynku pracy

W 2014 roku na terenie miasta **Tarnobrzeg** i powiatu tarnobrzeskiego przeprowadzono badanie lokalnego rynku pracy. Projekt obejmował realizację badań ilościowych wśród pracodawców i bezrobotnych z terenu powiatu oraz analizę danych statystycznych. Celem badania było zdiagnozowanie sytuacji na regionalnym rynku pracy, poprzez określenie zapotrzebowania pracodawców na pracowników oraz ich kwalifikacje. (Link do raportu). W ostatnich latach PUP w Tarnobrzegu regularnie publikuje raporty "Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych" (Link do raportu) oraz "Barometr zawodów" (Link do raportu).

W **Ostrowcu Świętokrzyskim** (woj. świętokrzyskie), uruchamianie nowych kierunków kształcenia w Centrum Kształcenia Ustawicznego (CKU) było poprzedzone monitoringiem rynku pracy, analizą danych statystycznych udostępnianych przez PUP oraz bezpośrednimi rozmowami z pracodawcami.22

W 2020 r. **PARP** opublikował raport: „Metody i sposoby monitorowania zapotrzebowania na kwalifikacje", który prezentuje najciekawsze metody i sposoby badawcze wykorzystywane do monitorowania zmian w zapotrzebowaniu na kwalifikacje i umiejętności. W publikacji omówiono m.in. podejścia wykorzystywane w analizie danych administracyjnych i statystycznych, analizie ogłoszeń o pracy w portalach internetowych, badań kwestionariuszowych pracowników i pracodawców oraz analizie eksperckiej (prognoza trendów na rynku pracy)

22 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

Dostosowanie oferty edukacyjnej szkół do potrzeb lokalnego rynku pracy

Tworzenie nowych kierunków kształcenia w konsultacji z pracodawcami

W **Lesznie** z inicjatywy Prezydenta i przedsiębiorców, powołano Regionalne Forum do spraw Kształcenia Zawodowego, którego celem działania jest tworzenie warunków dla dostosowania kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnej gospodarki. W wyniku współdziałania władz miasta z przedsiębiorcami i organizacjami zrzeszającymi przedsiębiorców np. Regionalną Izbą Przemysłowo-Handlową (RIPH) oraz Wielkopolską Izbą Rzemieślniczą było wprowadzenie nowych zawodów - technik mechanik, technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, technik urządzeń sanitarnych, technik geodeta, czy też klasa „policyjna" w liceum ogólnokształcącym.

Gmina **Zator**: Odpowiadając na potrzeby rynku pracy oraz dynamiczny rozwój zatorskiej strefy gospodarczej utworzono Wielozawodowy Zespół Szkół (Szkołę Zawodową i Technikum) oraz powołano Radę Programową WZS, składającą się z przedsiębiorców ze strefy. Dzięki temu wypracowano kierunki, w jakich są kształceni uczniowie - docelowo pracownicy tych firm. Przedsiębiorcy mieli bezpośredni wpływ na ten proces. 23

Współpraca między JST na rzecz rynku pracy

W sierpniu 2018 r. **Tarnowo Podgórne** podpisało porozumienie z Powiatem Poznańskim w sprawie utworzenia i prowadzenia przez Gminę Tarnowo Podgórne trzyletniej szkoły branżowej I stopnia oraz pięcioletniego technikum. Zawarcie takiego porozumienia było konieczne, ponieważ co do zasady to Powiat odpowiada za rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego. Jednakże Gmina Tarnowo Podgórne ma już doświadczenie w tym zakresie – samodzielnie prowadzi już Liceum Ogólnokształcące w Tarnowie Podgórnym (też przejęte od Powiatu). Pomysł cieszy się dużym poparciem mieszkańców – w badaniach opinii mieszkańców w kwietniu i maju 2017 r. ponad dziewięćdziesiąt procent badanych (90,3%) poparło tę inicjatywę. Prowadzono też badania kadry zarządzającej przedsiębiorstw różnej wielkości i z różnych branż. Trzy czwarte ankietowanych przedsiębiorców wyraziło gotowość do zapewnienia staży dla absolwentów, a blisko 40 firm zadeklarowało pomoc przy tworzeniu klas zawodowych. Na podstawie wyników badań wytypowano zawody, które powinny być nauczane w Zespole Szkół Technicznych w Tarnowie Podgórnym. W Szkole Branżowej: magazynier logistyk, mechatronik, drukarz, kierowca mechanik i ślusarz; w Technikum: technik grafiki i poligrafii cyfrowej, technik logistyk, technik automatyk, technik mechanik i technik inżynierii sanitarnej. Realnym terminem uruchomienia szkoły jest 1 września 2020 r.

W mieście **Stargard** od maja 2013 r. obowiązywało porozumienie zawarte z powiatem stargardzkim dotyczące skoordynowania współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z potencjałem i oczekiwaniami przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Miasta. Obejmowało ono pośrednictwo w kontaktach z przedsiębiorcami oraz wymianę informacji o potrzebach kadrowych pracodawców, pośredniczenie w organizacji staży i praktyk zawodowych u pracodawców, organizację wizyt studyjnych, poszukiwanie partnerów do realizacji określonych działań. Dzięki stałej współpracy oraz pomocy Miasta w marcu 2015 r. podpisane zostały umowy patronackie pomiędzy ZS a czterema firmami funkcjonującymi w Parku Przemysłowym Nowych Technologii (PPNT). Celem tych umów było przyjmowanie młodzieży na praktyki zawodowe, umożliwianie odbycia staży przez uczniów i nauczycieli, stypendia dla najzdolniejszych uczniów, zapewnienie miejsc pracy dla 1-3 uczniów klas patronackich po ukończeniu przez nich nauki w szkole, dostosowanie programów nauczania, kierunków oraz efektów kształcenia do potrzeb danego zakładu pracy, wprowadzenie nauki języka obcego zawodowego pod kątem profilu działalności zakładu pracy.

Dyrektor CKU W **Ostrowcu Świętokrzyskim** był członkiem Zespołu ds. rozwoju szkolnictwa zawodowego powołanego przez Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty, którego celem ma być zbudowanie systemu

23 Jw.

wsparcia dla kształcenia zawodowego na terenie województwa i zwiększenie jego skuteczności, efektywności oraz zharmonizowanie oferty edukacyjnej szkół zawodowych z potrzebami rynku pracy.24

Udostępnianie informacji istotnych dla przedsiębiorców

Przykładowy zakres danych i informacji, które mogą / powinny być udostępniane przedsiębiorcom on-line:

- Baza aktów prawa lokalnego (uchwały rady i zarządzenia wójta / burmistrza / prezydenta / starosty)
- Aktualna strategia rozwoju i programy sektorowe
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- Informacje o przetargach / zamówieniach publicznych
- Informacje o sprzedaży / najmie mienia komunalnego
- Informacje o zasadach polityki podatkowej
- Informacje o stawkach opłat lokalnych (np. za wodę i ścieki)
- Procedury załatwiania spraw w urzędzie (karty usług)
- Baza teleadresowa lokalnych firm
- Bieżące informacje o możliwości uzyskania wsparcia w ramach programów UE
- Harmonogram inwestycji komunalnych

Kartograficzna prezentacja danych nt. własności, przeznaczenia i sieci uzbrojenia terenu, układu komunikacyjnego, lokalizacji instytucji publicznych, w tym: ochrona zdrowia, kultura, oświata, sport i rekreacji itp. (System Informacji Przestrzennej / Geoportal)

Przykłady:

W 2017 r. Urząd Siemianowic Śląskich (woj. śląskie) uruchomił podstronę dla przedsiębiorców i inwestorów Invest in Siemianowice, zawierającą informacje zachęcające do zakładania działalności gospodarczej, opis dostępnych form jej wsparcia, a także ofertę inwestycyjną gminy. Na stronie znajduje się również baza siemianowickich firm, wiadomości dotyczące gospodarki oraz referencje firm współpracujących z Miastem.

Strona internetowa dedykowana przedsiębiorcom i potencjalnym inwestorom – Koniński Portal Gospodarczy.

Agencja Rozwoju Regionalnego

Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (BARR) została utworzona w 1994 r. z inicjatywy Towarzystwa Gospodarczego i Burmistrza Miasta, aby we wszechstronny sposób wspierać rozwój Biłgoraja i regionu. Obecnie akcjonariuszami spółki są: Miasto Biłgoraj, Powiat Biłgoraj, Gmina Biłgoraj, Fundacja Fundusz Lokalny Ziemi Biłgorajskiej oraz grupa podmiotów prywatnych.

BARR jest instytucją otoczenia biznesu. Prowadzi działalność związaną ze wspomaganiem rozwoju i promocją lokalnych przedsiębiorstw oraz regionu, tworzeniem nowych miejsc pracy, wdrażaniem

24 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

nowoczesnych wyrobów i technologii. Agencja promuje nowe formy zarządzania, prowadzące do wzrostu efektywności działania firm oraz rentowności realizowanych przez nie przedsięwzięć.

Dla osiągnięcia tych celów BARR S.A. współpracuje z różnymi partnerami, realizując następujące działania: doradztwo w zakresie rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej, organizacja szkoleń (Ośrodek Doradztwa i Szkoleń), udzielanie informacji nt. dostępnych zewnętrznych źródeł finansowania, pomoc w nawiązywaniu kontaktów handlowych (Centrum Informacji i Obsługi Biznesu, Punkt Konsultacyjny), udzielanie pożyczek gotówkowych i dotacji (Fundusz Pożyczkowy i Fundusz Poręczeniowy).

Inne przykłady:

Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego;

Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego;

Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego.

7. Mikrostrefy aktywności gospodarczej

Do takich mikrostref zaliczamy strefy ekonomiczne oraz parki technologiczno-naukowe, które pełnią ważną rolę w grupowaniu podmiotów prowadzących działalność gospodarczą oraz stanowią ważny czynnik dla stymulowania rozwoju przedsiębiorczości i poprawy konkurencyjności w obszarach, w których są zlokalizowane, stąd stanowią ważki instrument rozwoju lokalnego.

W większości przypadków ich aktywność została zainicjowana dzięki mechanizmom dotacyjnym ukierunkowanym na tworzenie i rozbudowę tego typu przestrzeni, dzięki którym podmioty nimi zarządzające mają możliwość realizacji zamierzeń inwestycyjnych oraz rozwoju oferty wsparcia na podmiotów w nich zlokalizowanych.

Każda z analizowanych przestrzeni inwestycyjnych prowadzi aktywną politykę ukierunkowaną na pozyskiwanie nowych inwestorów oraz współpracuje z podmiotami już w nich zlokalizowanymi. Tego typu przestrzeń wpisuje się skutecznie i efektywnie w proprzedsiębiorczą politykę prowadzoną na poziomie regionu oraz władz lokalnych.

Strefy Aktywności Gospodarczej (SAG) to wydzielone i przygotowane do inwestycji obszary, odpowiadające potrzebom potencjalnych inwestorów. Tworzone są najczęściej przez samorządy lokalne poprzez wyznaczanie w studium oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów aktywności gospodarczej posiadających preferencyjne warunki inwestycyjne. Wybrane obszary zostają wyposażone w odpowiednią infrastrukturę (drogi, sieci uzbrojenia terenu itp.) zaś zainteresowanym przedsiębiorcom oferuje się korzystne warunki inwestycyjne (np. zwolnienia z podatków lokalnych).

Najważniejsze zachęty dla przedsiębiorców inwestujących w Strefach to:

- wyposażenie terenu strefy w podstawowe media;
- dostępność komunikacyjna (wkomponowanie SAG w lokalną / regionalną sieć komunikacyjną);
- korzyści finansowe wynikające z ulg podatkowych oraz atrakcyjnej ceny gruntu lub opłat za jego dzierżawę;
- intensywne działania informacyjne i promocyjne podmiotu zarządzającego strefą;
- pomoc zarządcy strefy w procedurach inwestycyjnych i administracyjnych oraz przy rekrutacji pracowników;

- odpowiednie przygotowanie gruntu od strony prawnej, przyspieszające proces inwestycyjny;
- pozytywne podejście do inwestorów ze strony społeczności lokalnej.

Strefy w istotny sposób zwiększają atrakcyjność inwestycyjną regionu, rozwijają przedsiębiorczość i kreują nowe miejsca pracy. Gminy, dostrzegając pozytywne efekty działania takich stref, scalają nowe tereny, budują infrastrukturę techniczną, a także zmieniają przeznaczenie terenu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, dzięki czemu liczba stref aktywności gospodarczej stale wzrasta. Strefy różnią się wielkością, infrastrukturą i sposobem zagospodarowania. Z czasem Strefy Aktywności Gospodarczej zostaną przekształcone Specjalne Strefy Ekonomiczne.

Strefy aktywności gospodarczej tworzone są i funkcjonują na mocy ustawy o Specjalnych Strefach Ekonomicznych, Rozporządzeń Rady Ministrów o utworzeniu poszczególnych stref, a także regulaminów stref i planów ich zagospodarowania.25

Przykłady korelujące z tworzeniem mikrostref aktywności gospodarczej:

Zator to stolica Doliny Karpia, projektu kulturalno-ekonomicznego, skupiającego we wspólnych działaniach siedem sąsiadujących gmin. Postawiono na dynamiczny rozwój gospodarczy i kulturalny oraz pozyskanie środków unijnych. W 2012 r. powstała w Zatorze Strefa Aktywności Gospodarczej Specjalna Strefa Ekonomiczna Małopolski Zachodniej (podstrefa Krakowskiego Parku Technologicznego sp. z o.o.), która oferuje inwestorom bardzo dobre warunki podatkowe i inwestycyjne. Na terenie strefy działa ponad 30 przedsiębiorców, z których większość to firmy przemysłowe lub usługowo-produkcyjne. Gmina stara się tworzyć przyjazne środowisko do inwestowania, koncentrując się przede wszystkim na wsparciu małych i średnich przedsiębiorstw.

Wielicka Strefa Aktywności Gospodarczej (Raport dla Urzędu Miasta i Gminy nt. działalności SAG);

Tarnowska Strefa Aktywności Gospodarczej;

Legnicka Strefa Aktywności Gospodarczej.

Włączanie terenów gminy do Specjalnej Strefy Ekonomicznej

Specjalne Strefy Ekonomiczne (SSE) to wyodrębnione administracyjnie obszary, gdzie przedsiębiorcy mogą prowadzić działalność korzystając z szeregu udogodnień.

Kluczową zachętą dla inwestorów lokujących swoje projekty w SSE jest zwolnienie z podatku dochodowego, które ma charakter pomocy publicznej. Zwolnienie może wynosić od 15% do 50% w zależności od regionu, rodzaju działalności, wielkości firmy i innych czynników. Zwolnienie oblicza się na podstawie kwalifikowanych nakładów inwestycyjnych lub dwuletnich kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników.

Inne powody lokowania przedsięwzięć na terenie stref to:

- Dobre wyposażenie stref w infrastrukturę - SSE tworzy się zwykle na terenach o dużym potencjale inwestycyjnym (np. na terenach poprzemysłowych);

25 Opracowano na podstawie Małopolskie Obserwatorium Gospodarki: „Zarządzanie Strefami Aktywności Gospodarczej. Podręcznik dobrych praktyk" oraz materiałów dostępnych na stronie Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera (COIE) działającego w strukturze Agencji Rozwoju Mazowsza S.A.

- Łatwiejszy dostęp do wykwalifikowanej siły roboczej (wybiera się zwykle rejony posiadające już jakieś tradycje przemysłowe i odpowiednie zasoby ludzkie);
- Oferowane przez część gmin zwolnienie z podatku od nieruchomości;
- Łatwiejsze relacje z administracją (aktywność zarządów stref jako pośredników, przyjazne nastawienie lokalnych władz do inwestorów);
- Możliwość pozyskania dofinansowania z innych źródeł - dotacji unijnych, grantów rządowych czy dotacji urzędów pracy;
- Aktywny marketing prowadzony przez zarządy stref.

Obecnie w Polsce istnieje 14 Specjalnych Stref Ekonomicznych. W skład każdej Strefy wchodzi od kilku do kilkunastu podstref zlokalizowanych w całej Polsce. Zasady ich funkcjonowania reguluje ustawa z 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych.

Od początku swojego funkcjonowania Specjalne Strefy Ekonomiczne przyciągnęły inwestycje warte blisko 112 mld złotych, a przedsiębiorstwa funkcjonujące w ramach SSE stworzyły 312 tys. miejsc pracy (dane z 2017 r.). Na mocy obowiązujących obecnie przepisów Specjalne Strefy Ekonomiczne będą funkcjonować do 31 grudnia 2026 roku.26

Przykłady:

W **Wieluniu** główna idea stworzenia SSE polegała na wykorzystaniu dwóch lokalnych lokomotyw gospodarczych: Wieltonu (producent naczep) i firmy Korona (produkuje dziennie 9 mln świec), aby przygotować tereny pod inwestycje. Te dwie firmy przystały na takie rozwiązanie i zostały włączone do SSE. Potem ściągano do strefy kooperantów tych dwóch „lokomotyw", tak aby zapewnić bezpośredni dostęp do ich produktów i usług. W efekcie w ramach utworzonej SSE ulokowały się podmioty współpracujące z wieluńskimi „lokomotywami".

W gminie **Strzyżów** (woj. podkarpackie), efektem działań gminy było poszerzenie SSE Euro-Park Mielec o Podstrefę Strzyżów. W Podstrefie SSE Strzyżów znajdują się grunty będące własnością, bądź będące w użytkowaniu wieczystym Gminy obejmujące 2,4 ha. Od 2017 r. rozpoczęto realizację projektu inwestycyjnego pn. „Kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych w Strzyżowie" o powierzchni ok. 2,4 ha, którego celem jest uzbrojenie terenów Podstrefy. Burmistrz podał, że jest to pierwszy i jedyny teren przygotowany kompleksowo w ramach wspierania przedsiębiorczości w Gminie i wskazał, że do 2019 r. teren Podstrefy zyska dogodną komunikację w postaci „dużej obwodnicy" Strzyżowa komunikującej ją z węzłem drogi krajowej S19 z dojazdem zmodernizowaną drogą wojewódzką nr 988, przy której prace rozpoczęły się w sierpniu 2017 r.

8. Standardy proprzedsiębiorczego funkcjonowania administracji lokalnej

Działaniami proprzedsiębiorczymi w odniesieniu do działań możliwych do podejmowania przez administrację lokalną można nazwać te z nich, które ukierunkowane są na wspierania rozpoczynania i realizacji pierwszych etapów rozwoju przedsięwzięć gospodarczych. Działania te realizuje się przede wszystkim przez zapewnianie istniejącym oraz potencjalnym przedsiębiorcom możliwie pełnej informacji o warunkach prowadzenia działalności gospodarczej, oferowaniu ułatwień w dopełnianiu kwestii formalnych związanych z jej zakładaniem oraz promowaniem podmiotów gospodarczych już funkcjonujących w obrębie danej jednostki.

26 Opracowano z wykorzystaniem materiałów udostępnionych na stronie firmy Deloitte

Szczególnego znaczenia w odniesieniu do działań proprzedsiębiorczych administracji lokalnej nabierają działania podejmowane wobec małych i średnich przedsiębiorstw (MSP). W zakresie modeli wdrażania standardów funkcjonowania proprzedsiębiorczej administracji lokalnej ukierunkowanej na profesjonalna obsługę przedsiębiorców i inwestorów można wyróżnić następujące podejścia:

- identyfikacja i promocja najlepszych praktyk gmin, które osiągają wysoką skuteczność w obsłudze swoich interesariuszy (np. przez regularnie organizowane wydarzenie w formie forum i/lub gali połączonej z nagradzaniem wyróżnionych gmin, prezentacjami i dyskusjami upowszechniającymi najlepsze praktyki). Przykładu dla tego rodzaju modelu dostarczają wydarzenia ogólnokrajowe typu „Forum Gmin na 5!", „Perły Samorządu", czy planowana do rozstrzygnięcia w styczniu 2020r. inicjatywa „Innowacyjny Samorząd" Polskiej Agencji Prasowej, Ministerstwa Rozwoju, Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej i Ministerstwa Cyfryzacji16 ,
- identyfikacja, promocja i formalizowanie deklaracji, bądź zobowiązań do podnoszenia jakości obsługi inwestorów i przedsiębiorców przez dobrowolne porozumienia jednostek samorządu terytorialnego z samorządem województwa. Przykładu dostarcza przedsięwzięcie „Marketing Gospodarczy Województw Lubelskiego", w ramach którego jednostki samorządu terytorialnego podpisały zbiorowy list intencyjny, który wyrażał publiczną deklarację zaangażowania we wdrażanie uzgodnionych praktyk17 ,
- identyfikacja gmin chcących podnosić jakość obsługi inwestorów i przedsiębiorców i zawarcie z nimi formalnych porozumień umożliwiających podnoszenie kompetencji i finansowanie działań na rzecz osiągnięcia wysokich standardów obsługi inwestorów w gminie wraz z formalną certyfikacją gmin.

Przykłady standardów proprzedsiębiorczego funkcjonowania administracji lokalnej:

Spotkania władz samorządowych z przedsiębiorcami

W gminie **Białobrzegi** (woj. mazowieckie), organizowano noworoczne spotkania z przedsiębiorcami, na których informowano o najbliższych planowanych działaniach samorządu dotyczących wspierania przedsiębiorczości.

Śniadania biznesowe w **Siemianowicach**: Poranne spotkania biznesowe to cykliczne wydarzenia organizowane przez Biuro Obsługi Inwestora, zrzeszające zarówno lokalnych przedsiębiorców, jak i przedstawicieli firm z innych miast. Podczas spotkań przedsiębiorcy dzielą się swoim doświadczeniem, wiedzą biznesową oraz polecają swoje usługi. Poranne spotkania przy pysznym śniadaniu i aromatycznej kawie cieszą się niesłabnącym zainteresowaniem od 2016 roku i przyciągają coraz to nowych przedsiębiorców. Spotkania rozpoczynają się od krótkiej autoprezentacji każdego uczestnika, na każdym spotkaniu ktoś szerzej opowiada o swojej działalności lub prowadzi krótką prelekcję z tematyki biznesowej. Po części oficjalnej następuje swobodna wymiana zdań i wizytówek27

Działania na rzecz integracji i wzmocnienia prestiżu środowiska przedsiębiorców

W **Siemianowicach Śląskich** w 2020 r. przeprowadzono trzecią edycję konkursu pn. „Nagroda Gospodarcza Prezydenta Miasta Siemianowice Śląskie". Celem konkursu jest uhonorowanie firm funkcjonujących na terenie Miasta, które wnoszą znaczący wkład we wspieranie lokalnych społeczności oraz przyczyniają się do rozwoju lokalnego rynku i promocji miasta

27 Jw.

Konkurs „Biłgorajskie Sita Przedsiębiorczości" (druga edycja odbyła się w 2019 r.) organizowany jest przez **Biłgorajską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A.** we współpracy z Lokalną Grupą Działania „Ziemia Biłgorajska", Biłgorajskim Centrum Obsługi Inwestora Sp. z o.o. oraz Związkiem Pracodawców „Pracodawcy Ziemi Lubelskiej". Nagrody są przyznawane w pięciu kategoriach: (1) Ambasador Ziemi Biłgorajskiej; (2) Firma; (3) Nowy Produkt; (4) Gospodarstwo Rolne; (5) Inwestycja roku. Konkurs jest skierowany do przedsiębiorstw oraz rolników z terenu powiatu biłgorajskiego i ma na celu szeroko rozumianą promocję prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. Impreza wpływa również na kształtowanie pozytywnego wizerunku województwa lubelskiego i regionu biłgorajskiego jako dogodnego obszaru do prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej.

W gminie **Morawica** (woj. świętokrzyskie), w 2015 r. odbył się zorganizowany przez Gminę, przy udziale środków finansowych przedsiębiorców, wyjazd w ramach wymiany doświadczeń przedsiębiorców (łącznie 15 osób) do partnerskiej gminy Stawiguda. Podczas wyjazdu przedsiębiorcy z gminy spotkali się z przedsiębiorcami ze Stawigudy i odwiedzili firmy działające w tej gminie.28

Informacja o zasadach zakładania / likwidacji działalności gospodarczej

W serwisie internetowym miasta **Łapy** oraz gminy **Krościenko n. Dunajcem** znajdziemy poradniki dla osób planujących uruchomienie własnej działalności gospodarczej. Materiał przedstawia czynności, które trzeba wykonać, aby zarejestrować firmę w CEIDG, zgłosić ją do urzędu skarbowego i ZUS, uzyskać numer REGON, założyć konto w banku itp. Linki do poradników w Łapach , w Krościenku.

Jednym z obszarów działalności **Poznańskiego Ośrodka Doradczo-Szkoleniowego** jest informowanie o procedurach związanych z założeniem i prowadzeniem własnej działalności gospodarczej. W interaktywnym przewodniku on-line można znaleźć informacje nt. założenia, zawieszenia, wznowienia i likwidacji działalności gospodarczej (również przez osoby zagraniczne), Polskiej Klasyfikacja Działalności (PKD), podatków i opłat związanych z prowadzeniem działalności, koncesji, zezwoleń oraz działalności regulowanej. (Poznań)

W ramach Programu Wspierania Przedsiębiorczości w **Koninie** na lata 2014 – 2016 opracowano Przewodnik dla Przedsiębiorców, którego celem jest zwiększenie dostępu do informacji w zakresie uruchomienia działalności gospodarczej. Przewodnik składa się z dwóch części: (1) Informacje nt. rejestracji firmy - ZUS, Urząd Skarbowy - oraz wskazówki jak pozyskać klienta; (2) Informacje nt. możliwości finansowania przedsiębiorstw ze środków unijnych w ramach perspektywy finansowej na lata 2014-2020. Link do konińskiego Przewodnika dla Przedsiębiorców.

Promowanie młodych przedsiębiorców

Miasto **Siemianowice Śląskie** (woj. śląskie), od grudnia 2016 r., w ramach wsparcia początkujących przedsiębiorców realizowało program pn. „Siemianowicka Karta Młodego Przedsiębiorcy". W ramach tego programu przedsiębiorcy do 30 roku życia mogli skorzystać z ulg i zniżek zaoferowanych przez firmy działające już na terenie Siemianowic Śląskich. Warunkiem udziału w tym programie było prowadzenie działalności gospodarczej zarejestrowanej w Siemianowicach Śląskich oraz pozytywne zweryfikowanie złożonego wniosku.29

Z inicjatywy prezydenta miasta PUP w **Jastrzębiu Zdrój** prowadzi program „Jastrzębska Karta Przedsiębiorcy". Celem programu jest wspieranie przedsiębiorczości m.in. poprzez: zmniejszenie barier w prowadzeniu własnej działalności gospodarczej, pobudzanie aktywności osób w kierunku podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz promocję Partnerów Programu. Uczestnikiem programu może

28 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

29 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

zostać osoba, która nie dłużej niż dwa lata prowadzi działalność gospodarczą na terenie miasta. Otrzymuje ona zniżki i udogodnienia oferowane przez partnerów programu - przedsiębiorców, instytucje otoczenia biznesu lub podmioty administracji publicznej. Korzyścią dla partnerów jest bezpłatna promocja, możliwość pozyskania nowych klientów oraz nawiązania współpracy z innymi firmami.

Ostrów Wielkopolski realizuje program Ostrowska Karta Przedsiębiorcy. Jego celem jest wsparcie lokalnej przedsiębiorczości, poprzez stworzenie pakietu korzyści wspierającego start i rozwój biznesu. Program ma pomagać przedsiębiorcom na każdym etapie prowadzenia działalności gospodarczej, poprzez instytucje otoczenia biznesu oraz poprzez wzajemne ulgi i preferencje oferowane przez partnerów programu. Udział w programie ma również na celu promowanie przedsiębiorcy wśród partnerów programu i mieszkańców.

Zachęcanie do założenia firmy

Konkurs „**Gdyński Biznesplan**" - Celem konkursu jest umożliwienie realizacji pomysłów biznesowych ludziom, którzy mają małe lub żadne doświadczenie na polu działalności gospodarczej oraz brakuje im odpowiedniego zaplecza (środków, lokalu, know-how) do wdrożenia swojej koncepcji. Warunkiem jest lokalizacja przedsięwzięcia na terenie Gdyni. Uczestnicy Konkursu otrzymują bezpłatne szkolenia i doradztwo w zakresie prawidłowej konstrukcji biznesplanów oraz zakładania działalności gospodarczej. Zdobycie miejsca na podium a nawet samo znalezienie się w finale Konkursu stanowi znakomitą rekomendację dla uczestników a także ich pomysłów na biznes. Organizacją Konkursu zajmuje się Gdyńskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości. Partnerami Centrum są lokalne firmy, uczelnie oraz instytucje otoczenia biznesu. „Gdyński Biznesplan" jest organizowanym nieprzerwanie od 2003 r. i co roku do konkursu zgłasza się kilkuset pomysłodawców.

Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Powiatu Gostyńskiego organizuje konkurs „**Rekiny Biznesu**" dla uczniów szkół średnich znajdujących się na terenie powiatu gostyńskiego. Jest to konkurs na najlepszy biznesplan połączony z terenową grą miejską.

W ramach projektu (w którym jednorazowo może wziąć udział 40 osób) realizowane są następujące zadania: (1) Dwudniowy wyjazd szkoleniowo-integracyjny, w trakcie którego odbywają się zajęcia z pisania biznesplanu, budowania wizerunku firmy, postaw przydatnych w samozatrudnieniu, autoprezentacji, rejestracji i finansowania działalności gospodarczej; (2) Terenowa gra miejska w Gostyniu, podczas której uczestnicy odwiedzają urzędy oraz instytucje otoczenia biznesu, z których usług korzystają przedsiębiorcy; (3) Konkurs na najlepszy biznesplan – przygotowanie biznesplanów i ich ocena; (4) Uroczysta Gala podsumowująca projekt – rozdanie atrakcyjnych nagród (laptop, tablet lub aparat fotograficzny)

Program Hello Entrepreneurship - Program realizowany przez Fundację **Ashoka** we współpracy z Fundacją Kronenberga i Citi Foundation ma na celu wsparcie przedsiębiorczości społecznej migrantów i migrantek w Polsce, aby ich talent i ciężka praca przyczyniły się do sukcesu społecznego i gospodarczego Polski. Osoba zgłaszająca do programu swoją inicjatywę otrzymuje wsparcie doradcze (opracowanie modelu biznesu, promocja pomysłu, kontakty z potencjalnymi partnerami), bezzwrotne wsparcie finansowe (równowartość 3200 USD) oraz możliwość prezentacji swojego pomysłu wśród inwestorów.

Wspieranie szkoleń i usług doradczych dla przedsiębiorców

Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Powiatu Gostyńskiego (SWPPG) zostało zarejestrowane w marcu 2005 roku przez powiat gostyński oraz kilka gmin znajdujących się na jego terenie. W projektowaniu zadań SWPPG brały także udział organizacje zrzeszające lokalnych przedsiębiorców - Stowarzyszenie Kupców Ziemi Gostyńskiej, Gostyńskie Towarzystwo Gospodarcze oraz Cech Rzemiosł Różnych w Gostyniu. Celem stowarzyszenia jest: (1) tworzenie warunków rozwoju przedsiębiorczości zwłaszcza mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, (2) rozwój społeczno-gospodarczy gmin i powiatu, w tym rozwój obszarów wiejskich, (3) wspieranie zatrudnienia i (4) działalność oświatowa.

Usługi Stowarzyszenia są nieodpłatne i koncentrują się na małych i średnich firmach (Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości) oraz osobach rozpoczynających działalność (Centrum Wspierania Biznesu). Wsparcie w pozyskaniu środków na przedsięwzięcia gospodarcze zapewnia Punkt Obsługi Pożyczkowej. Lista wybranych usług: (i) pomoc w napisaniu biznes planu; (ii) doradztwo; (iii) szkolenia; (iv) spotkania informacyjne / networkingowe (tematyczne, odbywają się co miesiąc); (v) umieszczenie przedsiębiorstwa w bazie firm; (vi) pomoc w uzyskaniu dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej (PUP) lub mikropożyczki unijnej; (vii) mikropożyczka (do 100 tyś zł) lub pożyczka rozwojowa (do 500 tyś zł); (viii) wsparcie działalności eksportowej; (ix) konkurs „Debiuty Biznesu"

Stwarzanie sprzyjających warunków dla osób rozpoczynających działalność

Przestrzeń coworkingowa

W Grodzisku Mazowieckim otwarto „CoWork" - profesjonalnie przygotowaną „elastyczną" powierzchnię biurową z miejscami do pracy, spotkań, szkoleń i konsultacji. Z przestrzeni co-workingowej mogą korzystać przedsiębiorcy i osoby rozpoczynające działalność, które nie posiadają własnego biura. Dzięki pracy we wspólnej przestrzeni następuje wymiana doświadczeń między jej użytkownikami, możliwe jest spotkanie nowych ludzi oraz nawiązanie cennych biznesowych znajomości. Biuro otwarte jest od poniedziałku do piątku w takich samych godzinach co Urząd Miejski

W Głogowie funkcjonuje Miejska Strefa Biznesu - miejsce, w którym w którym osoby prowadzące mikro-przedsiębiorstwa mogą bezpłatnie realizować swoje inicjatywy. W ramach usługi oferowane są: (1) miejsce pracy w przestrzeni coworkingowej, (2) możliwość wynajęcia sali konferencyjnej, (3) profesjonalne szkolenia, warsztaty i konferencje dla początkujących przedsiębiorców, (4) wirtualny adres - biuro MSW, jako adres do korespondencji lub siedziby rejestrowej podmiotu gospodarczego oraz obsługę korespondencji, (5) wspólna platforma nawiązywania kontaktów, wymiany inspiracji i doświadczenia między przedsiębiorcami. Miejska Strefa Współpracy czynna jest od poniedziałku do piątku w godz. w godz. 08:00 - 14:00.

Punkt Obsługi Inwestora i standardy obsługi inwestora

Punkt Obsługi Inwestora (POI) – Wyspecjalizowana jednostka zajmująca się działalnością promocyjną oraz obsługą nowych inwestorów (polskich i zagranicznych). Tworzy się je najczęściej w strukturach urzędów lub w wyspecjalizowanych jednostkach miejskich np. Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego, Centrum Wspierania Inwestorów i Innowacyjnej Gospodarki w Krakowie, Biuro obsługi inwestora i współpracy z zagranicą w Łodzi.

Do zadań POI należy m.in.: tworzenie i aktualizacja bazy ofert inwestycyjnych oraz bazy inwestorów, gromadzenie i udostępnienie aktualnych danych statystycznych i ekonomicznych, udział w wydarzeniach promocyjnych - konferencjach, targach itp., pozyskiwanie nowych inwestorów i ich obsługa w toku procesu inwestycyjnego (w tym przygotowanie dedykowanych propozycji inwestycyjnych), współpraca z przedsiębiorcami w fazie obsługi poinwestycyjnej.

POI współpracują m.in. z centrami obsługi inwestorów i eksporterów zlokalizowanymi w strukturach urzędów marszałkowskich, specjalnymi strefami ekonomicznymi oraz Polską Agencją Inwestycji i Handlu.

W 2018 r., w ramach projektu PO WER „Standardy obsługi inwestora w samorządzie" zdefiniowano zestaw standardów, które powinny zostać wdrożone przez JST, aby profesjonalne diagnozować potencjał inwestycyjny, przygotować atrakcyjną ofertę i zapewnić inwestorowi profesjonalną obsługę. Minimalne wymogi obejmują:

- Wskazanie i przeszkolenie pracowników odpowiedzialnych za OI (w tym osoby decyzyjnej)
- Zapewnienie warunków do spotkań z przedsiębiorcami i inwestorami (dostęp do sali spotkań)

- Zintegrowanie zadań związanych z OI z wewnętrznymi procedurami urzędu (aby zapewnić płynną współpracę z innymi komórkami)
- Uruchomienie profesjonalnej strony internetowej dla inwestorów
- Określenie dostępnej oferty lokalizacyjnej gminy oraz możliwości jej rozwoju (np. przez inwestycje gminne, i współpracę z innymi właścicielami)
- Zebranie informacji nt. czynników atrakcyjności inwestycyjnej gminy a następnie przygotowanie i publikacja (np. w generatorze ofert PAIiH) oferty inwestycyjnej gminy
- Planowanie i realizacja działań z zakresu opieki poinwestycyjnej.30

Przykłady:

W Urzędzie Miejskim w **Śremie** funkcjonuje Zespół Obsługi Inwestorów. Do zadań tej komórki należy w szczególności podejmowanie działań mających przyciągnąć inwestorów do Gminy poprzez tworzenie i rozpowszechnianie ofert terenów inwestycyjnych. Organizowanie spotkań z zainteresowanymi inwestorami. Udział w targach nieruchomości. Organizacja obsługi i zapewnienie wsparcia inwestora na etapie planowania i realizacji inwestycji. Podejmowanie wszelkich działań na rzecz wspierania podmiotów lokalnych, zaliczanych do przedsiębiorców strategicznych. Podejmowanie współpracy z Polską Agencją Inwestycji i Handlu, Wałbrzyską Specjalną Strefą Ekonomiczną oraz z gminnymi jednostkami organizacyjnymi i spółkami komunalnymi. Organizowanie, koordynowanie i prowadzenie przedsięwzięć promocyjnych Gminy. Prowadzenie procesu konsultacji społecznych. Realizacją zadań związanych z obsługą inwestora zajmowały się dwie osoby.

W urzędzie gminy **Zator** został powołany zespół, który aktywnie współpracuje z inwestorem. Decyzje potrzebne do realizacji procesu inwestycyjnego są dokładnie analizowane i wydawane bez zbędnej zwłoki. Zostały „przetarte ścieżki" nie tylko w instytucjach gminnych, ale także tych zewnętrznych, które są zaangażowane w cały proces inwestycyjny. Inwestor za każdym razem czuje opiekę ze strony samorządu, wie, że może liczyć na pomoc i wsparcie władz, a to stanowi dla niego wartość dodaną.31

W Urzędzie Miasta **Leszna** wprowadzono procedurę pt. Obsługa inwestora. Celem tej procedury było ujednolicenie procesu obsługi inwestora przez pracowników Wydziału Promocji i Rozwoju.

Inne przykłady:

Centrum Obsługi Inwestora w Urzędzie Miasta Włocławek;

Centrum Obsługi Inwestora w Kędzierzynie Koźlu;

Tarnowskie Centrum Przedsiębiorczości;

Centrum Obsługi Inwestora w Skarżysku-Kamiennej.

Szybka ścieżka obsługi inwestora

„Gminy proinwestycyjne starają się maksymalnie skracać czas oczekiwania na pozwolenie na budowę, w ramach dopuszczonych przez prawo i wymaganych terminów, oraz pomagać w uzupełnieniu niezbędnej dokumentacji. Starają się nie tylko usprawniać system obsługi inwestora, ale także wprowadzać „szybką ścieżkę" dla szczególnie istotnych projektów inwestycyjnych. Jeżeli inwestor otrzymuje klauzulę „specjalności", wszyscy urzędnicy mogący być mu pomocni mają obowiązek priorytetowego traktowania każdej sprawy z nim związanej, według specjalnie wyznaczonych procedur. Często głównym powodem

30 Opracowano na podstawie: A. Grycuk, P. Russel: „Zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w tworzenie instytucji wspierających przedsiębiorczość", Studia BAS, Nr 1(37) 2014, s. 65–83

31 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

opóźnień w wydaniu warunków zabudowy oraz pozwoleń na budowę są błędy lub braki w dokumentacji i wielokrotne jej odsyłanie do inwestora. Gminy proinwestycyjne starają się szybko eliminować braki i nie wykorzystywać w całości przysługujących im terminów. Takie wsparcie jest praktyczną realizacją postulatu minimalizacji biurokracji oraz profesjonalnego podejścia do procesu inwestycyjnego"32.

W **Tarnowskim Centrum Przedsiębiorczości** (działającym w ramach Wydziału Rozwoju Gospodarczego) wprowadzono usługę Indywidualnego Opiekuna Inwestora. Zadaniem opiekuna jest przedstawienie klientowi dostosowanej do jego potrzeb oferty miasta, wsparcie go w analizie dostępnych źródeł dofinansowania, ulg podatkowych oraz przy realizacji procedur administracyjnych w Urzędzie.

Podobne rozwiązanie zastosowano w Koluszkach i Złotowie.

Sprawna obsługa przedsiębiorców w urzędzie

Punkt Obsługi Przedsiębiorcy

W Urzędzie Gminy **Gierałtowice** (woj. śląskie), obowiązki w zakresie wspierania przedsiębiorczości powierzono komórce wyodrębnionej w strukturze administracyjnej Urzędu pn. „Gierałtowickie Centrum Rozwoju", do którego zadań należało m.in.: udostępnianie przedsiębiorcom informacji o aktualnych programach, strategiach rozwoju przedsiębiorczości, a także o dostępnych formach wsparcia w tym zakresie; informowanie przedsiębiorców o możliwości dostępu do funduszy unijnych oraz udzielanie pomocy przy pozyskiwaniu tych środków; udzielanie nowopowstającym firmom informacji o procedurach rejestracji firmy, CEIDG, ulgach ubezpieczeniowych, formach opodatkowania, wymogach Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W **Wieluniu** wprowadzono profesjonalną obsługę biznesu. Jest osoba, która obsługuje przedsiębiorców indywidualnie. Jeżeli przedsiębiorca ma w planach budowę jakiegoś obiektu to pracownik dedykowany do obsługi biznesu jedzie do tego przedsiębiorcy z osobą merytoryczną z wydziału i cała informacja odbywa się w firmie u tego przedsiębiorcy. Ten przedsiębiorca po odpowiednim czasie, związanym z koniecznymi procedurami, ma przywożoną do firmy decyzję. Jest to załatwiane poza urzędem.33

Punkt Obsługi Przedsiębiorcy Urzędu Miasta Krakowa,

Zgierskie Centrum Obsługi Przedsiębiorców;

Punkt Obsługi Przedsiębiorcy w Pabianicach.

Wdrożenie standardów obsługi klienta w urzędzie

Niektóre gminy zdecydowały się na wprowadzenie standardów obsługi klienta w urzędzie gminy / miasta. Standardy mogą przyjąć formę „Księgi Standardów Obsługi Klienta" i zawierać wymogi np. dotyczące ubioru pracowników (dress code), sposobu komunikowania się z klientem i procesu jego obsługi, dbania o porządek i estetykę stanowiska pracy, zasad postępowania z agresywnym klientem. Przykłady zastosowania takiego rozwiązania znajdziemy w dużych miastach (np. w Warszawie), ale również mniejszych ośrodkach (np. Tuchów, Wieliczka) oraz w gminach wiejskich (np. Stara Biała).

Wspieranie lokalnych przedsiębiorców w sytuacjach kryzysowych

Raport Polskiego Instytutu Ekonomicznego „Polskie miasta w czasach pandemii"

Dział „Miasta wobec epidemii" w portalu Związku Miast Polskich

32 Wojciech Jarczewski: „Pozyskiwanie inwestorów do gmin", Wolters Kluwer Polska 2012.

33 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

Artykuł KPMG: „Tax Alert: Pakiety pomocowe dla przedsiębiorców oferowane przez Gminy i Miasta – podatki i opłaty lokalne" (6.04.2020 r.)

Artykuł Przemysława Smoczyńskiego: „Podatek od nieruchomości a tarcza antykryzysowa. Przegląd uchwał gminnych" (7.05.2020 r.)

Przykłady:

Jasielski Pakiet Pomocowy;

Pakiet pomocowy dla świdnickich przedsiębiorców;

Kielecki pakiet pomocowy dla przedsiębiorców;

Pakiet pomocowy dla gorzowskich przedsiębiorców.

Promowanie lokalnych firm i ich produktów

Siemianowice Śląskie (woj. śląskie) trzykrotnie zorganizowały (w 2016, 2017 i 2018 r.) Siemianowickie Targi Małych i Średnich Firm, w których udział bierze ok. 100 wystawców - firm, instytucji oraz placówek edukacyjnych z terenu miasta i regionu. W trakcie targów siemianowickie firmy z różnych branż mogą zaprezentować swoją ofertę mieszkańcom regionu oraz wymienić się doświadczeniem i nawiązać współpracę z innymi wystawcami.

W gminie **Czarna Białostocka** (woj. podlaskie) Burmistrz co roku zapraszał przedsiębiorców z terenu i spoza Gminy do udziału w cyklicznej imprezie „Dni Czarnej Białostockiej", by mogli zaprezentować swoją firmę, jej osiągnięcia i wytwarzane produkty lub usługi.34

W kwietniu 2019 r. w **Strzyżowie** zorganizowano kolejną edycję Targów Produktów Lokalnych. Jak deklaruje organizator: „Targi są okazją do zaprezentowania unikatowych wyrobów szerokiemu gronu odbiorców. Z kolei mieszkańcy otrzymują możliwość poznania dziedzictwa kulturalnego obszaru, na którym mieszkają". Przedsięwzięcie ma na celu promocję lokalnych wyrobów oraz wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk w budowaniu marki firmy oraz promocji produktów lokalnych.

W kwietniu 2019 r. w **Uniejowie** zorganizowano 6 edycję Festiwalu Smaków. Uczestniczyło w nim 14 lokalnych restauracji, które przygotowały akcję degustacyjną pod hasłem „Smakowite spacery po Uniejowie" (od soboty w południe do 18:00 w niedzielę). Mieszkańcy mogli się delektować smakiem 24 festiwalowych potraw, które oceniali w specjalnych Paszportach Degustatora. Paszporty są uznawane za ważne „karty głosowania", jeśli (1) zawierają potwierdzenie zjedzenia co najmniej 6 z 14 festiwalowych dań głównych i co najmniej 4 z 10 deserów, (2) zapisano w nich punktację potraw, (3) zostały wrzucone do urny festiwalowej w czasie trwania wydarzenia. Podczas 6 edycji festiwalu zebrano 280 Paszportów Degustatora, z czego 263 spełniały ustalone w regulaminie kryteria. Wyniki VI Uniejowskiego Festiwalu Smaków zostały ogłoszone w następnym tygodniu podczas Sesji Rady Miejskiej w Uniejowie, gdzie wręczono również zwycięzcom nagrody – „Lilie Smakosza".

W 2020 r. Gmina **Wyszków** już po raz trzeci organizowała Targi Budowlane i Wyposażenia Wnętrz pod hasłem: „Wyszków - tu się dobrze mieszka". Targi były adresowane przede wszystkim do firm z branż: budowlanej, deweloperskiej, projektowej i wyposażenia wnętrz oraz do sektora bankowego (jako strony finansującej te przedsięwzięcia). Targi się ostatecznie nie odbyły ze względu na epidemię Covid-19, ale - uwzględniając Targi dla Kobiet z 2017 r. – miasto przeprowadziło już łącznie trzy tego typu imprezy.

Zdaniem organizatorów targi to nie tylko bardzo skuteczna forma sprzedaży i nawiązywania kontaktów dla producentów, dostawców i kupujących oraz atrakcyjne wydarzenie dla mieszkańców (bezpłatny wstęp, atrakcje dla dzieci), ale również doskonała okazja do promocji lokalnych firm oraz Wyszkowa jako miasta

34 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

otwartego na rozwój przedsiębiorczość i wspierającego wybrane branże gospodarki. Wyszków systematycznie buduje swoją markę w oparciu o hasło „Zamieszkaj w Wyszkowie - nieopodal Warszawy, ale z dala od jej zgiełku, w otoczeniu pięknej przyrody i wśród życzliwych ludzi". Patrząc z tej perspektywy organizacja akurat targów budowlanych i wyposażenia wnętrz stwarza możliwość zachęcenia osób, które właśnie noszą się z zamiarem budowy domu do rozważenia opcji zamieszkania w Wyszkowie.

Współpraca z uczelniami i ośrodkami badawczymi:

Raport Polskiego Instytutu Ekonomicznego „Akademickość polskich miast" 06/2019 r.

Wrocławskie Centrum Akademickie (WCA) jako łącznik między samorządem miasta i środowiskiem akademickim, stworzony i finansowany przez samorząd.

W **Lublinie** województwo, miasto i uczelnie zaczęły prace nad powstaniem Kolegium Akademickiego Lublina. Ma to być spotykające się regularnie ciało robocze, którego celem jest rozwiązywanie problemów, bliższa współpraca i koordynacja działań. Ma to z kolei przynieść efekt w postaci lepszego wykorzystania potencjału uczelnianego.

Materiał promocyjny „Akademicki Lublin. Nowy rozdział we współpracy miasta z uczelniami" (Regionyrp.pl, 18.12.2019);

Współpraca Miasta Poznania ze środowiskiem akademickim – Raport za 2020 r. (badam Baza Danych Miasta);

Zestawienie umów o współpracy gdyńskich szkół z uczelniami wyższymi.

Centrum Doskonałości to jednostka naukowa lub jej wyodrębniona organizacyjnie część, prowadząca w sposób ciągły badania naukowe i współpracę międzynarodową w celu rozwoju nauki w dziedzinach uznanych za szczególnie ważne dla gospodarki w założeniach polityki naukowej i innowacyjnej państwa.

Za Centra Doskonałości uznaje się jednostki wyselekcjonowane, reprezentujące najwyższy poziom naukowy i techniczny, skupiające zespoły naukowców o wybitnych osiągnięciach badawczych oraz posiadające odpowiednie zaplecze techniczne. CD powinny być organizacyjnie niezależne, ale ich podstawę musi stanowić uznana jednostka badawcza. Wielkość zespołu i dostępne zaplecze badawcze muszą być wystarczające do wykonania zaplanowanych prac. Centra Doskonałości powinny realizować zarówno projekty z zakresu badań podstawowych, jak i poszukiwać konkretnych zastosowań innowacyjnych.

Centra Doskonałości utworzono w Polsce m.in. w celu:

- stworzenia silniejszych powiązań pomiędzy badaniami i praktyką, stymulujących powstawanie rozwiązań innowacyjnych,
- wzmocnienia współpracy pomiędzy jednostkami naukowymi realizującymi podobne cele badawcze,
- wzmocnienia krajowego systemu innowacji poprzez stworzenie silnych struktur badawczo-wdrożeniowych oraz promocji najlepszych polskich jednostek badawczych w kraju i na arenie międzynarodowej.

Centrum Doskonałości, aby właściwie spełnić swą rolę i osiągać zakładane cele musi posiadać m.in. następujące cechy:

- mieć odpowiednią „masę krytyczną" wysoko wykwalifikowanych naukowców,
- wysoki poziom wymiany pracowników o wysokich kwalifikacjach i stały napływ młodych badaczy,
- posiadać międzynarodową renomę i uczestniczyć w europejskich programach badawczych,

- mieć zapewnioną stabilność finansowania, w tym dostęp do niezależnych źródeł finansowania (obok funduszy publicznych),
- realizować program badawczy spójny z potrzebami w regionie oraz pełnić aktywną rolę w regionalnym systemie innowacyjnym.

Pierwsze pilotażowe Centra Doskonałości zostały utworzone w Polsce w 1999 r. w ramach programu przedakcesyjnego SCI-TECH II – powołano wówczas 5 centrów o strukturze konsorcjalnej.35

Przykłady:

Wrocławskie Centrum Biotechnologii;

Centra doskonałości przy Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Centrum Transferu Technologii ma wzmacniać pozycję strategiczną szkoły wyższej w sieciach innowacji i na rynkach technologicznych. Tworzy je grupa nie nastawionych na zysk jednostek doradczych, szkoleniowych i informacyjnych, realizujących programy wsparcia transferu i komercjalizacji technologii powstałej na uczelni. Działalność CTT na styku sfery nauki i biznesu (stąd częsta nazwa jednostki pomostowe), ma zaowocować adaptacją nowoczesnych technologii przez działające w regionie małe i średnie firmy, przyczyniając się zwiększenia ich innowacyjności i konkurencyjności. CTT mają stanowić swego rodzaju bufor, pozwalający na pogodzenie komercjalizacji, badań naukowych i działalności dydaktycznej na uczelniach.

Podstawowe zadania centrów to:

- rozwijanie sieci kontaktów między światem nauki i biznesu,
- identyfikacja potrzeb innowacyjnych podmiotów gospodarczych (audyt technologiczny),
- ocena potencjału komercyjnego nowych rozwiązań technologicznych, produktowych i organizacyjnych (studia pre-inwestycyjne),
- promocja osiągnięć naukowych i komercjalizacja wyników badań,
- zarządzanie własnością intelektualną instytucji naukowo-badawczej (udzielanie licencji),
- doradztwo i szkolenia dla środowiska akademickiego i partnerów zewnętrznych nt. uwarunkowań tworzenia innowacyjnych przedsięwzięć gospodarczych,
- współpraca z inwestorami (w tym z funduszami wysokiego ryzyka),
- pozyskiwanie funduszy na badania, rozwój kadr i przedsięwzięcia innowacyjne,

Obecnie CTT działają na zdecydowanej większości wyższych uczelni. Organizacyjnie są najczęściej komórkami sztabowymi rektora lub kanclerza i zatrudniają przeciętne od 1 do 5 pracowników. W ostatnich latach coraz więcej uczelni powołuje fundacje łączące różnych (społecznych, publicznych i biznesowych) partnerów transferu technologii oraz udziela koncesji prywatnym lub publiczno-prywatnym firmom, profesjonalnie zajmującym się komercjalizacją technologii. W wielu przypadkach wszystkie trzy formuły organizacyjne (ośrodki uczelniane, społeczne i komercyjne) działają równolegle, obok siebie, specjalizując się w określonych obszarach transferu technologii.

Komórki transferu stanowią istotny element polityki szkoły wyższej, umożliwiający większe otwarcie na kontakty z praktyką gospodarczą oraz uczestnictwo w regionalnych działaniach, stymulujących rozwój ekonomiczny. Podstawowym kryterium oceny komórek transferu jest wzrost udziału w funduszach uczelni tzw. środków trzecich, pozyskanych na rynku z realizacji projektów komercjalizacyjnych.

35 Opracowano na podstawie - Krzysztof B. Matusiak (red.), „Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć", PARP, Warszawa 2011

CTT są naturalnym partnerem parków i inkubatorów technologicznych, funduszy ryzyka i innych tego typu instytucji, w realizacji programów wspierania innowacyjności gospodarki.

Pierwsze polskie CTT pojawiły się na początku lat 90. Wzrost zainteresowania nimi nastąpił dopiero po 1996 r., w wyniku uruchomienia przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej programu finansowania innowacji technologicznych „Income". W połowie 2010 r. w Polsce zidentyfikowano 90 CTT. Najwięcej polskich z nich funkcjonowało w Warszawie i Poznaniu (po 9), Krakowie (8), Łodzi (6) i Lublinie (4). Polskie CTT były wówczas bardzo zróżnicowane, zarówno pod względem organizacyjno-prawnym, kadrowym, lokalowym, jak i zadaniowym. Ilościowo dominowały Ośrodki Innowacji Naczelnej Organizacji Technicznej (37,7%). Akademickie CTT najczęściej działały przy publicznych politechnikach (11) i uniwersytetach (8). Samodzielne organizacyjnie podmioty stanowiły 15,6% rynku CTT, funkcjonując najczęściej w formule fundacji, stowarzyszenia lub spółki.36

Przykłady:

Centrum Transferu Technologii AGH;

Centrum Transferu Technologii WUM;

Centrum Transferu Technologii UMK.

Centrum Badawczo-Rozwojowe to przedsiębiorstwo prywatne, które na mocy Ustawy z dn. 30.05.2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej otrzymało taki status. Celem nadawania statusu centrum badawczo-rozwojowego (CBR) jest rozwój prywatnego sektora badawczo-rozwojowego oraz wzrost popytu na usługi B+R przez powiązanie statusu Centrum z zachętami podatkowymi.

Status centrum może uzyskać przedsiębiorca, który spełnia następujące kryteria:

- Osiąga przychody netto na poziomie co najmniej równowartości kwoty określonej w przepisach o rachunkowości jako minimalny przychód netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy;
- Jego przychody netto ze sprzedaży własnych usług badawczo-rozwojowych stanowią co najmniej 20% łącznych przychodów netto;
- Nie zalega z zapłatą podatków oraz składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Centrum Badawczo-Rozwojowe jest jednostką naukową w rozumieniu ustawy i może korzystać z szeregu udogodnień finansowych:

- Możliwości utworzenia funduszu innowacyjnego (przeznaczonego na pokrycie kosztów prowadzenia badań i działalności rozwojowej) z comiesięcznego odpisu w wysokości do 20% przychodów uzyskanych w danym miesiącu. Odpis na fundusz obciąża koszty działalności CBR;
- Zwolnienia z podatku rolnego, podatku od nieruchomości i podatku leśnego;
- Możliwości zaliczenia w koszt uzyskania przychodu kosztów prac rozwojowych w roku podatkowym, w którym zostały zakończone, o ile nie mogą być uznane za wartości niematerialne i prawne. 37

Przykłady:

SoftBlue SA;

36 Opracowano na podstawie - Krzysztof B. Matusiak (red.), „Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć", PARP, Warszawa 2011

37 Jw.

RC-Tech Sp. z o.o.;

NETRIX S.A.;

Instytut Innowacji Przemysłu Mleczarskiego Sp. z o.o.

Aktywne działania gminy na rynku nieruchomości

Miasto **Starachowice** (woj. świętokrzyskie), w 2016 r. nabyło od firmy prywatnej nieruchomość o powierzchni 2,8604 ha. Teren ten łącznie z przyległą działką o powierzchni 1,7299 ha stanowiącą własność Gminy, zlokalizowany na terenie SSE przygotowywany jest dla potencjalnych inwestorów. Posiada on dostęp do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i energetycznej oraz znajduje się w sąsiedztwie drogi wojewódzkiej.

Miasto **Hajnówka** (woj. podlaskie), w latach 2014-2017 (I połowa) zakupiło od osób fizycznych na cele inwestycyjne 3,5 ha gruntów, w celu dozbrojenia i scalenia z posiadanymi gruntami komunalnymi, skutkiem czego powstał większy (6,9 ha) i w pełni przygotowany teren inwestycyjny. 38

Wyszków stara się wykupywać nieruchomości, scalać i oferować potencjalnemu nabywcy pewien produkt. Rozmowy przedsiębiorcy z przedsiębiorcą są często trudne (koncentracja na zysku w krótkim terminie), tymczasem gmina jako potencjalny partner przedsiębiorcy może patrzeć w innych kategoriach, w szerszym interesie, niekoniecznie natychmiastowego zysku, oczywiście z zachowaniem stosownych przepisów. Gmina wzięła np. aktywny udział w procesie transformacji jednego z największych zakładów pracy w Wyszkowie. Kiedy zakład FSO, który produkował skrzynie biegów, znalazł się na skraju upadłości, Burmistrz wykupił prawie cały grunt i ruchomości od syndyka. Pierwotnie zakładano, że lokalny przedsiębiorca zbierze załogę FSO, powoła spółkę, będzie kontynuował produkcję i ocali miejsca pracy. Pojawił się jednak duży inwestor zewnętrzny - drukarnia QUAD (wtedy drukarnia Winkowski) - który dał miejsca pracy dla około 2000 osób i dokonał rewitalizacji tych terenów. Tak się szczęśliwie złożyło, że przedsiębiorca i pracownicy byłego FSO, którzy w ograniczonym zakresie produkowali części do samochodów, przenieśli się w inne miejsce w Wyszkowie i również ta firma nadal funkcjonuje.39

Udostępnianie oferty gminnych nieruchomości inwestycyjnych

W **Siemianowicach Śląskich**, na stronach urzędu dedykowanych przedsiębiorcom i inwestorom publikowana jest interaktywna mapa realizowanych inwestycji mieszkaniowych. Dzięki mapie osoby zainteresowane osiedleniem się w mieście mogą podejrzeć, gdzie konkretnie znajduje się dana inwestycja i założyć sprawdzić, co znajduje się w jej pobliżu.

Przykłady oferty inwestycyjnej gmin i miast:

Oferta terenów inwestycyjnych Miasta Kraśnik

Oferta inwestycyjna gminy Kłaj;

Oferta inwestycyjna gminy Bochnia.

38 Jw.

39 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

Wsparcie pozyskania gruntów od właścicieli prywatnych

Urząd Miasta **Łodzi** przygotował w 2019 r. projekt skierowany do właścicieli nieruchomości inwestycyjnych w centrum miasta. Jego celem jest promowanie wśród inwestorów prywatnych kamienic, niezabudowanych gruntów, nieruchomości historycznych i z czerwonej cegły znajdujących się w centrum Łodzi. Link do materiału.

W **Lubiczu** gmina zaprasza właścicieli gruntów przeznaczonych w planie miejscowym pod działalność gospodarczą i z nimi rozmawia, czy są gotowi, aby przyjąć inwestorów czy nie. Następnie przygotowuje informator, w którym zawiera również ich grunty, oczywiście po uzyskaniu zgody właścicieli. Rozmowy inwestorów odnośnie nabycia toczą się już z właścicielami gruntów.

W gminie **Ryki**, inwestor dzięki wsparciu gminy, nabył od prywatnych właścicieli trzy działki o powierzchni 6,0852 ha z przeznaczeniem pod działalność przemysłową.40

Promowanie przedsiębiorczych postaw wśród dzieci i młodzieży

Akademia Przedsiębiorczości to projekt organizowany przez Urząd Miasta **Siemianowice Śląskie** we współpracy z Młodzieżowym Domem Kultury oraz lokalnymi firmami i instytucjami organizuje 5-dniowe półkolonie dla najzdolniejszych dzieci z siemianowickich szkół podstawowych (klasy IV-VI). W każdym spośród jednakowych turnusów bierze udział dwadzieścioro dzieci. Kolonie są w pełni bezpłatne i są formą nagrody dla najlepiej uczących się uczniów. Półkolonie odbywają się w wakacje oraz ferie zimowe. Motyw przewodni Akademii to nauka przedsiębiorczości i próba pokazania dzieciom różnym możliwych ścieżek rozwoju zawodowego.

Uczniowie liceów w **Jaśle** w 2016/17 roku brali udział w projekcie „Jasielska Młodzieżowa Akademia Przedsiębiorczości". Uczniowie brali udział w warsztatach z zakresu ekonomii, prawa, przedsiębiorczości i public relations, wizytach studyjnych w jasielskich przedsiębiorstwach oraz spotkaniach ze specjalistami różnych branż biznesowych.

W **Świdnicy** Wydział Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gospodarczego Urzędu Miejskiego realizuje Program „Zostańcie z nami – Miasto i Powiat Świdnica" (na podstawie uchwały Rady Miejskiej z 2016 r.) Programu adresowany jest do osób w wieku 14-30 lat, zaś jego celem jest zwiększenie świadomości ekonomicznej i propagowanie przedsiębiorczości wśród uczniów, dostarczenie im wiedzy i praktycznych umiejętności oraz promowanie świdnickiego szkolnictwa zawodowego. Program ma też budować odpowiedzialność obywatelską, poczucie tożsamości z miastem i regionem oraz wiedzę na temat funkcjonowania samorządu terytorialnego. W programie realizowane są np. następujące działania: spotkania młodzieży z liderami społeczności lokalnej i edukacja obywatelska, wizyty u lokalnych pracodawców, nauka programowania w ramach projektu Liga Niezwykłych Umysłów, organizacja targów pracy, warsztaty doradztwa zawodowego/coachingu, lekcje przedsiębiorczości, współpraca szkół średnich z przedsiębiorcami w celu utworzenia klas patronackich, organizacja praktyk i staży zawodowych w świdnickich firmach.

Rozwój poradnictwa zawodowego

Centrum Rozwoju Talentów - Projekt **Gdańskiego Urzędu Pracy** odpowiadający na potrzeby mieszkańców w zakresie dostępu do poradnictwa zawodowego i wsparcia przy kształtowaniu kariery. W projekcie zastosowano innowacyjne podejście do diagnozowania i rozwoju mocnych stron osób poszukujących wsparcia na rynku pracy. Centrum Rozwoju Talentów składa się z trzech stref: Akademii Kariery (konsultacje indywidualne z doradcą zawodowym pozwalające na diagnozę indywidualnego potencjału, planowanie kariery przygotowanie dokumentów aplikacyjnych), Strefy Rozwoju Osobistego (doskonalenie

40 Jw.

umiejętności aktywnego poszukiwania pracy oraz pomoc ekspertów w rozwoju osobistym) i Młodzieżowej Krainy Talentów (warsztaty dla szkół oraz porady indywidualne w celu przygotowania strategii przyszłej kariery zawodowej). CRT wzmacnia sieć praktycznej współpracy pomiędzy służbami zatrudnienia a instytucjami oświatowymi i pracodawcami.

Konferencje i spotkania z udziałem lokalnych przedsiębiorców i dyrektorów szkół

W **Siemianowicach** Wydział Edukacji Urzędu w ramach dostosowania kształcenia zawodowego dla potrzeb regionu, w tym przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie Miasta, zorganizował konferencję odnoszącą się do problematyki szkolnictwa zawodowego, skierowaną do siemianowickich przedsiębiorców oraz dyrektorów jednostek oświatowych. Wśród przedsiębiorców przeprowadzono ankietę, której wyniki wskazały na najbardziej potrzebne zawody. Zostały one uwzględnione w ofercie szkół zawodowych.41

Klasy patronackie

W **Wieluniu** funkcjonują klasy patronackie firmy Wielton. Ich absolwenci w liczbie 28 osób co roku dostają pracę w tej firmie. Na jedno miejsce w klasie zawodowej jest 3,5 kandydata, gdyż wszyscy absolwenci mają gwarancję pracy, jeżeli oczywiście posiądą umiejętność obsługi danego urządzenia, którą to umiejętność zapewnia im proces kształcenia.42

Zespół Szkół nr 1 w **Swarzędzu** od 2005 roku współpracuje z Volkswagen Poznań w zakresie kształcenia w zawodach elektromechanik pojazdów samochodowych, mechatronik, operator maszyn i urządzeń odlewniczych, mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych. Wielu absolwentów tych kierunków pracuje obecnie w fabryce Volkswagena. Firma szkoli uczniów jako młodocianych pracowników, a najlepszym umożliwia zdobycie certyfikatów uprawniających do pracy w Niemczech i UE. Ponadto przekazuje szkole specjalistyczne wyposażenie oraz szkoli nauczycieli. (na podstawie „Współpraca szkół zawodowych z pracodawcami. Przykładowe rozwiązania", KOWEZiU, Warszawa 2013)43

Targi przedsiębiorstw i pracy

Od 2015 r. w **Lesznie** organizowany jest „Dzień Zawodowca", podczas którego prezentowane są kształcone zawody, a od 2016 r., Piknik Naukowy promujący szeroko pojęte kształcenie techniczne.

W **Świętochłowicach** (woj. śląskie), w listopadzie 2015 r. Prezydent powołał zespół zadaniowy, którego celem było dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb środowiska i rynku pracy, przeprowadzenie analizy preferencji zawodowych uczniów szkół świętochłowickich oraz opracowanie miejskiego programu promocji szkół „Tu jest moje miejsce".

Siemianowickie Targi Firm i Pracy: Raz w roku, firmy z Siemianowic Śląskich i okolic, spotykają się na deskach obiektu KS Michał, by zaprezentować szeroką ofertę produktów i usług, a także oferty pracy. Targi licznie odwiedzane są przez mieszkańców Siemianowic Śląskich, którzy mają okazję w jednym miejscu zapoznać się z ofertą lokalnych przedsiębiorców, otrzymując przy tym atrakcyjne zniżki i rabaty. Sami przedsiębiorcy zaś, wykorzystują tę okazję do nawiązania cennych kontaktów biznesowych z potencjalnymi kontrahentami. Grono wystawców uatrakcyjniają instytucje otoczenia biznesu, takie jak Powiatowy Urząd

41 Jw.

42 Jw.

43 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

Pracy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych czy Fundusz Górnośląski, a także lokalne uczelnie wyższe oraz placówki edukacyjne.44

Udostępnianie bazy ofert inwestycyjnych

Przykłady oferty inwestycyjnej miast i gmin:

Oferta inwestycyjna miasta Tychy;

Oferta inwestycyjna miasta Hrubieszów;

Oferta inwestycyjna miasta Racibórz.

Powołanie komórki odpowiedzialnej za wspieranie rozwoju przedsiębiorczości. Wprowadzenie narzędzi instytucjonalno – organizacyjnych. Otwartość gminy na nowe projekty inwestycyjne; Współpraca gospodarcza gminy z podmiotami lokalnymi przy realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych;

Utworzenie w strukturze urzędu komórki organizacyjnej odpowiedzialnej za zadania i monitoring wspierania przedsiębiorczości; W ramach JST powstawały specjalne komórki wspierające przedsiębiorczość, tworzono odrębne stanowisko lub współpracowali pracownicy z różnymi komórkami. Rozproszenie kompetencji nie sprzyja wspieraniu przedsiębiorczości i pobudzaniu lokalnej aktywności gospodarczej.

Przykłady

W Urzędzie Gminy Gierałtowice (woj. śląskie), obowiązki w zakresie wspierania przedsiębiorczości powierzono komórce wyodrębnionej w strukturze administracyjnej Urzędu pn. „**Gierałtowickie Centrum Rozwoju**", do którego zadań należało m.in.: udostępnianie przedsiębiorcom informacji o aktualnych programach, strategiach rozwoju przedsiębiorczości w Polsce i w UE, a także o różnorodnych formach wsparcia instytucji zewnętrznych w tym zakresie; wspieranie istniejących inicjatyw pro przedsiębiorczych w rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy; informowanie przedsiębiorców o możliwości dostępu do funduszy unijnych oraz udzielanie pomocy przy pozyskiwaniu tych środków za pomocą różnorodnych środków przekazu; udzielanie nowopowstającym firmom informacji o procedurach rejestracji firmy, CEIDG, ulgach ubezpieczeniowych, formach opodatkowania, wymogach Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W Urzędzie Miejskim w Śremie (woj. wielkopolskie), od marca 2015 r. funkcjonował Pion Obsługi Inwestorów i Informatyzacji , którego celem była organizacja przyjaznej obsługi inwestorów. Do zadań tej komórki należało w szczególności: podejmowanie działań mających przyciągnąć inwestorów do Gminy poprzez tworzenie i rozpowszechnianie ofert terenów inwestycyjnych; organizowanie spotkań z zainteresowanymi inwestorami; udział w targach nieruchomości; organizacja obsługi i zapewnienie wsparcia inwestora na etapie realizacji inwestycji; udzielanie pomocy potencjalnym inwestorom w alokacji ich działalności na terenie Gminy; podejmowanie wszelkich działań na rzecz wspierania podmiotów lokalnych, zaliczanych do przedsiębiorców strategicznych Gminy; podejmowanie współpracy z Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych , Centrum Obsługi Inwestora, Wałbrzyską Specjalną Strefą Ekonomiczną, współpraca z gminnymi jednostkami organizacyjnymi, spółkami komunalnymi oraz wszelkimi podmiotami gospodarczymi w zakresie promocji Gminy; organizowanie, koordynowanie i prowadzenie przedsięwzięć promocyjnych Gminy; realizowanie procesu przeprowadzania konsultacji społecznych. Realizacją zadań związanych z obsługą inwestora zajmowały się dwie osoby.

44 Jw.

W Urzędzie Miasta Leszna (woj. wielkopolskie), do zadań Wydziału Promocji i Rozwoju, należały m.in.: promocja atrakcyjności gospodarczej Leszna, w tym przygotowywanie nowych ofert inwestycyjnych, uwzględniających potrzeby potencjalnych inwestorów; przygotowanie i realizacja kampanii promocyjnej skierowanej do potencjalnych inwestorów, jak również nawiązywanie z nimi kontaktów oraz udzielanie im informacji i pomocy w procesie inwestycyjnym; współpraca z Wałbrzyską Specjalną Strefą Ekonomiczną „INVEST-PARK" sp. z o.o.; wspieranie lokalnej gospodarki zgodnie z obowiązującą strategią rozwoju gospodarczego Miasta, w tym koordynacja współpracy władz z biznesem oraz szkołami ponadgimnazjalnymi i wyższymi; współpraca z Samorządowym Funduszem Poręczeń Kredytowych sp. z o.o. w Gostyniu; gromadzenie informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta, regionu i kraju, analizowanie tendencji rozwojowych Miasta i sporządzanie raportów o sytuacji społeczno-gospodarczej; prowadzenie i zlecanie badań marketingowych oraz koordynacja Strategii Rozwoju Leszna i współpracy na rzecz rozwoju społeczno - gospodarczego Aglomeracji Leszczyńskiej.

W Urzędzie Miejskim w Świętochłowicach (woj. śląskie), od stycznia 2012 r., w strukturze organizacyjnej Urzędu funkcjonowało utworzone przez Prezydenta stanowisko Pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. Rozwoju Gospodarczego. Do zadań Pełnomocnika należało: prowadzenie określonych przez Prezydenta spraw z zakresu rozwoju gospodarczego w jego imieniu, a w szczególności: koordynowanie działań związanych z rozwojem gospodarczym, współpraca z Radą Gospodarczą, określenie zakresu analiz oraz ekspertyz koniecznych do przygotowania założeń polityki gospodarczej Gminy, a także opiniowanie opracowanych w tym zakresie dokumentów, w tym również zlecanie ich wykonania pracownikom Urzędu oraz gminnym jednostkom organizacyjnym. Obowiązkiem Pełnomocnika było również podejmowanie i koordynowanie działań zapewniających uzyskanie społecznej akceptacji dla założeń polityki gospodarczej Gminy, udzielanie informacji o założeniach polityki gospodarczej, a w szczególności o planowanych w jej ramach rozwiązaniach, harmonogramie ich wdrażania oraz przewidywanych efektach, a także reprezentowanie Prezydenta w sprawach rozwoju gospodarczego. Celem wspomnianej wyżej Rady Gospodarczej (RG) działającej przy Prezydencie Miasta było wspieranie przedsiębiorczości i współpraca z przedsiębiorcami poprzez integrowanie środowisk gospodarczych, promocja i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, a także konsultowanie i opiniowanie projektów oraz przedsięwzięć inicjowanych przez Prezydenta, w tym uczestniczenie we współtworzeniu dokumentów strategicznych dla Świętochłowic. W skład RG wchodzili przedstawiciele środowiska gospodarczego Gminy, którą reprezentowali przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji gospodarczych i organizacji pracodawców oraz przedstawiciele Prezydenta Miasta. Przedmiotem zainteresowania RG były m.in. problemy z pozyskiwaniem przez przedsiębiorców działających na terenie Gminy wykwalifikowanej kadry pracowniczej, planowane i realizowane inwestycje na terenie Świętochłowic, ukierunkowanie szkolnictwa zawodowego pod potrzeby lokalnego rynku zatrudnienia, a także rozwój SSE.

Zaangażowanie organów stanowiących w sprawy wspierania przedsiębiorczości

Przykłady

W strukturze Rady Gminy Kołbaskowo (woj. zachodniopomorskie), funkcjonowała Komisja Gospodarcza, której przedmiotem działania były m.in. sprawy z zakresu współpracy z przedsiębiorcami, strategii i planów rozwoju Gminy, programów gospodarczych. Działania Komisji dotyczące wspierania przedsiębiorczości polegały m.in. na prowadzeniu wspólnych z wójtem negocjacji z przedsiębiorcami, którzy planowali inwestować na terenie Gminy.

W strukturze Rady Miejskiej Stalowa Wola (woj. podkarpackie), funkcjonowała Komisja Inicjatyw Gospodarczych, Rozwoju i Promocji Miasta.

Powoływanie instytucji otoczenia biznesu.

Przykłady

Miasto Leszno (woj. wielkopolskie), w grudniu 2009 r. utworzyło **Leszczyńskie Centrum Biznesu sp. z o.o. (LCB)**, w którym posiada 100% udziałów. Przedmiotem jego działania jest doradztwo, promocja, edukacja i wydawnictwo na rzecz samorządu terytorialnego, a także inna działalność ważna dla rozwoju gminy. LCB poczatkującemu przedsiębiorcy oferuje wsparcie m.in. w zakresie: pomocy w sporządzeniu biznes planu, wyboru lokalizacji poprzez ofertę preferencyjnego wynajmu powierzchni biurowej i magazynowo - produkcyjnej zlokalizowanej w Inkubatorze, bądź też korzystanie z tzw. „Wirtualnego biura" i finansowanie rozpoczętej działalności w ramach pożyczek udzielanych z Funduszu Pożyczkowego LCB (utworzonego w 2014 r.) z projektu „Moja Firma z pożyczką" i inne. Powstanie LCB poprzedzało utworzenie w lutym 2009 r. w Strefie Inwestycyjnej I.D.E.A w Lesznie Inkubatora Przedsiębiorczości".

Miasto Stargard (woj. zachodniopomorskie), do września 2017 r. powołało dwie spółki komunalne otoczenia biznesu, tj.: Fundusz Poręczeń Kredytowych w Stargardzie Szczecińskim Spółka z o.o. (FPK) oraz Stargardzką Agencję Rozwoju Lokalnego sp. z o.o. (SAR). FPK został założony jeszcze w sierpniu 2005 r., w celu ułatwienia dostępu mikro, małym i średnim przedsiębiorcom prowadzącym działalność na terenie powiatu stargardzkiego do kredytów i pożyczek. Założycielami Spółki byli: Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. z siedzibą w Warszawie oraz Miasto Stargard. Misją Agencji było instytucjonalne zgrupowanie podmiotów zainteresowanych powstaniem i podniesieniem atrakcyjności inwestycyjnej Stargardzkiego Parku Przemysłowego, promocją Miasta oraz regionu na terenie kraju i za granicą, aktywizacją gospodarczą mieszkańców oraz podejmowaniem działań mających na celu stworzenie atrakcyjnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej i zmniejszania bezrobocia, zarówno na terenie miasta, jak i w regionie.

Miasto Świętochłowice (woj. śląskie), współuczestniczyło w powołaniu i było członkiem dwóch instytucji otoczenia biznesu: Śląskiego Parku Przemysłowo- -Technologicznego (ŚPPTy oraz Funduszu Górnośląskiego . Celem i przedmiotem działalności ŚPPT jest zagospodarowanie terenów poprzemysłowych, pozyskanie inwestorów zewnętrznych, rewitalizacja gospodarcza i społeczna zdegradowanych dzielnic poprzemysłowych, utworzenie nowych miejsc pracy, zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorców działających na obszarze ŚPPT, rozwój i modernizacja infrastruktury będącej już na terenach restrukturyzowanych, pozyskanie środków finansowych w tym pomocowych UE, rozwój infrastruktury, zlokalizowanie na terenie ŚPPT Inkubatora wspierającego lokalnych przedsiębiorców w prowadzeniu działalności, stworzenie warunków transferu technologii i pobudzenie innowacyjności przedsiębiorców działających na terenie ŚPPT oraz wykorzystanie potencjału naukowego uczelni wyższych miasta i regionu. ŚPPT współpracuje między innymi z Politechniką Śląską w Gliwicach, Rudzką Agencją Rozwoju „Inwestor" sp. z o.o., Bankiem Światowym, Stowarzyszeniem Południowy Klaster Kolejowy, Akademią Górniczo-Hutniczą im. Stanisława Staszica w Krakowie, Górnośląską Wyższą Szkołą Przedsiębiorczości im. Karola Goduli w Chorzowie.

Współpraca gmin z przedsiębiorcami w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego

Przykłady

W gminie Gierałtowice (woj. śląskie), mając na uwadze istniejący potencjał techniczny i technologiczny do wytwarzania i magazynowania energii i ciepła na terenie Gminy, w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, we współpracy z Krajową Agencją Poszanowania Energii podjęto działania w celu utworzenia Klastra Energii Gminy Górniczo-Rolniczej. W czerwcu 2017 r. w Ministerstwie Energii został złożony list intencyjny w tej sprawie.

W gminie Psary (woj. śląskie), jak wyjaśnił Wójt, rozważano zastosowanie formy PPP do realizacji inwestycji wodno-kanalizacyjnych jako jednego z alternatywnych źródeł finansowania inwestycji gminnych, jednak gmina nie otrzymała konkretnej oferty współpracy w ramach PPP od prywatnych przedsiębiorców.

Wykorzystywanie stron internetowych na potrzeby wspierania przedsiębiorczości

Przykłady

W gminie Poświętne (woj. podlaskie), na stronach internetowych Gminy oraz Urzędu publikowano informacje dotyczące bezpłatnych kursów i szkoleń dla osób bezrobotnych, możliwości uzyskania wsparcia i dofinansowania ze środków UE, konferencji związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej i ubiegania się o środki unijne, a także ogłoszenia o pracę. Nie wyodrębniono natomiast zakładki dotyczącej informacji przydatnych przedsiębiorcom lub osobom planującym rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej.

W gminie Morawica (woj. świętokrzyskie), umożliwiono promowanie przedsiębiorców poprzez wprowadzenie w 2017 r. Karty Mieszkańca, dzięki której w zakładce Karta Mieszkańca, przedsiębiorcy mogli informować o swojej działalności na stronach internetowych Urzędu.

W gminie Pacanów (woj. świętokrzyskie), w okresie 2014-2017 (do dnia 27 czerwca) nie udostępniano stron internetowych gminy do promowania i zachęcania do zakładania działalności gospodarczej, ani też nie wykorzystywano innych stron (w tym strony w języku obcym), jako środka upowszechniania informacji o gminie jako miejsca do lokalizacji kapitału, sprzyjającego przedsiębiorczości. Jak wyjaśnił Sekretarz nie było takiej potrzeby, bo od 2014 r. przedsiębiorcy nie byli zainteresowani zamieszczaniem na stronach internetowych gminy informacji o swojej działalności. Wskazał też, iż taka możliwość nadal istnieje.

Aktywność gmin w zakresie pozyskiwania nowych inwestorów

Przykłady

Gmina Kawęczyn (woj. wielkopolskie), w maju 2014 r. zawarła umowę z Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie na realizację usługi dotyczącej promocji i informacji o gminnych ofertach inwestycyjnych. Promocja ofert inwestycyjnych polegała na umieszczeniu ich w bazie ofert inwestycyjnych ww. Agencji, a także promowaniu ofert na stronach internetowych wśród klientów Agencji oraz udzielaniu informacji gospodarczych na temat pomocy publicznej oferowanej przez gminę, na terenie której znajduje się dana nieruchomość. Oferowano również doradztwo dotyczące pozyskiwania niezbędnych dokumentów i pozwoleń na realizację inwestycji na terenie gminy.

Gmina Teresin (woj. mazowieckie), uczestniczyła w konkursach i przeglądach organizowanych dla samorządów: „Złota Setka Samorządów" i „Ranking zrównoważonego rozwoju". Wójt wskazał, że przedstawiciele Gminy prowadzą również indywidualne rozmowy z przedsiębiorcami już działającymi na terenie Gminy w celu zachęcenia ich do rozszerzenia działalności i dalszych inwestycji w Gminie. Gmina prowadzi także działania promocyjne o charakterze międzynarodowym. Od 2015 r. rozpoczęła współpracę z bliźniaczą gminą włoską Santi Cosma e Damian, zaś w 2016 r. podjęła kroki w celu nawiązania współpracy z bułgarską gminą Szabla (przedstawiciele Gminy byli z wizytą w Bułgarii). Podjęto również rozmowy z przedstawicielami ambasady polskiej w Chinach, zmierzające do zaprezentowania oferty inwestycyjnej potencjalnym inwestorom z Chin.

W gminie Kołaczyce (woj. podkarpackie), działania mające na celu pozyskanie nowych inwestorów, w tym spoza terenu gminy polegały na publikacji w marcu 2016 r., w dodatku do Gazety Wyborczej Biznes Plus, artykułu pt. „W stronę ekologii i turystyki", w którym mowa jest o rozwoju gminy ukierunkowanym na turystykę, inwestycje ekologiczne oraz przygotowanie dla rozwoju biznesu. Podjęto działania mające zachęcić mieszkańców jednej z wsi do przygotowania wniosku o scalanie gruntów z zamiarem przeznaczenia ich pod inwestycje. W październiku 2016 r Gmina wzięła udział w Polskim Kongresie Przedsiębiorczości w Lublinie, w czasie którego na odrębnym stoisku promowała swoje możliwości rozwojowe i zachęcała do współpracy potencjalnych inwestorów.

Gmina Ryki (woj. lubelskie), w czerwcu 2016 r., eksponowała swoją ofertę inwestycyjną na Targach Zielone Agro Show, zorganizowanych w Ułężu przez Polską Izbę Gospodarczą Maszyn i Urządzeń Rolniczych. Od 2017 r. Gmina współpracuje z Krajowym Stowarzyszeniem Eksporterzy RP, organizującym konferencje, fora i spotkania biznesowe mające na celu wypromowanie polskich eksporterów na rynkach zagranicznych oraz kojarzenie potencjalnych inwestorów z gminami oferującymi tereny inwestycyjne. Gmina Ryki była partnerem współorganizowanej przez to Stowarzyszenie „Gali Eksportu 2017" w lutym 2017 r. oraz „Forum Eksportu 2017" w maju 2017r.

Gmina Włoszczowa (woj. świętokrzyskie), w listopadzie 2016 r., wraz z Marszałkiem Województwa Świętokrzyskiego była współgospodarzem międzynarodowej misji gospodarczej czternastu przedsiębiorców i izb gospodarczych z siedmiu krajów. Uczestnicy misji odwiedzili pięć największych firm znajdujących się na terenie Gminy. W kwietniu 2017 r. przedsiębiorcy z Arabii Saudyjskiej z branży energetycznej i budowlanej przebywający we Włoszczowie odwiedzili największe zakłady produkcyjne Gminy. Zastępca Burmistrza poinformował, że działania mające na celu pozyskanie nowych inwestorów spoza terenu Gminy to m.in. promocja regionu i podkreślanie jego walorów. Zachęcanie w udzielanych wywiadach, w wystąpieniach publicznych do rozwoju przedsiębiorczości i inwestowania w Gminie. Jednym z elementów „przyciągnięcia" nowych inwestorów zdaniem Burmistrza jest promocja dużych firm działających na terenie Gminy.

W mieście Siemianowice Śląskie (woj. śląskie), przygotowano „Siemianowicki Przewodnik Inwestycyjny" (zawierający informacje o gminie, możliwościach inwestycyjnych oraz dostępnych nieruchomościach w trzech językach (polskim, angielskim i czeskim). Wysyłano go do firm pośredniczących w obrocie nieruchomościami, developerów i firm potencjalnie zainteresowanych możliwością inwestycji w Mieście), mający na celu promocję gospodarczą Miasta, natomiast w mediach społecznościowych (Facebook) prowadzono profil „Invest in Siemianowice Śląskie", za pośrednictwem którego Miasto miało zamiar trafiać do potencjalnych, nowych przedsiębiorców. Urząd zorganizował dwukrotnie (w 2016 i 2017 r.) Siemianowickie Targi Małych i Średnich Firm, w których udział wzięło po ok. 100 wystawców. W ramach pozyskiwania inwestorów na tereny inwestycyjne, w listopadzie 2016 r., w Urzędzie zorganizowano prezentację terenów inwestycyjnych dla przedsiębiorców, w której udział wzięły 24 zainteresowane osoby. W lipcu 2016 r. przeprowadzono akcję promowania wspomnianych nieruchomości z wykorzystaniem czterech bilbordów ustawionych przy głównych trasach przelotowych Miasta, we wrześniu 2016 r. przedstawiciele Urzędu reklamowali atuty Miasta na Targach Nieruchomości w Katowicach oraz informowano o planowanych przetargach/sprzedażach nieruchomości bezpośrednio osobom i podmiotom zgłaszającym się do Urzędu, za pośrednictwem poczty internetowej, mediów samorządowych oraz mediów zewnętrznych.

Dostosowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb lokalnych przedsiębiorców. Inwestycje oświatowe

Przykłady

W mieście Siemianowice Śląskie (woj. śląskie), w 2016 r. zdiagnozowano potrzeby edukacji zawodowej, a także opracowano koncepcje i plany rozwoju trzech szkół prowadzących edukację zawodową. W wyniku tych działań Miasto przystąpiło do realizacji dwóch projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej , których

wspólnym celem było podniesienie jakości szkolnictwa zawodowego szkół na terenie Siemianowic Śląskich, w szczególności poprzez wzmocnienie zawodów dopasowanych do potrzeb rynku pracy. W roku szkolnym 2017/2018, 650 uczniów mogło skorzystać z indywidualnego doradztwa zawodowego, szkoleń i kursów podnoszących umiejętności zawodowe oraz płatnych staży i praktyk zawodowych. W ramach projektu przewidziano także wsparcie dla 15 nauczycieli zawodu w postaci szkoleń i kursów podnoszących kompetencje zawodowe. Wydział Edukacji Urzędu w ramach dostosowania kształcenia zawodowego dla potrzeb regionu, w tym przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie Miasta, zorganizował dwie konferencje odnoszące się do problematyki szkolnictwa zawodowego. Pierwsza została skierowana do siemianowickich przedsiębiorców oraz dyrektorów jednostek oświatowych, natomiast druga do dyrektorów siemianowickich jednostek oświatowych.

W mieście Stargard (woj. zachodniopomorskie), w ramach działań dotyczących zaspokajania oczekiwań przedsiębiorców w zakresie kształcenia zawodowego, od maja 2013 r. obowiązywało porozumienie zawarte z powiatem stargardzkim dotyczące skoordynowania współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z potencjałem i oczekiwaniami przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Miasta. Obejmowało ono pośrednictwo w kontaktach z przedsiębiorcami oraz wymianę informacji o potrzebach kadrowych praco-dawców, pośredniczenie w organizacji staży i praktyk zawodowych u praco-dawców, organizację wizyt studyjnych, poszukiwanie partnerów do realizacji określonych działań. W marcu 2015 r. podpisane zostały umowy patronackie pomiędzy ZS a czterema firmami funkcjonującymi w Parku Przemysłowym Nowych Technologii (PPNT). Celem tych umów było przyjmowanie młodzieży na praktyki zawodowe, umożliwianie odbycia staży przez uczniów i nauczycieli, stypendia dla najzdolniejszych uczniów, zapewnienie miejsc pracy dla 1-3 uczniów klas patronackich po ukończeniu przez nich nauki w szkole, dostosowanie programów nauczania, kierunków oraz efektów kształcenia do potrzeb danego zakładu pracy, wprowadzenie nauki języka obcego zawodowego pod kątem profilu działalności zakładu pracy. ZS w kwietniu 2016 r. zawarł porozumienia z dalszymi pięcioma firmami ze Stargardu i okolic o zakresie zbliżonym do ww. umów patronackich.

W mieście Stalowa Wola (woj. podkarpackie), w okresie objętym kontrolą, co prawda nie stwierdzono udokumentowanych działań wskazujących na zaangażowanie się Urzędu w dostosowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb przedsiębiorców, jednakże wskazać należy, iż w ww. okresie Gmina działała w ramach Klastra Edukacji Zawodowej związanego z rozwojem i promocją szkolnictwa zawodowego na terenie TSSE. Działalność Klastra skupiała się na inicjatywach edukacyjnych rożnych szczebli, w tym dotyczących współpracy z biznesem.

W mieście Świętochłowice (woj. śląskie), w listopadzie 2015 r. Prezydent powołał zespół zadaniowy, którego jednym z celów było podejmowanie działań zmierzających do dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb środowiska i rynku pracy, przeprowadzenie analizy preferencji zawodowych uczniów szkół świętochłowickich oraz opracowanie miejskiego programu promocji szkół „Tu jest moje miejsce".

W mieście Ostrowiec Świętokrzyski (woj. świętokrzyskie), uruchamianie nowych kierunków kształcenia w Centrum Kształcenia Ustawicznego (CKU) było poprzedzone monitoringiem rynku pracy, analizą danych statystycznych udostępnianych przez PUP oraz bezpośrednimi rozmowami z pracodawcami. Dyrektor CKU był członkiem Zespołu ds. rozwoju szkolnictwa zawodowego powołanego przez Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty, którego celem ma być zbudowanie systemu wsparcia dla kształcenia zawodowego na terenie województwa i zwiększenie jego skuteczności, efektywności oraz zharmonizowanie oferty edukacyjnej szkół zawodowych z potrzebami rynku pracy. W okresie objętym kontrolą, w ramach współpracy CKU z przedsiębiorcami zorganizowano praktyki zawodowe w lokalnych zakładach pracy.

W Lesznie (woj. wielkopolskie), w wyniku współdziałania władz miasta z przedsiębiorcami i organizacjami zrzeszającymi przedsiębiorców np. Regionalną Izbą Przemysłowo-Handlową (RIPH) oraz Wielkopolską Izbą Rzemieślniczą było wprowadzenie nowych zawodów24. Powołano też Centrum Kształcenia Zawodowego i

Ustawicznego. Z inicjatywy Prezydenta i przedsiębiorców powołano Regionalne Forum do spraw Kształcenia Zawodowego, którego celem działania jest tworzenie warunków dla dostosowania kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnej gospodarki. Od2015r. w Lesznie organizowany jest „Dzień Zawodowca", podczas którego prezentowane są kształcone zawody, a od 2016 r., Piknik Naukowy promujący szeroko pojęte kształcenie techniczne.

Miasto Jarosław (woj. podkarpackie), wspólnie z lokalnymi przedsiębiorcami, inicjowało powstawanie klas patronackich. Gmina współpracując z Państwową Wyższą Szkołą Techniczno-Ekonomiczną w Jarosławiu (PWSTE) opiniowała utworzenie nowych kierunków kształcenia w zakresie administracji, turystyki i rekreacji oraz europeistyki. Ponadto Gmina wspierała utworzenie kierunku kształcenia zawodowego w Państwowej Wyższej Szkole Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu (PWSW).

9. Standardy współpracy lokalnych MŚP, jako podwykonawców wobec wiodących w regionie oraz kraju firm

W realiach gospodarczych opisywana tu współpraca (oraz związana z nią problematyka) występować może również pomiędzy firmami z sektora MŚP, tj. z reguły między mikro albo małymi przedsiębiorstwami a podmiotami średnimi. Dlatego taką współpracę odnosić można odpowiednio również do relacji wewnątrz sektora MŚP. Polega ona głównie na:

- małe firmy jako klienci dużych firm (korzystają z produktów i usług);
- małe firmy jako dostawcy dla dużych firm (dostarczają produkty i usługi)
- małe i duże firmy jako partnerzy biznesowi (realizacja wspólnych projektów, wspólna obsługa klientów)
- małe i duże firmy jako konkurenci na rynku

10. Formuły współpracy funduszy poręczeniowych z lokalnymi MŚP

Fundusze pożyczkowe i poręczeniowe obecnie są naturalnym partnerem MŚP działających na poziomie regionalnym i lokalnym. Specyfika ich działalności, która w głównej mierze wynika z publicznego charakteru środków, w które zostały wyposażone (niejednokrotnie przy wsparciu gmin lub powiatów), pozwala im uzupełniać ofertę banków i innych instytucji finansowych funkcjonujących na rynku.

Elementem, który wyróżnia je spośród innych instytucji jest ich misja oraz potencjał do wspierania firm wykluczonych lub napotykających trudności w pozyskaniu finansowania z zewnętrznych źródeł lub poszukujących instrumentów minimalizujących ryzyko z tytułu realizowanych kontraktów.

Przykłady korelujące formuł współpracy funduszy poręczeniowych z lokalnymi MŚP:

Dostęp firm do preferencyjnego finansowania ze środków publicznych

Fundusz Poręczeń Kredytowych

Fundusze poręczeń kredytowych (fundusze poręczeniowe) są to nienastawione na zysk jednostki parabankowe, ułatwiające podmiotom gospodarczym (głównie małym i średnim) dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania. Fundusze poręczeniowe tworzone są albo w ramach już funkcjonujących struktur organizacyjnych (stowarzyszenia, fundacje) lub przez podmioty prawa handlowego (spółki z o.o., spółki akcyjne). Ich udziałowcami są m.in. jednostki samorządu terytorialnego (niejednokrotnie zaangażowanych jest kilka lub kilkanaście JST różnych szczebli). Fundusze świadczą pomoc w formie poręczeń dla małych, rozwojowych firm nieposiadających wystarczającej historii kredytowej lub wymaganych przez bank komercyjny zabezpieczeń. Zgodnie z danymi Krajowego Stowarzyszenia Funduszy Poręczeniowych, w 2018 r. w Polsce aktywnie działało 40 funduszy poręczeń kredytowych (ich liczba zmniejsza się systematycznie od kilku lat m.in. w związku z konkurencją ze strony oferty Banku Gospodarstwa Krajowego: gwarancje de minimis, gwarancje z regwarancją w ramach programu COSME, gwarancje BiznesMax), dysponujących

kapitałem rzędu 1 mld zł. W 2018 r. udzieliły one 9,6 tys. poręczeń o wartości 1,07 mld zł. W strukturze udzielonych poręczeń dominują, wprowadzone w 2104 r., poręczenia jako wadia przetargowe (57%). Wielkość aktywnych funduszy, mierzona wielkością kapitału poręczeniowego jest zróżnicowana i waha się w przedziale od 2 (4 fundusze) do ponad 50 mln zł (7 funduszy). Z poręczeń najczęściej korzystają przedsiębiorstwa działające w sektorze usług i transportu (53%) i firmy budowlane (26%). Rzadziej zaś firmy handlowe (13%) i produkcyjne (5%). Zdecydowaną większość poręczeniobiorców stanowią podmioty zatrudniające do 9 osób (54%). Na drugim miejscu są firmy zatrudniające od 10 do 49 pracowników (37%).45

Przykłady:

Od 2005 r. Miasto **Leszno** było członkiem Samorządowego Funduszu Poręczeń Kredytowych sp. z o.o. w Gostyniu. Celem tego Funduszu jest wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorców, poprzez ułatwianie im dostępu do finansowania dłużnego w drodze udzielania poręczeń zaciąganych przez nich kredytów i pożyczek. Aktualna wartość udziałów Miasta Leszna w tej spółce wynosi 1300 tys. zł, przy czym w okresie objętym kontrolą udział ten zwiększono o 200 tys. zł.

Fundusz Poręczeń Kredytowych w **Stargardzie Szczecińskim** Spółka z o.o. (FPK) został założony w sierpniu 2005 r., w celu ułatwienia dostępu mikro, małym i średnim przedsiębiorcom prowadzącym działalność na terenie powiatu stargardzkiego do kredytów i pożyczek. Kapitał zakładowy FPK wynosił 1434 tys. zł w podziale na 1333 udziały, z których Miasto objęło 1007 i pokryło je w całości wkładem pieniężnym. Pozostałe udziały objął powiat stargardzki i pozostałe gminy tego powiatu.46

Inne przykłady

Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych;

Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego;

Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych.

Centrum Obsługi Przedsiębiorców

Siedem **Centrów Obsługi Przedsiębiorców** (COP) zostało uruchomionych przez Agencję Rozwoju Przemysłu (ARP) w Warszawie, Poznaniu, Katowicach, Gdyni, Białymstoku, Lublinie i Wrocławiu. Zgodnie z deklaracjami ARP, głównym zadaniem COP jest wsparcie w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, poprzez dostęp do oferty pożyczkowej i leasingowej dla MŚP oraz usług proeksportowych (dostępnych w ramach Grupy Polskiego Funduszu Rozwoju)

Wspieranie lokalnych przedsiębiorców w dostępie do dofinansowania UE

Wiele gmin współpracuje aktywnie z koordynowaną przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej siecią Lokalnych Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich (LPI FE). Najczęściej współpraca polega na promowaniu LPI, np. poprzez umieszczanie na stronie miasta informacji o działalności i ofercie najbliższych punktów. Przykładem takiego działania są **Kartuzy**.

Aktywność gmin przy udzielaniu pozafinansowego wsparcia działającym już przedsiębiorcom; Udzielanie przez gminę wsparcia finansowego przedsiębiorcom w formie poręczeń, gwarancji i pożyczek

45 Opracowano na podstawie Adrian Grycuk, Piotr Russel: „Zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w tworzenie instytucji wspierających przedsiębiorczość", Studia BAS, Nr 1(37) 2014, s. 65–83.

46 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

Przykłady

W gminie Kleszczewo (woj. wielkopolskie), w ramach działań wspierających przedsiębiorców już prowadzących działalność na terenie Gminy, podejmowano działania upowszechniająco-informacyjno-doradcze na rzecz absorpcji środków unijnych.

W gminie Wiązowna (woj. mazowieckie), w czasopiśmie „Powiązania" została utworzona stała kolumna dedykowana przedsiębiorcom, w której publikowane są informacje dla obecnych i przyszłych przedsiębiorców.

W gminie Białobrzegi (woj. mazowieckie), organizowano noworoczne spotkania z przedsiębiorcami, na których informowano o najbliższych planowanych działaniach samorządu dotyczących wspierania przedsiębiorczości oraz zachęcano uczestników do skorzystania z różnych źródeł wsparcia dla prowadzonej działalności gospodarczej, w tym o możliwości pozyskania wsparcia przy zatrudnianiu osób bezrobotnych, stażystów i więźniów. Wręczano również nagrody Burmistrza lokalnym przedsiębiorcom - „Filar Białobrzeskiej Przedsiębiorczości" oraz „Białobrzeskie Mosty". Przedsiębiorcom umożliwiono również powierzchnie reklamowe na stadionie miejskim. Jako aktywność Gminy dotyczącą wspierania przedsiębiorczości Burmistrz wskazał także wydawanie miesięcznika - Gazeta Białobrzeska, stanowiącego źródło informacji dla przedsiębiorców oraz nośnik ich reklamy.

W gminie Czarna Białostocka (woj. podlaskie), Burmistrz co roku zapraszał przedsiębiorców z terenu i spoza Gminy do udziału w cyklicznej imprezie „Dni Czarnej Białostockiej", by mogli zaprezentować swoją firmę, jej osiągnięcia i wytwarzane produkty lub usługi.

Gmina Strzyżów (woj. podkarpackie), wraz z PUP w Strzyżowie, w 2015 r. była współorganizatorem Forum Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości. Burmistrz wyjaśnił, że tematykę wykładów przygotowano w ten sposób, by odpowiadała aktualnym potrzebom i problemom, jakie za pośrednictwem Forum zgłaszali przedsiębiorcy działający na terenie Gminy. W marcu 2015 r. w Strzyżowie pierwszy raz odbyły się Targi Produktów Lokalnych, tj. przedsięwzięcie mające na celu promocję lokalnych wyrobów oraz wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk w budowaniu marki firmy oraz promocji produktów lokalnych.

W gminie Środa Wielkopolska (woj. wielkopolskie), na stronach internetowych Urzędu zamieszczano informacje o szkoleniach z zakresu funduszy europejskich na lata 2014-2020, inicjatywach w ramach Programu JEREMIE, konkursie o nagrodę Marszałka Województwa Wielkopolskiego dotyczącego innowacyjności, cyklicznych spotkaniach pt.: „Środa z funduszami dla przedsiębiorstw", naborze wniosków do Europejskiej Nagrody Promocji Przedsiębiorczości. Urząd współpracował z PUP w zakresie rekrutacji i szkoleń dla przedsiębiorców z terenu Gminy (Volkswagen Poznań sp. z o.o.). Gmina objęła swoim patronatem Targi Pracy i Edukacji organizowane corocznie przez PUP.

W gminie Tarczyn (woj. mazowieckie), przedsiębiorcy z terenu Gminy zwracali się o pomoc w pozyskaniu osób do pracy, zwłaszcza w okresie prac sezonowych przy przetwórstwie owoców i warzyw. Jak wyjaśniła Zastępca Burmistrza, informacja o przedsiębiorcach poszukujących pracowników przekazywana była osobom, które zgłaszały chęć podjęcia pracy, a przedsiębiorców informowano o możliwości zatrudnienia pracowników w ramach stażów i prac interwencyjnych PUP.

W gminie Morawica (woj. świętokrzyskie), w 2014 r. zrealizowano projekt dofinansowany ze środków unijnych „Odkrywanie wartości lokalnych produktów poprzez organizację wyjazdów przedsiębiorców i przedstawicieli samorządu Gminy Morawica do miast i gmin partnerskich". W ramach ww. projektu zorganizowano wyjazdy przedsiębiorców do trzech miast partnerskich gminy Morawica, tj. Polska-Stawiguda, Włochy-Priverno, Słowacja-Bratysława (Raca). Uczestnicy projektu mogli spotkać się z tamtejszymi przedsiębiorcami, przedstawić swoją ofertę i wymienić się doświadczeniami. Podczas wyjazdu przedsiębiorcy z gminy spotkali się z przedsiębiorcami ze Stawigudy i odwiedzili firmy działające w tej gminie.W mieście Siemianowice Śląskie (woj. śląskie), organizowano „Śniadania Biznesowe," w trakcie, których przedstawiciele firm mogli nawiązać kontakty biznesowe i wymienić się doświadczeniem. Poruszano również kwestie administracyjne i związane z możliwością współpracy przedsiębiorców z instytucjami otocznia biznesu bądź pozyskiwaniem środków unijnych. W latach 2016-2017 dwukrotnie przeprowadzono „Siemianowickie Targi Małych i Średnich Przedsiębiorstw", w trakcie których siemianowickie firmy z różnych branż mogły zaprezentować swoją ofertę mieszkańcom regionu oraz wymienić się doświadczeniem i nawiązać współpracę z innymi wystawcami. W 2017 r. odbyła się pierwsza edycja konkursu pn. „Nagroda Gospodarcza Prezydenta Miasta Siemianowice Śląskie". Celem konkursu było uhonorowanie firm funkcjonujących na terenie Miasta, które wnoszą znaczący wkład we wspieranie lokalnych społeczności oraz przyczyniają się do rozwoju lokalnego rynku i promocji Miasta.

W mieście Konin (woj. wielkopolskie), Urząd realizował zadania przewidziane w Programie wspierania przedsiębiorczości na lata 2014-2016 dotyczące: publikacji Biuletynu Informacji Gospodarczej Miasta Konina; utworzenia punktu informacji o Funduszach Europejskich dla Przedsiębiorców i innych możliwościach finansowego wsparcia sektora prywatnego (pożyczki, kredyty); przedstawienia organizacjom zrzeszającym konińskie firmy oraz przedsiębiorstwom konińskim informacji nt. planowanych w danym roku inwestycji komunalnych i zamówień publicznych (harmonogram planowanych zamówień publicznych); działań na rzecz budowania współpracy pomiędzy firmami (klastry, powiązania sieciowe) oraz Partnerskie Targi Przedsiębiorczości. Realizowane były również działania w ramach Programu wspierania przedsiębiorczości na lata 2017-2019 dotyczące: przedstawienia organizacjom zrzeszającym konińskie firmy oraz przedsiębiorstwom konińskim informacji nt. planowanych w danym roku inwestycji komunalnych i zamówień publicznych; organizacji Konińskich Targów Przedsiębiorczości, a także szkoleń i warsztatów dla przedsiębiorców obejmujących różne aspekty prowadzenia firmy.

11. Formuły realizacji przez gminy i powiaty lokalnych inkubatorów przedsiębiorczości

Inkubatory przedsiębiorczości funkcjonujące na analizowanym obszarze w większości przypadków powstały w wyniku interwencji stymulowanej ze środków publicznych – mechanizmów dotacyjnych w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

W porównaniu do stref i parków technologicznych prowadzą one zdecydowanie bardziej aktywną działalność w lokalnych społecznościach starając się w nich identyfikować / mapować podmioty lub przyszłych przedsiębiorców predestynowanych do objęcia opieką przez inkubator. Oczywiście wynika to ze specyfiki merytorycznej aktywności tego typu instytucji otoczenia biznesu, która w odróżnieniu od parków technologicznych, wspiera zarówno nowo powstałe przedsiębiorstwa, jak i osoby poszukujące możliwości prowadzenia własnego biznesu przy relatywnie niskich kosztach stałych.

W najbliższych latach wyzwaniami dla administrowania tą formą instytucji otoczenia biznesu będą:

- dywersyfikacja źródeł przychodów dla instytucji otoczenia biznesu,
- rozszerzanie oferty wspólnych usług wspomagających rozwój beneficjentów objętych wsparciem,

- wprowadzenie nowych usług adresowanych do beneficjentów związanych z postępującą cyfryzacją gospodarki,
- otwarcie się na przedsiębiorstwa powstałe w wyniku wzrastającej komercjalizacji prac badawczo-rozwojowych (podmioty typu spin-off, spin out),
- inicjowanie współpracy beneficjentów i wprowadzanie zachęt do budowania pomiędzy nimi trwałych powiązań kooperacyjnych,
- inicjowanie powiązań sieciujących inkubatory i ich beneficjentów z innymi inkubatorami w regionie oraz podobnymi podmiotami działającymi w innych regionach Polski i UE oraz poza granicami UE.

Park Technologiczny (również „naukowo-technologiczny", „przemysłowo-technologiczny", „technopark", itp.) to celowo zagospodarowana przestrzeń (zespół wyodrębnionych nieruchomości), w ramach której rozwijane są dogodne warunki dla współpracy nauki z biznesem, transferu i komercjalizacji technologii, powstawania i rozwoju innowacyjnych firm oraz ich produktów.

Parki oferują wysoką jakość infrastruktury i walory otoczenia (przyjemne miejsce do zamieszkania i spędzania wolnego czasu), ułatwiając współpracę funkcjonujących na ich terenie podmiotów:

- firm poszukujących nowych szans rozwojowych;
- instytucji naukowo-badawczych oferujących nowe idee i rozwiązania technologiczne;
- podmiotów tworzących otoczenie biznesu w zakresie finansowania (np. fundusze wysokiego ryzyka), doradztwa i szkoleń.

Skupienie tych wszystkich elementów tworzy infrastrukturę gospodarki wiedzy i stymuluje nowoczesne mechanizmy rozwojowe oparte na kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości. Oferując wysoki potencjał przedsiębiorczości i sprzyjający biznesowi klimat. Parki technologiczne przyciągają kreatywne osoby i prywatnych inwestorów, ale również rządowe, regionalne i lokalne programy wspierające transfer technologii oraz rozwój innowacji.

Praktycznie każdy z parków posiada indywidualny charakter, wynikający z regionalnych uwarunkowań społecznych, kulturowych i ekonomicznych oraz dostępnych czynników wzrostu. Nie ma jednego uniwersalnego modelu parku, ani szablonu organizacyjnego gwarantującego sukces. Poszczególne inicjatywy odzwierciedlają specyfikę lokalnego środowiska naukowego i biznesu, typ gospodarki i tradycje przemysłowe oraz kulturowe uwarunkowania przedsiębiorczości.

Efektywność działania parku technologicznego zależy od wypracowanych mechanizmów transferu technologii z instytucji naukowych do biznesu. Ważnym elementem atrakcyjności każdego ośrodka technologicznego jest oferta pomocy skierowana do małych i średnich firm, obejmująca w ogólnym zarysie: różnego typu doradztwo i konsulting, infrastrukturę i dostęp do wspólnych urządzeń serwisowych oraz pomoc finansową i pośrednictwo kredytowe.

Można wyróżnić trzy generacje rozwoju inicjatyw parkowych:

- Pierwsza generacja, to lokalizacje dla przedsiębiorstw w ramach lub pobliżu uniwersytetów i instytucji naukowych, mające przynieść efekt bardziej komercyjnej orientacji badań naukowych. Oferta nieruchomości obejmowała specjalistyczne pomieszczenia dostosowane do potrzeb biznesu bazującego na nowych technologiach. Dochody z oferowanej infrastruktury miały zapewnić

samowystarczalność finansową samego parku, a dynamika parkowych firm była wizytówką nowoczesności uczelni i regionu.

- Druga generacja, to wzmocnienie koncepcji parkowych o szeroką dostępność usług około biznesowych. Zróżnicowanie oferowanych usług prowadziło do specjalizacji parków, np. ICT-parki, Bio-parki, Media-parki itp. W konsekwencji usługi i wyposażenie było dostosowywane do określonych branży docelowych. Istotnym elementem tych parków były programy inkubacji i nacisk na tworzenie nowych firm. W tych warunkach parki stały się specyficznymi centrami koncentracji usług wsparcia, które w wielu wypadkach uzależniły się od polityk i dotacji publicznych. Podejmowane inicjatywy często nie wynikają tu z oddolnych pomysłów, tylko z chęci wpisania się w aktualne strumienie finansowania polityki gospodarczej.
- Trzecia generacja, to integracja funkcji parkowych z wyzwaniami rozwojowymi miast i regionów. Parki stają się specyficznymi centrami sieci współpracy integrującymi regionalne systemy innowacji. Nowoczesne parki mają być brokerem sieciowym, który ułatwia swoim „podopiecznym" identyfikację i efektywny rozwój współpracy z partnerami w sferze finansowej (inwestorem), naukowo-badawczym czy szkoleniowym oraz pomaga wejść i poruszać się na rynkach globalnych. W ten sposób funkcjonowanie parku technologicznego wzmacnia endogeniczną tkankę gospodarczą regionu, budując jego wewnętrzne zdolności innowacyjne, otwartość i konkurencyjność.

Za pierwszy polski park technologiczny należy uznać Poznański Park Naukowo-Technologiczny powołany w maju 1995 roku, w ramach działalności statutowej i gospodarczej Fundacji Uniwersytetu im. A. Mickiewicza. W połowie 2010 r. działały w Polsce 24 parki technologiczne i 21 inicjatyw parkowych w których prowadziło działalność 718 podmiotów, tworzących ponad 24 tys. miejsc pracy.47

Przykłady parków technologicznych:

Poznański Park Naukowo-Technologiczny (1995);

Wrocławski Park Technologiczny (1998);

Toruński Park Technologiczny (2005).

Parki przemysłowe (przemysłowo-technologiczne) tworzone są zwykle przy udziale władz samorządowych w celu zapewnienia preferencyjnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej, zwłaszcza dla małych i średnich przedsiębiorstw. Na park przemysłowy składa się zespół wyodrębnionych nieruchomości wraz ze znajdującą się na ich terenie infrastrukturą pozostałą po restrukturyzowanych lub likwidowanych przedsiębiorstwach.

Celem utworzenia parku przemysłowo-technologicznego może być:

- Rewitalizacja gospodarcza poprzemysłowych terenów;
- Rozwój nowych firm w oparciu o zmodernizowaną infrastrukturę;
- Przyciągnięcie inwestorów;

47 Opracowano na podstawie - Krzysztof B. Matusiak (red.), „Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć", PARP, Warszawa 2011

- Tworzenie miejsc pracy.48

Przykłady parków przemysłowych

Goleniowski Park Przemysłowy;

Euro-Centrum Park Przemysłowy w Katowicach.

Przykłady korelujące z realizacją przez gminy i powiaty lokalnych inkubatorów przedsiębiorczości:

Inkubator Przedsiębiorczości

Inkubator Przedsiębiorczości to wyodrębniony podmiot oparty na nieruchomości. Stanowi określoną przestrzeń przygotowaną do podejmowania w niej działalności produkcyjnej lub usługowej, która jest udostępniana potencjalnym przedsiębiorcom na preferencyjnych warunkach finansowych. Inkubatory zapewniają również najemcom obsługę administracyjną i biurową, co pozwala im zredukować koszty w początkowym, trudnym okresie funkcjonowania. Głównym celem inkubatora przedsiębiorczości jest pomoc nowo powstałej firmie w osiągnięciu dojrzałości i zdolności do samodzielnego funkcjonowania na rynku.

Poprzez wspomaganie rozwoju nowo powstałych firm, aktywność inkubatora wspomaga tworzenie miejsc pracy i rozwój lokalny. Typowe usługi inkubatora to:

- Dostarczanie, na preferencyjnych warunkach, powierzchni niezbędnej do uruchomienia działalności gospodarczej (średnio 2,5 tys. m2);
- Doradztwo ekonomiczne, finansowe, prawne, patentowe, organizacyjne i technologiczne;
- Organizowanie szkoleń, warsztatów i konferencji;
- Świadczenie na rzecz inkubowanych podmiotów usług prawnych, księgowych, marketingowych itp.
- Pomoc w pozyskiwaniu przez nowe firmy środków finansowych;
- Tworzenie warunków sprzyjających podejmowaniu innowacyjnych przedsięwzięć gospodarczych (osobisty kontakt przedsiębiorcy z trenerami, doradcami, innymi przedsiębiorcami, ale również z współpracującymi ośrodkami naukowymi i aniołami biznesu buduje odpowiedni klimat oraz generuje tzw. „efekty synergii").

Każdy inkubator realizuje adekwatną do swoich warunków politykę naboru lokatorów, zwracając uwagę na ich potencjał oraz wolę współpracy / kooperacji. Zasadniczo inkubatory preferują działalność produkcyjną lub usługową. Okres pobytu firmy w inkubatorze wynosi od 3 do 5 lat. Po tym okresie przedsiębiorstwo powinno być w stanie funkcjonować samodzielnie.

Stawki stosowane w inkubatorze są zwykle niższe od rynkowych (średnio o 47%), przy czym wysokość opłat jest uzależniona od jego lokalizacji, rodzaju wynajmowanej powierzchni (produkcyjna, biurowa, inna), sytuacji na lokalnym rynku nieruchomości oraz stanu technicznego obiektu. Z reguły na początku nie pobiera się opłat, a następnie stosowana jest progresja stawek czynszu, które uzyskują maksymalny poziom po 1-2 latach działalności. Do „statystycznego" inkubatora zgłasza się w ciągu roku około 30 zainteresowanych podmiotów, z czego ok. 60% to propozycje z potencjałem, które są poddawane głębszej analizie. Decyzje o przyjęciu do inkubatora podejmują społeczne komisje, składające się z przedstawicieli lokalnej administracji, biznesu i urzędów pracy.

Istnieje wiele typologii inkubatorów przedsiębiorczości, w zależności od przyjętego kryterium różnicującego. Możemy je zatem podzielić ze względu na: lokalizację (miejskie / wiejskie), misję / cel (for-

48 Opracowano na podstawie materiałów PAIiH

profit / not-for-profit), sponsora (prywatne / publiczne / mieszane), zakres wsparcia (typowe / wirtualne), adresata wsparcia (zwykłe / niszowe), zakres sieci współpracy (lokalne / regionalne / krajowe / międzynarodowe).49

Przykłady:

Przykład oferty **Kędzierzyńsko-Kozielskiego Inkubatora Przedsiębiorczości** skierowanej do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz osób zainteresowanych rozpoczęciem działalności gospodarczej: (1) Wynajem lokali biurowych z dostępem do internetu o powierzchni od 12m² do 40m² – stawka preferencyjna; (2) Doradztwo i konsultacje prawne w zakresie zakładania działalności gospodarczej, pozyskiwania dotacji oraz funduszy na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej; (3) Kursy, szkolenia i warsztaty; (4) Opieka coachingowa i mentoringowa; (5) Udział w konferencjach organizowanych przez Inkubator; (6) Pełne zaplecze i usługi administracyjno-sekretarskie; (7) Usługi księgowe; (8) Promocję i reklamę firmy - w sieci, serwisach gospodarczych, wspólnych publikacjach; (9) Wynajem nowoczesnej sali szkoleniowo-konferencyjnej z pełnym wyposażeniem.

Przykład oferty szkoleniowej **Inkubator Przedsiębiorczości Sp. z o.o. z Tarnowskich Gór**: (1) Szkolenia z zakresu zarządzania zasobami ludzkimi (doradztwo zawodowe, rekrutacja i selekcja pracowników, praca w grupie, zarządzanie zespołem, systemy motywowania zespołu i automotywacja, budowanie zaangażowania pracowników, zarządzanie w sytuacjach stresujących, prowadzenie rozmów z pracownikami, komunikacja w firmie, rozwiązywanie konfliktów, osoba niepełnosprawna w środowisku pracy, szkolenia integracyjne), z zakresu osobistego rozwoju (komunikacja, motywacja, radzenie sobie ze stresem, komunikacja interpersonalna, wystąpienia publiczne, autoprezentacja, zarządzanie czasem, budowanie kreatywności, zachowania asertywne, zarządzanie sobą w czasie, planowanie kariery), z zakresu umiejętności handlowych (aktywna sprzedaż, techniki sprzedaży, prezentacje handlowe, budowanie zysków, budowanie strategii firmy, negocjacje, telemarketing, budowanie relacji z klientem, pozyskiwanie klientów, obsługa klienta, radzenie sobie z trudnym klientem, kreowanie wizerunku, reklama i marketing), z zakresu finansów (zasady sporządzania biznesplanu, strategia działania, księgowość, podatki, kadry, kontrola zarządcza, ocena projektów inwestycyjnych, zarządzanie finansowe, rachunkowość, planowanie finansowe i controlling, źródła finansowania i rozwoju działalności gospodarczej, pozyskiwanie dotacji), z zakresu prawa (prawo administracyjne, postępowanie administracyjne, prawo cywilne, prawo handlowe, prawo pracy, prawo zamówień publicznych, ochrona danych osobowych, prawo dostępu do informacji publicznej, prawo budowlane), inne szkolenia (obsługa kasy fiskalnej, „Jak założyć własną firmę?" - szkolenie dla osób zainteresowanych założeniem własnej działalności gospodarczej, szkolenia z zakresu przedsiębiorczości, inne szkolenia realizowane w ramach współpracy z organami ZUS, Urzędu Skarbowego i Urzędów Pracy).

Przykładowa oferta usług doradczych **Inkubatora Przedsiębiorczości w Jaśle**. I. Usługi podstawowe: (1) Stałe doradztwo dedykowanego Opiekuna Inkubatora dotyczące podstawowych aspektów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (zakładanie i rozwój działalności gospodarczej; (2) Bieżące doradztwo radcy prawnego, specjalizującego się w prawie gospodarczym i obsłudze przedsiębiorstw, dotyczące aspektów prawnych związanych z działalnością gospodarczą; (3) Bieżące doradztwo dot. aspektów związanych z informatyką (kwestie techniczno-sprzętowe oraz bieżące doradztwo w zakresie rozwoju oferty inkubowanych firm od strony informatycznej); (4) Księgowość i usługi rachunkowe wraz z bieżącym doradztwem. II. Usługi specjalistyczne: (1) Doradztwo biznesowe związane z opracowywaniem analiz i długoterminowych strategii biznesowych, w tym biznesplanów; (2) Doradztwo z zakresu prowadzenia działań marketingowych, np. związanych z wdrażaniem i sprzedażą nowych produktów i usług oraz budowaniem wizerunku firmy; (3) Pozyskiwanie zewnętrznego wsparcia na rozwój firm; (4)

49 Opracowano na podstawie: (1) Krzysztof B. Matusiak (red.), „Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć", PARP, Warszawa 2011; (2) Krzysztof Świeszczak, „Uwarunkowania skuteczności działania inkubatorów przedsiębiorczości", Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016

Specjalistyczne doradztwo prawne np. dotyczące ochrony praw autorskich, własności patentowej i intelektualnej, ochrony własności intelektualnej; (5) Prowadzenie badań i opracowywanie analiz w obszarze zapotrzebowania na usługi i produkty innowacyjne; (6) Doradztwo naukowo-biznesowe dotyczące komercjalizacji i transferu technologii oraz wiedzy; (7) Doradztwo specjalistyczne z zakresu informatyki oraz telekomunikacji, w tym programowania, kwestii technologicznych oraz współpracy w sektorze IT.

Stalowowolska Strefa Gospodarcza, StSG, została powołana do życia w ramach struktur Miejskiego Zakładu Komunalnego jako instytucja otoczenia biznesu. Misją Stalowowolskiej Strefy Gospodarczej jest zwiększenie konkurencyjności miasta i regionu poprzez kształtowanie klimatu dla rozwoju innowacyjności i przedsiębiorczości. SSG tworzy warunki do efektywnego wspierania przedsiębiorstw, zorientowanych na stosowanie nowoczesnych technologii oraz stymuluje współpracę gospodarki i przemysłu ze środowiskiem naukowo – badawczym.

Usługi świadczone przez StSG: (1) Inkubowanie i zapewnienie usług wsparcia innowacyjnym firmom rozpoczynającym działalność; (2) Działania informacyjne, szkoleniowe i doradcze w zakresie promocji innowacyjności i transferu technologii w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw; (3) Wynajem atrakcyjnej powierzchni biurowej i przemysłowej oraz udostępnienie wyposażenia laboratoryjno-produkcyjnego rozwijającym się firmom; (4) Zarządzanie terenami inwestycyjnymi, przeznaczonymi dla firm technologicznych w fazie ekspansji; (5) Wykonywanie usług produkcyjnych i laboratoryjnych na rzecz osób i przedsiębiorstw (Laboratorium Metaloznawcze rozpoczęło swoją działalność w 2011 roku, jako część Inkubatora Technologicznego w Stalowej Woli. Obecnie jest częścią StSG); (6) Uczestnictwo w projektach klastrowych, zgodnych ze strategicznymi celami StSG.

Aktywność gmin przy udzielaniu wsparcia początkującym przedsiębiorcom

Przykłady

W mieście Ostrowiec Świętokrzyski (woj. świętokrzyskie), zadania dotyczące wsparcia początkujących przedsiębiorców realizuje ARL sp. z o.o., której założycielem i jedynym wspólnikiem jest Gmina. Oferta obejmowała wynajem lokali w Inkubatorze Przedsiębiorczości w trybie bezprzetargowym dla funkcjonujących w nim przedsiębiorców, spełniających warunki określone uchwałą Rady Miasta.

Miasto Siemianowice Śląskie (woj. śląskie), od grudnia 2016 r., w ramach wsparcia początkujących przedsiębiorców realizowało program pn. „Siemianowicka Karta Młodego Przedsiębiorcy". W ramach tego programu przedsiębiorcy do 30 roku życia mogli skorzystać z ulg i zniżek zaoferowanych przez firmy działające już na terenie Siemianowic Śląskich. Warunkiem udziału w tym programie było prowadzenie działalności gospodarczej zarejestrowanej w Siemianowicach Śląskich oraz pozytywne zweryfikowanie złożonego wniosku. Od sierpnia 2017 r. Urząd uruchomił na stronie internetowej zakładkę dla przedsiębiorców i inwestorów, zawierającą informacje zachęcające do zakładania działalności gospodarczej oraz możliwe formy jej wsparcia, a także informacje na temat atrakcyjności inwestycyjnej Miasta i o dostępnych na jego terenie działkach inwestycyjnych przeznaczonych do sprzedaży potencjalnym inwestorom. Na tej stronie znajdowała się również baza siemianowickich firm, wiadomości dotyczące gospodarki oraz referencje firm współpracujących z Miastem.Urząd Miasta w Koninie (woj. wielkopolskie), w ramach Programu wspierania przedsiębiorczości na lata 2014-2016, opracował przewodnik dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą, w tym dla określonych branż/sektorów w wersji elektronicznej oraz organizował spotkania informacyjne nt. rejestracji działalności gospodarczej dla osób bezrobotnych i zatrudnionych, zamierzających prowadzić własną działalność gospodarczą. W ramach Programu wspierania przedsiębiorczości na lata 2017-2019 prowadzono szkolenia i warsztaty dla

przedsiębiorców, obejmujące różne aspekty prowadzenia firmy i działania, dotyczące pomocy młodym przedsiębiorcom na starcie oraz osobom planującym prowadzenie własnego biznesu.

12. Zasady realizacji wzmacniania otoczenia infrastrukturalnego dla nowych obszarów aktywności gospodarczej

Podstawowymi zasadami są:

- Budowanie potencjału infrastrukturalnego typu: drogi, przystanki autobusowe, sieć wodociągowo-kanalizacyjna, telekomunikacyjna (światłowody), itp..
- Planowanie przestrzenne (MPZP, studia uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego) uwzględniające doprowadzenie infrastruktury technicznej do stref aktywności gospodarczej.

Przykłady korelujące z realizacją wzmacniania otoczenia infrastrukturalnego dla nowych obszarów aktywności gospodarczej:

Projekty infrastrukturalne ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości

Miasto **Konin** (woj. wielkopolskie), w latach 2014-2016, zrealizowało zadanie inwestycyjne pn. „Budowa uzbrojenia terenów inwestycyjnych**50** w obrębie Konin-Międzylesie" przy wsparciu finansowym z EFRR, w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Na tych terenach o powierzchni ok. 34,64 ha wyznaczono 16 działek inwestycyjnych, które zostały uzbrojone w: sieć wodociągową, kanalizację deszczową, sieć gazową, sieci elektroenergetyczne, sieć telekomunikacyjną. W 2016 r. ww. tereny inwestycyjne połączono nowo wybudowaną drogą.

Miasto **Zambrów** (woj. podlaskie), w 2016 r. uzbroiło (wyznaczone w MPZP) tereny inwestycyjne o powierzchni 6,5 ha poprzez wykonanie na ich terenie kanalizacji deszczowej, sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej, sieci oświetleniowej oraz dróg dojazdowych i chodników. Koszt inwestycji współfinansowany w 95% z budżetu Unii Europejskiej wyniósł 1934,9 tys. zł i stanowił 18,5% wydatków inwestycyjnych Miasta. Cele Projektu zakładają, że do 2020 r. działalność rozpocznie na nich pięć firm produkcyjno-usługowych, które zatrudniać będą nie mniej niż 100 pracowników. We wniosku o dofinansowanie Projektu określono, że jednym z jego celów jest sprowadzenie na teren Miasta firm stosujących innowacyjne technologie. 51

Rozwój infrastruktury. Inwestycje infrastrukturalne. Aktywność gmin w zakresie bezpośredniego wspierania przedsiębiorczości ułatwiająca prowadzenie działalności gospodarczej

- Uzbrojenie terenu pod działalność gospodarczą;
- Budowa kanalizacji;
- Inwestycje drogowe;
- Budowa oczyszczalni ścieków;
- Budowa, rozbudowa i poprawa jakości dróg oraz rozwiązań komunikacyjnych;

50 Teren inwestycyjny to działka lub zespół działek przeznaczonych pod działalność gospodarczą zarówno produkcyjną jak i usługową (z wyłączeniem terenu przeznaczonego pod zabudowę mieszkaniową, terenu sportu oraz terenu zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych), do których doprowadzono uzbrojenie (woda, kanalizacja), które mają zapewniony dostęp do drogi publicznej i są przeznaczone do sprzedaży.

51 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

- Budowa, rozbudowa i poprawa instalacji wodno – komunikacyjnych, gazu ziemnego i Internetu bezprzewodowego;
- Budowa nieruchomości pod wynajem np. hal magazynowych, hal wysokiego składowania itp.
- Wyznaczanie i uzbrajanie nowych terenów inwestycyjnych;
- Inwestycje w infrastrukturę sportową i kultury;
- Przebudowa lub modernizacja obszaru przestrzeni publicznej;
- Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną;
- Zachęcanie przez gminę właścicieli prywatnych do sprzedaży działek na cele inwestycyjne;
- Działania i przedsięwzięcia inwestycyjne bezpośrednio wspierające przedsiębiorczość;
- Poprawa warunków skomunikowania terenów inwestycyjnych z drogami dojazdowymi;
- Uzbrajanie terenów inwestycyjnych w infrastrukturę techniczną;
- Wprowadzanie zmian w studium uwarunkowań i kierunków;

Przykłady

W gminie Gorzyce (woj. podkarpackie), w 2016 r. rozpoczęto prace projektowe i administracyjne prowadzące do uzyskania zezwolenia realizacji inwestycji drogowej pn. Budowa drogi gminnej wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną do strefy ekonomicznej w Gorzycach.

W gminie Mełgiew (woj. lubelskie), w ramach działań dotyczących pozyskania terenów inwestycyjnych oraz urządzenia i uzbrojenia tych terenów w infrastrukturę techniczną, w czerwcu 2017 r. Rada Gminy podjęła uchwały w sprawie sporządzenia zmian Studium i MPZP w celu przeznaczenia terenów w bezpośrednim sąsiedztwie Portu Lotniczego Lublin w miejscowościach Janowice i Podzamcze na tereny usługowe i przemysłowe.

W gminie Barlinek (woj. zachodniopomorskie), w latach 2014-2017 (do 31 maja) władze Gminy wyznaczyły dwa nowe tereny inwestycyjne: tzw. Stary Tartak -pod działalność turystyczną i Barlinecki Park Przemysłowy (BPP) - pod działalność przemysłową. Według stanu na wrzesień 2017 r., w trakcie przygotowania było uzbrojenie ww. terenów pod inwestycje.

W gminie Czarna Białostocka (woj. Podlaskie), od 2013 r. funkcjonuje Podlaski Park Przemysłowy (PPP) utworzony w wyniku współpracy z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości

W gminie Środa Wielkopolska (woj. wielkopolskie), w 2016 r. w wyniku zmiany granic administracyjnych miasta doprowadzono do włączenia w jego obszar, z dniem 1 stycznia 2017 r., części obrębu ewidencyjnego Kijewo o pow. 192,2178 ha. W ten sposób Środa Wlkp. pozyskała nowe tereny inwestycyjne, przede wszystkim, działki zlokalizowane przy drodze krajowej nr 11. Burmistrz wskazał, że w ramach kontynuacji działań mających zwiększyć atrakcyjność Gminy dla potencjalnych inwestorów.

Miasto Konin (woj. wielkopolskie), w latach 2014-2016, zrealizowało zadanie inwestycyjne pn. „Budowa uzbrojenia terenów inwestycyjnych w obrębie Konin- -Międzylesie" przy wsparciu finansowym z EFRR, w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Na tych terenach o powierzchni ok 34,64 ha wyznaczono 16 działek inwestycyjnych, które zostały uzbrojone w: sieć wodociągową, kanalizację deszczową, sieć gazową, sieci elektroenergetyczne, sieć telekomunikacyjną. W 2016 r. ww. tereny inwestycyjne połączono nowo wybudowaną drogą.

Miasto Leszno (woj. wielkopolskie), w latach 2014-2016, pod działalność gospodarczą sprzedało prywatnym inwestorom wyznaczone tereny inwestycyjne o powierzchni 231.092 m^2.

Miasto Ostrowiec Świętokrzyski (woj. świętokrzyskie), od 2016 r. realizuje projekt, którego celem jest utworzenie nowych terenów i zapewnienie lepszych warunków do rozwoju przedsiębiorczości. Efektem ma być 11,8 ha kompleksowo uzbrojonych terenów, odpowiadających potrzebom potencjalnych inwestorów z sektora MŚP.

Miasto Stalowa Wola (woj. podkarpackie), w latach 2012-2014 wyznaczyło i uzbroiło nowe tereny inwestycyjne realizując projekt w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego p.n. „Kompleksowe uzbrojenie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w rejonie drogi łączącej ulicę Tołowińskiego z projektowaną drogą Z-5". Całość zadania byłaprowadzona na terenach należących do TSSE. W ramach przedsięwzięć służących poprawie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej został zrealizowany projekt „Utworzenie naukowo-badawczego Laboratorium Międzyuczelnianego w Stalowej Woli".

Miasto Zambrów (woj. podlaskie), w 2016 r. uzbroiło (wyznaczone w MPZP) tereny inwestycyjne o powierzchni 6,5 ha poprzez wykonanie na ich terenie kanalizacji deszczowej, sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej, sieci oświetleniowej oraz dróg dojazdowych i chodników. Koszt inwestycji współfinansowany w 95% z budżetu Unii Europejskiej. Cele Projektu zakładają, że do 2020 r. działalność rozpocznie na nich pięć firm produkcyjno-usługowych, które zatrudniać będą nie mniej niż 100 pracowników. We wniosku o dofinansowanie Projektu określono, że jednym z jego celów jest sprowadzenie na teren Miasta firm stosujących innowacyjne technologie

13. Inne instrumenty

13.1. Ulgi i zwolnienia podatkowe

Przykłady:

W gminie **Ryki** (woj. lubelskie), od lipca 2015 r. obowiązywała uchwała w sprawie zwolnień przedmiotowych w podatku od nieruchomości oraz w sprawie określenia warunków udzielania pomocy de minimis dla przedsiębiorców tworzących nowe inwestycje i nowe miejsca pracy na terenie Gminy Ryki. Okres zwolnienia od podatku od nieruchomości uzależniony został od liczby nowych miejsc pracy utworzonych w wyniku nowej inwestycji, określonej w przedziałach: 3-10, 11-20, 21-30, 31-40, 41 i więcej i wynosił odpowiednio: jeden, dwa, trzy, cztery i pięć lat. Zwolnienie od podatku od nieruchomości obejmuje tylko te grunty, budynki i budowle lub ich części stanowiące inwestycje, które wykorzystywane są przez przedsiębiorcę do prowadzenia działalności gospodarczej. Zwolnienie z tytułu tej samej inwestycji może być przyznane tylko jeden raz a stan zatrudnienia stanowiący podstawę do uzyskania zwolnienia nie może ulec zmniejszeniu w okresie korzystania przez przedsiębiorcę z tego zwolnienia oraz dodatkowo przez jeden rok po okresie zwolnienia.

Wieluń wykorzystał fakt, że ma na swoim terenie firmę Wielton, która sprzedaje bardzo dużo naczep, a w związku z tym dużo tych naczep leasinguje. Miasto zawarło porozumienia z firmami leasingowymi, które obsługują klientów leasingujących oraz kupujących przyczepy oraz obniżyło podatek od naczep do stawki możliwie najniższej. W efekcie odnotowano wzrost przychodów z tytułu tego podatku, ponieważ firmy leasingowe rejestrują naczepy w Wieluniu. Dochody z podatku w roku 2014 wynosiły niespełna 2 mln, za 2016 r. 3,5 mln i w 2017 r. przekroczyły 4 mln. W ciągu 3 lat podwojono zatem dochody z tytułu podatku

od środków transportu, ściągając firmy leasingowe, czyli nie konkurując z innym miastem o ich firmy transportowe, tylko o to, co i tak przedsiębiorcy biorą w formie leasingu.52

Stosowanie obniżonych stawek podatków lokalnych

*„Wyniki badań kwestionariuszowych wskazują, że w latach 2014-2017 jedna czwarta gmin stosowała preferencyjne stawki podatku od nieruchomości dla przedsiębiorców (np. tworzących nowe miejsca pracy, branż zanikających lub o specjalnym profilu działalności), a połowę tych gmin stanowiły gminy wiejskie. Ponadto w ww. okresie około trzy czwarte gmin stosowało obniżone, w stosunku do maksymalnych stawek ogłoszonych przez Ministra Finansów, stawki podatku od środków transportowych i nieruchomości (odpowiednio 74% i 73%)".*53

Preferencje w podatkach i opłatach w obszarach uznanych za priorytetowe

W 2016 r. **Zarządu Komunalnych Zasobów Lokalowych Poznania** zorganizował konkurs "Lokal dla kultury", w którym stawką była możliwość wynajmu 16 lokali użytkowych w interesujących punktach Starego Miasta, Grunwaldu, Jeżyc czy Łazarza. Magnesem była preferencyjna stawka czynszu: maksymalnie 3 złote netto za 1 metr kwadratowy; umowa na okres do trzech lat, bądź na czas nieoznaczony z ustanowionym terminem wypowiedzenia. O lokale mogły się ubiegać zarówno organizacje pozarządowe, jak też osoby fizyczne i prawne. Warunkiem było przedstawienie propozycji programu działań kulturalnych, uwzględniającego sposób, w jaki lokal zostanie wykorzystany w celu ich realizacji. Programy były opiniowane przez Wydział Kultury, a rozstrzygnięcia w konkursie podejmował Zarząd Spółki ZKZL. Wnioski o preferencyjny najem były rozpatrywane na bieżąco – decydowała kolejność zgłoszeń. W 2018 roku przeprowadzono drugą edycję programu.

Katowice realizują konkurs „Lokal na Kulturę". Wnioskodawca (m.in. osoba prowadząca działalność lub zamierzająca zarejestrować firmę) przedstawia ciekawy pomysł na inicjatywę związaną z szeroko pojętą kulturą i może otrzymać możliwość wynajmu wybranych lokali w atrakcyjnych cenach. Zgodnie z deklaracją organizatorów program „Lokal na Kulturę" ma służyć zmianie wizerunku miasta.

Bytomski program „Lokal na kulturę" stawia sobie za cel wyłonienie najemców lub dzierżawców lokali, którzy będą prowadzili tam działalność kulturalną, artystyczną lub twórczą. Do konkursu może się zgłosić każdy, a o wyborze najemców decyduje komisja. Osobom z najciekawszym pomysłem proponowana jest atrakcyjna oferta najmu lub dzierżawy.

W gminie **Czarna Białostocka** (woj. podlaskie) wysokość miesięcznej stawki za korzystanie z gruntów na terenie Miasta i Gminy przeznaczonych na cele produkcyjne lub przemysłowe (0,23 zł/m2) była ponad sześciokrotnie niższa od stawki za teren przeznaczony na cele usługowe i usługowo-handlowe (1,50 zł/m2). Podobnie, wysokość stawki za wynajem w budynkach komunalnych powierzchni produkcyjnych i magazynowych (2,51 zł/m2) była ponad dwukrotnie niższa niż w lokalach wynajmowanych na cele usługowe i biurowe (6,65 zł/m2).54

Preferencyjne stawki czynszów i opłat dla osób rozpoczynających działalność

Siemianowice Śląskie w 2018 r. ogłosiły konkurs ofert na najem lokali użytkowych po preferencyjnych cenach dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą bądź prowadzących działalność nie dłużej

52 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

53 Jw.

54 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

aniżeli 12 miesięcy. Na konkurs ofert były wystawiane lokale użytkowe stanowiące gminny zasób oraz te, które znajdowały się w tzw. przymusowym zarządzie, które dwukrotnie były oferowane do wynajmu w drodze przetargu i nie znalazły najemcy. Atrakcją była wyjściowa cena - najniższa wymagana stawka czynszu wystawiona do licytacji wynosiła 3,80 zł za m2.

Racibórz w ramach działań na rzecz przedsiębiorców realizuje program „Lokale na start". Polega on na udostępnianiu mikro i małym przedsiębiorcom rozpoczynających swoją działalność (bądź obecnych na rynku nie dłużej niż 3 lata) oraz przedsiębiorcom wywodzących się ze środowiska akademickiego powierzchni użytkowej w formie samodzielnego lokalu użytkowego. Miasto w ramach programu udostępnia lokale biurowe znajdujące się w Ośrodku Współpracy Gospodarczej w Raciborzu oraz inne powierzchnie użytkowe (zlokalizowane poza Ośrodkiem Współpracy Gospodarczej) na terenie Miasta Racibórz wyznaczone na ten cel przez Prezydenta Miasta. Podmioty korzystające z oferty zwolnione są z opłaty czynszowej przez okres 18 lub 24 miesięcy od podpisania umowy najmu lokalu.

Miasto **Gdańsk** realizuje już 6 edycję programu „Lokal na start za 1 zł". W ramach programu początkujący przedsiębiorcy mogą skorzystać z oferty wynajęcia miejsca dla nowo powstałego biznesu na preferencyjnych warunkach: 1 zł za najem metra lokalu przez cały pierwszy rok, czynsz obniżony o 60 % i 30 % w kolejnych latach. Daje im to możliwość ograniczenia kosztów operacyjnych w początkowym okresie działalności i inwestowanie zaoszczędzonych w ten sposób środków w rozwój swojego biznesu.

W ramach wspólnej inicjatywy Urzędu Miasta **Tychy** i Tyskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego (TTBS) wdrażany jest program dla przedsiębiorczych „KLUCZ DO BIZNESU". Ma on pomóc przedsiębiorcom startującym z biznesem lub prowadzącym firmę nie dłużej niż 5 lat w zdobyciu lokalu na jej siedzibę na preferencyjnych zasadach. Przedsiębiorcom zaoferowano 14 lokali o powierzchni użytkowej od 12 do 40 m2, zlokalizowanych w ścisłym centrum miasta, na trzecim piętrze budynku przy ul. Grota-Roweckiego 42-44 w Tychach. Na obniżone stawki czynszu przedsiębiorcy mogą liczyć przez trzy lata - przez pierwsze dwa lata będą płacić 11 zł netto za m2 powierzchni użytkowej, w trzecim roku stawka wzrośnie o 50%, później zainteresowani przedłużeniem umowy, zapłacą według stawek obowiązujących w TTBS. W ramach wynajmu, przedsiębiorcy będą mogli bezpłatnie skorzystać z sali konferencyjnej znajdującej się na pierwszym piętrze budynku.

Dotacje na uruchomienie działalności gospodarczej

Pabianice uruchomiły projekt finansowany ze środków europejskich „MŁODY BIZNES - Wsparcie na nową firmę" (POWER). Osoby w wieku 18 – 29 lat, które utraciły zatrudnienie po 1 marca 2020 r. w związku z wystąpieniem pandemii COVID-19 będą mogły liczyć na wsparcie w formie jednorazowej dotacji na uruchomienie działalności (23 tyś zł), wsparcie pomostowe wypłacane przez 6 pierwszych miesięcy prowadzenia firmy (2600 zł netto), szkolenia (w tym stypendium szkoleniowe ok. 1000 zł).

W 2015 r. **Zatorska Agencja Rozwoju** przeprowadziła VII edycję naboru wniosków o dofinansowanie na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Dotacje były przyznawane w ramach projektu „Dolina Karpia – szansa na przyszłość. Partnerski Program Aktywizacji Społeczno-Gospodarczej i Promocji Przedsiębiorczości" współfinansowanego w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej. 55 Link do materiału opisującego oferowany zakres wsparcia.

Na podstawie Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy osoba bezrobotna zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy może wystąpić do PUP o dotację na założenie jednoosobowej działalności gospodarczej. Wysokość dotacji jest uzależniona od przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw i wynosi maksymalnie jego 6-ciokrotność (obecnie ok. 32 tys. zł). Aby otrzymać wsparcie, obok pomysłu na firmę trzeba posiadać udokumentowane kwalifikacje zawodowe lub doświadczenie

55 Z raportu NIK: „Informacja o wynikach kontroli. Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy"

zgodne z planowaną działalnością gospodarczą. Wnioskodawca może się również ubiegać o refundację kosztów pomocy prawnej oraz konsultacji i doradztwa związanych z podjęciem działalności.56

Ulgi i zwolnienia w podatkach. Stabilność polityki podatkowej gminy

Obowiązujący akt prawny: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19910090031/U/D19910031Lj.pdf

Przykłady instrumentów:

- Możliwość aktywizowania lokalnych społeczność poprzez obniżanie wysokości obciążeń podatkowych;
- Stawki podatków od nieruchomości niższe od maksymalnych;
- Stawki podatków od środków transportowych niższe od maksymalnych;
- Ulgi i zwolnienia w podatkach od środków transportowych;
- Ulgi i zwolnienia w podatku rolnym;
- Stawki podatku rolnego niższe od maksymalnych;
- Ulgi i zwolnienia w podatku leśnym;
- Stawki podatku leśnego niższe od maksymalnych;
- Stosowanie preferencyjnych stawek podatkowych;
- Wprowadzanie ulg w zasadach najmu lokali użytkowych;
- Zaliczenie najemcy w poczet czynszu kosztów remontu wynajmowanych pomieszczeń;
- Ulgi podatkowe dla przedsiębiorców;

Przykłady

W gminie Gierałtowice (woj. śląskie), od listopada 2016 r. obowiązywała uchwała w sprawie udzielania na obszarze Gminy zwolnień od podatku od nieruchomości stanowiących regionalną pomoc inwestycyjną, która przewidywała zwolnienie od podatku od nieruchomości budynków lub ich części oraz budowli powstałych w wyniku realizacji inwestycji początkowej lub nabytych jako inwestycja początkowa, związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej przez przedsiębiorców.

Uwzględnianie ulg i zwolnień w zasadach gospodarowania nieruchomościami gminy

Przykłady

W gminie Mełgiew (woj. lubelskie), od listopada 2015 r. zniesiono opłatę targową.

W gminie Czarna Białostocka (woj. podlaskie), obowiązywały preferencyjne stawki opłat dla przedsiębiorców. Wysokość miesięcznej stawki za korzystanie z gruntów na terenie Miasta i Gminy przeznaczonych na cele produkcyjne lub przemysłowe była ponad sześciokrotnie niższa od stawki za teren przeznaczony na cele usługowe i usługowo-handlowe. Podobnie, wysokość stawki za wynajem w budynkach komunalnych powierzchni produkcyjnych i magazynowych była ponad dwukrotnie niższa niż w lokalach wynajmowanych na cele usługowe i biurowe. Ponadto od marca 2017 r. Burmistrz został upoważniony do ustalenia indywidualnej stawki opłaty w przypadkach wynikających z lokalizacji i stanu technicznego przedmiotu najmu lub dzierżawy.

W gminie Łęczna (woj. lubelskie), stosowano ulgi dla przedsiębiorców w związku z poniesionymi kosztami remontów wynajmowanych przez nich lokali pod działalność gospodarczą.

56 Opracowano na podstawie: Katarzyna Piojda „Dofinansowanie na rozpoczęcie działalności gospodarczej…", Strefa Biznesu, 9.03.2020

W mieście Kraśnik (woj. lubelskie), wprowadzono możliwość ustalania stawki czynszu w drodze negocjacji.

W gminie Ostrowiec Świętokrzyski (woj. świętokrzyskie), stosowano preferencyjne stawki najmu lokali użytkowych, udostępnianych przez ARL sp. z o.o., która w imieniu gminy, w kontrolowanym okresie, zarządzała nieruchomościami. Preferencyjne zasady udostępniania lokali użytkowych w obiektach Inkubatora Przedsiębiorczości oraz Centrum Biurowo-Konferencyjnego regulowała uchwała Rady Miasta, zgodnie z którą wszelkie korzyści z umów najmu (czynsz, opłaty) należą do gminy Ostrowiec Świętokrzyski. W kontrolowanym okresie lokale użytkowe w obiekcie Inkubatora Przedsiębiorczości miały być wynajmowane w pierwszej kolejności przedsiębiorstwom inkubowanym[40 41], na okres do trzech lat, przy zastosowaniu preferencyjnych stawek czynsz.

W gminie Żyrardów (woj. Mazowieckie0, zasady przyznawania ulg dla przedsiębiorców dotyczące wydzierżawienia i najmu nieruchomości, w okresie objętym kontrolą, regulowała uchwała Rady Miasta w sprawie zasad wydzierżawiania nieruchomości. W przypadku dzierżawy nieruchomości powyżej 1000 m^2, Prezydent mógł, w związku z uzasadnionym wnioskiem przedsiębiorcy, obniżyć czynsz do 50% jego pierwotnej wysokości w stosunku do powierzchni powyżej 1000 m^2. Na podstawie tej uchwały, w latach 2014-2017, Prezydent Miasta wydawał zarządzenia w sprawie ogólnych warunków dzierżawy nieruchomości i wysokości stawek czynszu dzierżawnego za nieruchomości gminy, w których określono m.in. stawki opłat i czynszu oraz dopuszczono możliwość obniżenia stawek (m.in. na czas przeprowadzania remontu, budowy kiosków, pawilonów, garaży, a także w przypadku prowadzenia działalności sezonowej, oraz obniżenia przychodu z przyczyn niezależnych od przedsiębiorcy).

13.2. Elektroniczny System Zarządzania Dokumentami (EZD)

Przykłady:

Przykład aplikacji EZD PUW: System Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją autorstwa Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku (EZD PUW) jest aplikacją umożliwiającą wykonywanie czynności kancelaryjnych, w zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. EZD pozwala dokumentować załatwianie spraw w postaci elektronicznej, ale może również stanowić narzędzie wspierające wykonywanie czynności kancelaryjnych w systemie tradycyjnym z uwzględnieniem w szeregu funkcjonalności, np. prowadzenie rejestrów i ewidencji (przesyłek, spraw i pism), wykonywanie dekretacji (w tym dekretacji wielostopniowej), dokonywanie rozdziału przesyłek, tworzenie projektów pism na zautomatyzowanych szablonach itp.

Wdrożenie systemu porządkuje i upraszcza ewidencjonowanie, obieg i archiwizację pism, ułatwia monitorowanie spraw oraz skraca czas ich załatwienia. Ułatwia również komunikację wewnątrz urzędu oraz przyczynia się większej transparentności procedur administracyjnych. W kontekście realizacji usług administracyjnych dla przedsiębiorców jedną z bardziej obiecujących funkcjonalności jest możliwość zdalnego udostępniania dokumentów i akt w prowadzonych postępowaniach administracyjnych na stronie www, czyli bez konieczności wizyty usługobiorcy w urzędzie. Przedsiębiorca otrzymuje PIN i może w dowolnym dla siebie czasie monitorować przebieg rozpatrywania swojej sprawy.

Niestety w większości przypadków wdrożenia systemu nie przyjmują tak zaawansowanej formy. Na przykład Urząd Gminy Konstancin-Jeziorna wprowadził EZD PUW w grudniu 2015 roku. System wykorzystywany jest jednak przede wszystkim do ewidencjonowania korespondencji wchodzącej w postaci papierowej, jak również w formie elektronicznej. Korespondencja wchodząca ma nadawany numer kancelaryjny, a następnie jest skanowana do systemu i dekretowana do komórek organizacyjnych prowadzących sprawy objęte tematyką korespondencji wchodzącej. Kierownik komórki organizacyjnej

dekretuje pismo pracownikowi do rozpatrzenia i przygotowania stanowiska we właściwej dla charakteru sprawy formie. Przez cały okres przygotowania rozstrzygnięcia czuwa on nad merytoryczną poprawnością wdrożonego postępowania oraz terminowością jego zakończenia.

Słabości systemu wiążą się z powolnością operacji na dużych plikach, kosztami utrzymania systemu, wątpliwościami w kontekście wymogów RODO oraz zdarzającymi się problemami z umieszczaniem podpisu elektronicznego.

Obecnie EZD PUW znajduje się w różnych fazach wdrażania w prawie 40 urzędach JST. W grupie gmin najbardziej zaawanasowane projekty (EZD jako system podstawowy) znajdziemy w Gdańsku, Piotrkowie Trybunalskim i Wrocławiu.57

13.3. Zachęcanie młodych do zamieszkania na terenie gminy

Przykład:

W **Łodzi** organizowane są konkursy „Mieszkanie dla młodych", w których mogą wziąć udział studenci i absolwenci, którzy nie ukończyli 30 lat, mieszkają i pracują w Łodzi oraz dostaną rekomendację od rektora swojej uczelni, poświadczającą ich bardzo dobre wyniki w nauce. Laureaci konkursu otrzymują możliwość wynajęcia lokalu komunalnego w budynkach zmodernizowanych w ramach programu „Mia100 kamienic".

W **Częstochowie**, w 2019 r. przeprowadzono 1 edycję programu stypendialnego „Dostępny lekarz". Studenci szóstego roku studiów z uczelni w Łodzi, Katowicach i Krakowie odbywają staż w częstochowskim Miejskim Szpitalu Zespolonym oraz zobowiązali się, że po zakończeniu studiów będą przez 3 lata pracowali w miejskiej lecznicy. W zamian stażyści otrzymują stypendium w wysokości 2000 zł brutto, dofinansowanie szkoleń oraz możliwość starania się o mieszkanie z zasobów ZGM. (Częstochowa)

Bibliografia:

Dąbkowski A., *Rynek inwestorów wysokiego ryzyka - Aniołowie Biznesu*, KNUV 2015; 4(46), s. 18-35;

Fundusze pożyczkowe i ich znaczenie w ograniczaniu wykluczenia kredytowego mikroprzedsiębiorstw, Rozprawy Ubezpieczeniowe. Konsument na rynku usług finansowych, 2019, nr 31, s. 69-85;

Gawroński H., *Miejskie, wiejskie, specjalne – obszary funkcjonalne podstawą dla Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych*, Prawo.pl, 5.01.2015;

Grycuk A., Russel P., *Zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w tworzenie instytucji wspierających przedsiębiorczość*, „Studia BAS" 2014, nr 1, s. 65–83;

Informacja o wynikach kontroli - Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy, NIK Departament Administracji Publicznej, KAP.430.018.2017, Nr ewid. 201/2017/P/17/004/KAP, Warszawa 2018;

Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć, K.B. Matusiak (red.), PARP, Warszawa 2011;

Jachymczak E., *Fundusz zalążkowy - czym jest i kto może z niego skorzystać?*, Poradnik Przedsiębiorcy, 5/2019;

Jarczewski W., *Pozyskiwanie inwestorów do gmin*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2012;

Piojda K. „Dofinansowanie na rozpoczęcie działalności gospodarczej…", Strefa Biznesu, 9.03.2020;

57 Opracowano na podstawie: Małgorzata Wojakowska-Żeglińska „Notatka z badania fokusowego w wybranych JST w zakresie oceny wdrożenia systemu Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją"

Pluta Z., „Słownik terminów" (niepublikowane);

Sektor efektywności energetycznej – oświetlenie uliczne. Dobre praktyki PPP, Centrum Partnerstwa Publiczno-Prywatnego;

Sektor wodno-kanalizacyjny Dobre praktyki PPP, Centrum Partnerstwa Publiczno-Prywatnego;

Strok-Sadło Marzena, członek zarządu Klastra – dla „Panoramy Lubelskiej, 06/2019

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz. U. 2003 Nr 80 poz. 717;

Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378)

Wojakowska-Żeglińska M. „Notatka z badania fokusowego w wybranych JST w zakresie oceny wdrożenia systemu Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją"

Zarządzanie Strefami Aktywności Gospodarczej. Podręcznik dobrych praktyk, Małopolskie Obserwatorium Gospodarki, Kraków 2015